פרשת **וירא** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתקע"א שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

ואברהם היו יהיה לגוי גדול

בית מסחר הגדול שבעיר הומה אדם, כאשר הגיע יום השוק, תכונה והמולה רבתי שררה בחללה, זקנים עם נערים עומדים בתווך כשכל אחד מודד לעצמו את מלבושו הראוי לו.

בין שאון האנשים היו ניכרים שני אנשים, צעיר וזקן, הזקן בדק את מידתו של כל בגד ובגד וארך זמן רב מאוד עד שהוא בחר לו את הבגד שהיה מעוניין לקנותו, ולעומתו הצעיר בחר במהירות את הבגדים, ולא בדק בעיון את מידתם וקנה בגדים רבים.

פנה אליו הזקן ושאל אותו: מדוע מהרת לקנות היום, ומדוע קנית בגדים כה רבים, הסביר לו הצעיר: יש לי ב"ה משפחה גדולה ברוכת ילדים, ואשר על כן אף אם הבגד לא יתאים לאד הבנים הוא יתאים לאחיו, ואם לא יתאים עכשיו הוא יתאים בעוד כמה חדשים, נמצא שאינני צריך לדקדק כל כך, כי כל הבגדים יביאו לי תועלת בעתיד.

והנמשל מובן, דהנה מודעת זאת שכל תפילה עושה רושם למעלה, ומעולם לא היתה תפילה ששבה ריקם, דאף אם לא מועילה מיד, הוא מביאה ברכה לאחר זמן, אם לא למקרה שעליו מתפללים היא תועיל למקרים אחרים.

ובזה מבאר המגיד מדובנא את מאמה"כ "וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, ואברהם היו יהיה לגו גדול", ולכאורה אינו מובן סמיכות המקראות אהדדי.

אכן לדרכינו יובן דהנה רשעותם של אנשי סדום ועמורה היתה רבה, וגלוי וידוע לפני הקב"ה שתפילתו של אברהם לא תועיל להצילם, אולם מכיון שעתיד הקב"ה להעמיד את כל עם ישראל לדורי דורות, נמצא שתפילה זו תועלתה מרובה, אם לא מיד הרי הוא לדורות הבאים, ולכן הודיע הקב"ה לאברהם את אשר יקרה, כדי שהוא יעמוד בתפילה ויתחנן מעומק לבו, והדבר יביא תועלת מרובה לבניו לעתיד לבוא.

ומתאמרא משמיה דהרה"ק מלעכאוויטש זי"ע לפרש מאמרם ז"ל (אבות פ"ה מ"ג) "עשרה נסיונות נתנסה אברהם ועמד בכולם", דאין עמידה אלא תפילה, דאברהם אבינו ע"ה עמד בעשרה נסיונות בזכות התפילות, והיא שעמדה לאבותינו ולנו דישראל אין כוחן אלא בפה ועל כן נפרוש כפינו בתפילה ותחנונים קדם שוכן מעונה שיציל נפשותינו מן כל הנסיונות הקשות ונזכה לראות במהרה בישועתן של ישראל בהתגלות כבוד שמים עלינו בביאת משיח צדקינו בב"א.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיטת תמרים ..... ב
קדוש יאמ"ר ..... ג
בשפתי צדיקים - לישן חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
שבח"י רפב"ן ..... ו
פיטקירתן ..... ז
חוקים להורותם ..... ח
פשיב כהלכה ..... ט
לוח ההילולא ..... י
דבר בעתו ..... יא
נועם שבתך ..... יב
פשולחן מלכים ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

קרן ישב לב דסאטמאר ומוסדותיו בארה"ק ת"ו

רָנִּי וְשִׂמְחִי לְיַעֲקֹ"ב

בשם תלמידי מוסדותינו וכלי הקודש, נישא בזה אלומות גודש, בברכת מזלא טבא וגדיא יאה, מריחוק מקום וקירוב ליבאה, קדם מע"כ ידידינו החשוב ארי שבחבורה, נודע לעוז ולתפארה, הוא הגבר הוקם עולה של תורה, בעמדו בראש המתיבתא הק' בקרית יואל המעטירה, לו יאתה שיר ושבחה הלל וזמרה, רב פעלים לתורה ולתעודה חשיכה כאורה, את בנציבין ומצודתך פרוסה עלינו ברוח נדיבה ומסורה, עמוד התווך של מוסדותינו וקהילותינו בארה"ק תדירא

הרבני הנגיד החשוב הנכבד, רודף צדקה וחסד

מו"ה יצחק זוסמאן סופר הי"ו

מראשי הנהלת ישיבתינו הק' בקרית יואל יע"א

לרגל נישואי בתו המהוללה שתחי' למזל טוב

עב"ג הבחור החשוב והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה

החתן כמר **מרדכי וויסמאן** הי"ו

בן ידידינו הרבני החשוב הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה,

מו"ה **יוסף יוזפא וויסמאן** הי"ו

אב"ד בקרית יואל יע"א

וצרופה ברכתינו המרובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שיזכה לרוות מיוצ"ח תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בכל ברכאן דנפישא, וכל טוב סלה.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבודת השי"ת היה טמון בשאלת אברהם על המילה

וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחום היום. וברש"י ז"ל: "**הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה אליו בחלקו**". רבים תמהו, **היתכן שיהיה קדוש ומנוסה כאברהם אבינו מסתפק אם לקיים דבר ה' עד שהוצרך להתייעץ בדבר,** ועוד עם אנשים כענר אשכול וממרא. אמנם כוונת אבינו הזקן בשאלת העצה היתה "**חכמה נפלאה וענין רב ועצום בעבודת הש"י**", והוא כי דבר המילה באמת היה נסיון גדול רב ועצום לזקן בא בימים כמוהו, וחשב אברהם אבינו כי בעשותו הדבר הזה בוודאי יגדל שמו בגוים כי הוא עבד ה' ואוהבו הנאמן, **והנה מדרך החסידים האמיתיים להסתיר דבריהם, וחי' במחשך מעשיהם מהבריות עד היכן שאפשר, לבלתי רום לבבו מחמת כבוד הבריות ומהחזקתו בעיניהם לחסיד ובעל מעשה רב.**

לכן התחכם לשאול בעצה על הדבר, ויראה מזה כי עדיין אינו מוחזק בצדקותו, ואין לבבו נאמן ושלם כראוי לאלקיו, וגם אחרי עצתם איך שתהיה יקל קצת יראתו בעיניהם, [שיאמרו] כי לא בלב שלם עשה הדבר רק על פי עצה ועל דברת בני האדם שמע לדבר ה'. ואפילו אם תהיה עצתם לבלתי שמוע דברי ה'. והוא לא יאבה ולא ישמע לדבריהם, והמול ימול, **עם כל זה על כל פנים יאמרו כי מראש הריבור אליו, מידי ספיקא לא נפיק, והיה שקול בעיניו אם שמוע ישמע לדבר ה' או לא".**

נועם מגדים

מאויבי תחכמני לקיים "שויתי ה' לנגדי תמיד"

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא ישב פתח האוהל. שמעתי בשם מוהר"ר נחמן קאסיווער, שהוכיח לבני אדם על שאינם מקיימים את ה"שויתי ה' לנגדי" גם בעוסקם בסחורה, במשא ומתן. וכי תימא, איך אפשר לקיים זאת וכו', **הנה תברא בצידה דהלא בהיות האדם יושב בבית הכנסת ומתפלל לפני ה', אפשר שיחשוב אז בעסקיו וכל מיני משא ומתן, אם כן הוא חדין איפכא נמי אפשר, ודפח"ח.** וזה יש לרמז: "**וירא אליו ה' באלוני ממרא**" בשווקים וברחובות, דהיינו, שידע האדם את ה' בכל דרכיו, גם בצאתו לעסקיו וכדומה, וכי תאמר, שאין הדבר אפשרי, לכך אמר: "**והוא היצר הרע ישב פתח האהל**" בבית הכנסת, בעת תפלת האדם, שמפתה אותו ומעלה בדעתו לחשוב אז בכל מיני משא ומתן, אם כן הוא הדין איפכא נמי אפשר.

תולדות יעקב יוסף

הכפרה המעולה הוא ע"י ש'יתן למכהו לחי'

ואקחה פת לחם ומעדו לבכם אחר תעבורו. איתא במדרש עה"פ (איכה ג, ל) "**יתן למכהו לחי ישבע בחרפה**" זה השותק למחרפו וסובל את חרפתו, נותן את הלחי למכהו שיכה אותו כרצונו ומעביר על מדותיו, ועי"ז "**מעבירין לו על כל פשעיו**" (ר"ה יז.) כי כבר נתכפרו לו במה שסבל וקיבל את חרפתו באהבה, וזהו: "**ישבע בחרפה**", עד כאן. וזהו הרמז בפסוק: "**ואקחה פת לחם ומעדו לבכם**" **יכולים אתם לעשות לבכם, ואינכם צריכים להתענות לכפרת עונות, כי "אחר תעבורו" שיש בכם מדה טובה של 'מעביר על מדותיו' שמעבירין לו על כל פשעיו.**

נועם מגדים

[וראה מש"כ בישמח משה' פר' מצורע (עז:) על אמז"ל (אבות א, יז) 'ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה', עפמש"כ הרמ"ק בספר תומר דבורה "שיאמר האדם: מה לי לסבול יסורים הממרקין, או להתענות ולהסתגף כו', יותר טוב אסתגף בבזיון בנ"א וחרפתם לי, ובזה יכופר עוני, וכמ"ש במדרש כונן על הפסוק 'יתן למכהו לחי ישבע בחרפה' וכו', וז"ש: 'לא מצאתי לגוף טוב' רצ"ל עבור הגוף טוב שלא יחלש 'יותר משתיקה' עיי"ש. וכ"כ ב'הנהגות ואזהרות מרבי דוד לידא' (אות לא): "**היה מורגל בפה קדוש האר"י ז"ל שהיה אומר שבכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם היא סבול העלבונות וחרופים ונדופים כו',** כי אם יסגף אדם עצמו לבד, יחליש גופו ויבטל מדברי תורה כו', אמנם זה יאכל וישתה ויעבוד את ה', והעונות מתכפרים כו']

מסירות נפש בכח מכפרת כאילו היתה בפועל

ויעקד את יצחק בנו וגו'. בספר "כסא דוד" להרב חיד"א זצ"ל (דרוש טז) מביא מדרש סתום בזו הלשון: "**בשעה שעקד אברהם אבינו את יצחק בנו, אמר: רבוש"ע, תן לבני עשרת ימי תשובה**". והוא תמוה. ונראה ע"פ מה שמבואר בזוה"ק (במדבר קכא.) שישנן עבירות שאינן מתכפרין כי אם במיתתו של האדם, **אולם אם מקבל עליו מסירות נפש אמיתית, נחשב לו כאילו מסר נפשו בפועל ממש וחקב"ה מכפר לו עוונותיו,** עיי"ש. והנה כי כן, מסירות נפשם של אברהם ויצחק בשעת העקידה בכח, נחשבה להם כאילו נעשה הדבר בפועל ממש, ובאותה שעה הבין אברהם שמסירת נפש בכח נחשבת לכל אדם כמסירת נפש בפועל, ונעשה כבריה חדשה, לכן ביקש אברהם: "**רבונו של עולם תן לבני עשרת ימי תשובה**" **ביותר לתשובה,** [ובהם יזכירו זכרון העקדה ויציירו בנפשם קבלת מסינ"פ] **ויתכפר להם כל עוונותיהם כולם.**

בני יששכר (תשרי מאמר ב סי' כו– כז)

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

בקדושת לימוד הגמרא יזכה שיתראה אליו הש"י

וירא אליו ה' באלני ממרא וכו' וירא ה' אל אברהם אין כתיב כאן, אלא וירא 'אליו' ה', דמקום הניח הכתוב לפרש **שכל איש ישראל באשר הוא יכול לבוא אל המדרגה הזו אשר יראה אליו ה'**, וזה ע"י עסק התוה"ק הנרמז בתיבת **אלנ"י** גימטריא **גמר"א**. (שניהם עולין י' במספר קטן).

הרח"ק מהר"ם מנאדבורנא ז"ל

המאור שבתורה מרפא מהרגלים שאינם טובים

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם", שמעתי בשם המגיד נ"י [הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זללה"ה] על דרך דאיתא (ב"ק יז.) **'אין מים אלא תורה'**. וזהו שנאמר: 'יוקח נא מעט מים' דהיינו התורה, ואז: **'ורחצו רגליכם'** דהיינו הרגיליות שלכם, שאתם מורגלים בה.

ברית אברהם

כל מה שלומד יהיה בעיניו למעט ועי"ז המאור שבה יחזירו למוטב

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם וגו'. על דרך **ששמעתי בשם אחד קדוש מדבר,** כי האופן המובחר לאדם להיות לומד מעט ואוכל הרבה, כלומר **שכל מה שלומד יהיה בעיניו למעט, ומה שאוכל, אפילו מעט יחשב בעיניו להרבה,** ע"כ שמעתי. ויוקח הוא מלשון לימוד, כדכתיב (משלי ד, ב) כי לקח טוב וגו', ומים רומז לתורה, כמאמר חז"ל (בבא קמא יז.) אין מים אלא תורה, כדכתיב (ישעיה נה, א) כל צמא לכו למים. וזהו שאמר הצדיק אברהם 'יוקח נא מעט **מים',** שכל מה שתלמדו, אפילו הרבה יחשב בעיניכם למעט, ועל ידי זה **'ורחצו רגליכם'** מעבירות שאדם דש בעקביו, כי המאור של תורה מחזירו למוטב (איכ"ר פתיחתא ב), ועם כל זה **'וחשענו תחת העץ',** להיות נשען ודבוק בצדיק ותלמיד חכם המכונה בשם עץ, כדאיתא בזוהר הקדוש (פינחס רלו.) ובפירוש רש"י בפרשת שלח בפסוק היש בה עץ, עיי"ש.

ייטב לב

בפשטי תורה יטהרו הגוף, וישענו תחת עץ החיים שהיא התורה, ובפנימיות התורה יסעדו הנשמה

יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ, ואקחה פת לחם וסעדו לבכם כו'. עוד ירמוז ענין הנוגע למלאכים **שיקחו מעט מים שהיא התורה,** ולהיות כי התורה יש בה בחינת הפשט ובחינת הפנימיות, והנה המלאכים שבאו בדמות אנשים הוא גוף שברא להם ה' רוחני מהגלדת האווירים (פי' כדי שיתראו בדמות אנשים), ובערך עצמות המלאך יחשב גוף ויתיחם אליו בחינת רגל כידוע הטעם ליודעי חן, **ורמז להם שיקחו מעט מים מפשטי התורה ויטהרו בו רגליהם שהוא בחינת גוף הניכר עליהם, וישענו תחת העץ שהיא התורה שנקראת עץ חיים** (ויק"ר לה ו) ולזה אמר 'העץ' בה"א הידיעה. גם אמר להם **שיקחו פת לחם הוא בחינת פנימיות התורה ויסעדו בו פנימיותם,** והוא אומרו **'לבכם'** כו'.

אור החיים הק'

לזכות לחכמה, יפנה לעסק התורה מיד בקומו, ועי"ז ישבר כח היצר, ויזכה לאור בהירות והשפעות גדולות

השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה. בהקדים ע"ד הרמז **'כיצד עלה בכבש'** פירוש כיצד עולה ממדריגה למדרגה, ומפרש **'פנה לסובב'** פירוש שיפנה עצמו לסביבות ישראל להשפיע להם די צרכיהם, **'דרומית'** רוצה לומר הרוצה לבא אל החכמה כמו הרוצה להחכים ידרים, **'מזרחית'** פירוש **מיד בקומו בבוקר לא יפנה רק אל התורה שמזה יבא לו שיזריח אור גדול.**

וזהו **'השמש יצא על הארץ' פירוש כשיבא הבהירות על הארץ הוא הגוף על ידי עסק התורה, 'ולוט בא צוערה' רוצה לומר יצר הרע הנקרא לוט – 'בא צוערה' מלשון מצער שנעשה מצער וקטן * 'מזרחית צפונית' פירוש עם האור הזה יכול להשפיע השפעות וטובות גדולות** כו'.

לקוטי שושנה (ד"ה קדם ידעתי מעדותיך)

הדרכה ישרה וברכה שלימה ללומדי התורה

כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו. אמרתי, **'ברך אברכך'** היינו פלפול התורה שנאמר עליו (נדרים לח ע"א) משה רבינו ע"ה נהג טובת עין ומסרו לישראל, שנאמר 'טוב עין יבורך', **'והרבה ארבה את זרעך'** רוצה לומר שיהי' לומדים זה עם זה ההיפך מבד בבד, שיהי' שנים יושבים ועוסקים כל אחד בפני עצמו וזהו בד בבד, אבל ההיפך **'הרבה ארבה' שיהי' מדיינים אלו עם אלו ומשמחים הקב"ה בפלפולם,** ויהיו **'ככוכבי השמים'** בגדלם, **'וכחול'** בענותנותן.

דרשות חת"ס (ב' תג ע"ב)

תפילה

תחיית המתים שייך רק בציווי ה' 'או בכח התפילה'

ותצחק שרה. שהשבה שהיה דבר המלאך ברכת נביא בלבד כענין אלישע, לא נבואה ושליחות האל ית'. והשבה שלא יושג זה בזקנים בברכת שום נביא כי אמנם להשיב הבחרו' אחר הזקנה **"הרי הוא בתחיית המתים שלא תהיה זולתי במצות האל פרטית או בתפלה משגת חן".**

ספורנו

עצה שתהיה תפילתו שקולה כתפילה המעולה ביותר

ויכלו המים מן החמת ותשלך את הילד תחת אחד השיחים. "שמעתי ממורי חמי הרה"ק מווישניצא (בעל אדב"ע) **זללה"ה, וכמדומה לי שאמר זאת בשם רבו הרה"ק מלובלין זלה"ה זי"ע,** מה שנאמר בישמעאל שהשליכה הגר אותו תחת אחד השיחים, היתכן שבנה מאברהם אשר היה חביב אצלה כבבת עינה תשליך אותו, ואמר הפירוש, **שהיא התפללה בכל כוחה ואח"כ השליכה הדבר על רצון השי"ת, "ועצה זו מועלת כמיוחדת שבתפילות".** וכך יתפרש הכתוב: **"ותשלך את הילד"** שהשליכה את ענין הילד על רצון הבורא ית"ש, וזה הועיל **"תחת"** במקום (כמו, עין תחת עין) **"אחד השיחים"** כ**'אחד'** המיוחד **שב'שיחים' שבתפילות** (השיחים ל' תפלה כמ"ש להלן כד, סג: ויצא יצחק 'לשוח' בשדה).

דברי יחזקאל

תורה ותפילה תרי רעין דלא מתפרשין, ותפילה במסי"פ והתלהבות שער השמים להשגת יראת שמים

ויחלום והנה וגו' ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי וגו' אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים. איתא במדרש ויקץ יעקב 'ממשנתו', והוא תמוה. ונראה לבאר דהנה ידוע שעיקר עבודת האדם לבא לתכלית השלימות בעבודתו יתברך שמו להשיג אלקותו יתברך שמו הוא על ידי התורה והתפלה. ולא יוכל להיות אחד בלא שני כי לא עם הארץ חסיד, וגם בתורה לחוד לא ישלים נפשו כמאמר חכמינו ז"ל כל האומר אין אלא תורה אין לו תורה, **כי בודאי על ידי עסק התורה לשמה יכול לבא לקדושה גדולה כשלומד לשמה ומדבק עצמו בנפשו רוחו ונשמתו באותיות התורה, אמנם אף על פי כן לא יוכל לבא לעיקר היראה והאהבה וההשתוקקות לעבודתו יתברך שמו ולהשיג אלקותו רק על ידי התפלה במסירות נפש ובהתלהבות כידוע מכל ספרי הקדושים.** והנה ידוע מאמר חכמינו ז"ל ויפגע במקום שתיקן תפלת ערבית, הנה לא ידע עד עתה סוד התפלה איך היא גדולה. ומצינו שנטמן יעקב בבית מדרשו של שם ועבר ולמד תורה, נמצא ידע סוד התורה. אמנם לא בא להתגלות אלקותו יתברך שמו עד עתה שנתגלה עליו אחר שעמד על סוד התפלה. וזה פירוש המדרש 'ויקץ יעקב **משנתו – ממשנתו',** רצה לומר מתורתו, שנתעורר על ידי התפלה הזאת והבין שלא בא לתכלית ההשגה על ידי התורה לחוד. ואמר **'אכן יש ה' במקום הזה',** רצה לומר **על ידי התפלה הזאת יוכל להבין יותר התגלות אלקות ממה שהשיג עד עתה על ידי התורה לחוד, 'ואנכי לא ידעתי' סוד זה אין זה כי אם בית אלקים, רצה לומר כי על ידי התפלה בהתעוררות והתלהבות יכול האדם לבא ליראת הרוממות** אשר יקרא בלשון חכמינו ז"ל בית כמאמר חכמינו ז"ל חבל על דלית ליה דרתא כו'. **'וזה שער השמים', כי התפלה היא עיקר שער השמים לבוא להשגת אלקות ויראת שמים** אוצר הטוב את השמים כי יראת ה' היא אוצרו וד"ק היטב כי נכון הוא.

מאור ושמש

כאשר יבא עת פקידה לטובה לאדם, יזמין לו חש"ת מי שנצרך לאותו ישועה, וכשיתפלל בעדו יושע בעצמו

וה' פקד את שרה כאשר אמר כו'. כי תפילתו על אבימלך [כדכתיב (בפסוקים שלפניו) 'ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך ואת אשתו ואמהתיו וילדו'] **הוא דבר המעמיד לפקידת שרה** [מצד 'המתפלל בעד חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה' (ב"ק צב ע"א)], **והבטחתו יתברך היתה שיתן לו בן, וזמין לו ה' מצוה שמגולתה שיפקד** [היינו התפילה בעד נשי אבימלך, וז"ל השלה"ק בפרשתן : וה' פקד את שרה, למדו רז"ל 'המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה' ורש"י הביאו, ע"כ מדה טובה ומצוה רבה עושה האדם כשמתפלל בעד צרת אחרים'], **ובזה נתקיימה הבטחתו, והוא אומרו 'כאשר אמר', פירוש ולצד האמירה שאמר ה' הוא שנזדמן לו הדבר ונפקדה, כי כשירצה ה' להטיב יזמין המצוה שמגולתה היא הטובה המבוקשת,** ותמצא שקודם הבטחת הפקידה כבר נזדמן לאברהם מעשה פרעה שהוא בדומה למעשה אבימלך, ולא עצרו ה' לפרעה כדי שיתפלל עליו אברהם, וזה לך האות למה שפירשנו.

אור החיים הק'

אל יתרשל בתפילתו לממוך על הצדיקים, אלא ידמה שעליו מוטל לפעול בתפילתו כל צרכי ישראל

והנה שלשה אנשים נצבים עליו, תיבת אנשים הם שני מלות מורכבות – ש"ם א"י"ן, כי ג' דברים בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא (מו"ק כה.), ו'אין' מזל לישראל (שבת קנו.), וז"פ שלשה אנשים נצבים עליו שצריך כל אדם לראות שהדבר מוטל עליו להמשיך ג' דברים הנ"ל לישראל משם אין, **'ולא יתרשל לומר הלא יש צדיקים שממשיכים טובות הרבה לישראל ואין כדאי להתפלל, רק שידמה בעיניו שעליו מוטל הדבר'** להמשיך משם אין וכנ"ל.

אור לשמים

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. נראה לפרש כי יש הפרש בין ירא את אלקים ובין ירא אלקים, כי את אלקים היינו מפני הבא את אלקים היינו מעונשו, אבל ירא אלקים היינו מרוממותו, והנה באיוב נאמר ירא אלקים, וכן אמר השייית להשטן, אעפייכ אמר השטן החנם ירא וגו' נתנסה, וכן היה קטרוג על אברהם כידוע, ולכך נתנסה ונתגלה שאינו מיראת העונש דאין לו עונש גדול מזה בטבע שישחוט בעצמו בנו יחידו פרי אשר נחנט למאה שנה, והיינו עתה ידעתי כמו הודעתי כי יריא אלקיים דייקא אתה מרוממותו ולא מיראת העונש, הואיל ולא חשך וגו'.

(ישמח משה)

☆

כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך. נ"ל ביאור הדבר כי ידוע שמשביעין אותו אפי' כל העולם אומרים עליך צדיק אתה היי בעיניך כרשע ובסמ"ק מונה בין הלאוין שלא לחיות צדיק בעיניו שנאמר אל תאמר בצדקתך עייייש, ושמעתי בשם צדיק אחד שאמר אפי' יאמר לי השיי בעצמו שאני צדיק שבודאי אני מאמין כי אמת הדבר היינו באותו רגע שאומר הי אבל ברגע שאחייז שוב יוכל להיות חייו שאינו כן כי יש קונה עולמו בשעה אחת ויש להיפך חלילה, ועייד שאמרו המקדש אשה עיימ שאני רשע אפי' כל ימיו הי צדיק הייז מקודשת, ועייכ אפי' אם שמעתי מפי השייית עצמו שאני צדיק ברגע שאחייז לא הייתי מחזיק אייע לצדיק עייכ שמעתי, וזהו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, כלומר ברגע זו ידעתי אבל ברגע שאחייז כביכול אני שולל הידיעה שאינו מזדקק לבחירה.

(ייטב לב)

☆

ויעט אשל בבאר שבע וגו' ויקרא בשם הי אל עולם. יתבאר עפיי מאמארם זיל מתחלה עלה במחשבה לבראו במדת הדין ראה שאין העולם מתקיים עמד ושיתף מדת הרחמים, וכן הוא במדרש שאמר אברהם אם עולם אתה מבקש אין דין, ואם דין אתה מבקש לית עולם, הרי כי זה מה שמתנהג השייית במדת הרחמים הוא בשביל שיהא קיום לעולם, והנה ידוע כי הי צלך על יד ימינך, שפירשו בו במדה שאדם מודד מודדין לו וכל המרחם על הבריות מרחמין עליו, והוא כמו צל שעושה מה שאדם עושה, וזייש הי צלך על יד ימינך היינו חסדיך ורחמנותך עייכ, וזשייה ויטע אשייל ריית איכילה שיתיה ליינה, וריל כי מכח שהתרחם על הבריות לתת להם מאכל ומשתה ומקום ללון, עייז ויקרא בשם הי, היינו שנתעורר רחמים בעולם כי במדה שמודד וכו', ואייכ אל עוליים דאית עלמא קאים, ועייז הוא יתי אל עולם.

(קדושת יוייט)

☆

ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק בנו. הנה מובא בספהייק דברי יחזקאל (לפורים) בשם הרחייק הרבי רי ברוך ממעזיבוז זללהייה דפורים מרומז בתורה בפסוק (בראשית כא ח) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמייל את יצחק בנו, הגמייל אותיות מגלייה, שעשה משתה בפורים. ושאל אותו בדחן שלו מהו הפירוש בתיבת את יצחק בנו, השיב הרחייק אמור אתה, ואמר שהוא עייד מאמרם זייל (סוכה מג.) היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגלה, לענין שלא לקרוא המגילה בשבת וגם שלא לתקוע בשופר בשבת טעם אחד להם משום שמא יעבירנו די אמות ברשות הרבים, וידוע (רייה טז.) דשופר מרמז על אילו של יצחק, והוטב בעיני הרבי רי ברוך והמליין עליו במאמר התיקוויז זכאה מאן דמלל וכו', עכ"ד. וייל כוונת הדברים, דבודאי שלא נכתב סתם הלצה בספהייק דברי יחזקאל, ובודאי יש דברים בגו, אכן יתבאר עפיייד הרחייק מהרייש מאסטרופוליא זלליה לפרש מדרש פליאה, שאלה אסתר מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, והשיבו לה מן השמים מפני שנעשו שונאיהם של ישראל מך ורש, מיד פתחה אסתר ואמרה אלי אלי למה עזבתני, דהיינו שגרמו העוונות ונחסר ממלאך "מיכאל" (אפוטרופסא רבא דישראל) אותיות "אליי", ונשאר אותיות "מך" וכן הוציאו משם "ישראלי" אותיות "אליי", ונשאר אותיות "רשי", וזהו שנעשו "מך ורשי", ולזה פתחה אסתר "אלי אליי למה עזבתני, עכ"ד ודפחייה, ויתכן לומר שלכן תוקעין בראש השנה בשופר של "אילי" אותיות "אליי" שתי פעמים לעורר רחמים שלא יחסר אותיות "אליי" במלאך מיכאל ובישראל, והוא הדבר היינו טעמא דשופר והיינו טעמא דמגילה שאחזיל (מגילה ד.) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, דניייב חייבים בי פעמים למלא אותיות "אלי אליי", ולכן מרומז דווקא בפסוק זה ויעש אברהם משתה גדול "ביום" הגמלי, הגמייל אותיות מגלייה, דדווקא ביום עשה סעודה אחרי שכבר קרא את המגילה בי פעמים.

(ברך משה)

מתאמרא משמיה דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לפרש נוסח התפלה, רבונו של עולם כמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם כן יכבשו רחמיך את כעסך מעלינו וכו'. ולכאורה מה הצד השוה שביניהם, והלא אברהם אבינו כבש את מדת הרחמנות, ואנו מבקשים להיפוך שיתעורר מדת הרחמים למעלה. אך ביאור הענין כי אחז"ל (סנהדרין פט:) שאברהם אבינו בלכתו להעקידה, בא השטן אליו ואמר לו ששמע מאחורי הפרגוד שהשה לעולה ואין יצחק לעולה, ואברהם אבינו לא האמין לו, ואמר כך עונשו של בדאי שאפילו אמר אמת אין שומעין לו. והנה הקב"ה לא הביט און ביעקב, אלא השטן הוא המקטרג על ישראל ומעורר דינים עליהם חיו. וזה כוונת תפלתינו שכמו שכבש אברהם אבינו את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כי היה איתן בדעתו שאין לקבל דברי השטן בשום פנים ואופן, כן יכבשו רחמיך את כעסך, כשהשטן עולה לקטרג ולעורר חימה, לא תשמע ולא תאמין לו כי דבריו אינם נשמעים, עכ"ד. ובזה אמרתי לפרש הפיוט, את ימין עוז עוררה לעשות חיל בצדק נעקד ונשחט תמורו איל גנון נא גזעו בזעקתם בעוד ליל לשמוע אל הרנה ואל התפלה, הכוונה שאנו מבקשים מאת הקב"ה את ימין עוז עוררה לעשות חיל, שירחם עלינו הקב"ה ויתגוללו רחמיך על מדותיך, והטעם כי אף שבצדק נעקד ונשחט תמורו איל, דכך היתה הגזירה מתחלה דשה לעולה ואין יצחק לעולה, עם כל זה לא הביט אברהם אבינו ולא השגיח על דברי השטן, ועל כן מדה כנגד מדה גנון נא גזעו שיגונן הקב"ה בניו, בזעקתם בעוד ליל, בתוך חשכות הגלות, ואפילו השטן בא ואומר אמת לא ישמע הקב"ה אליו, אלא לשמוע אל הרנה ואל התפלה של בני ישראל באיזה מצב שיהיו. ובזה יתבאר מה שאנו אומרים הושענא למען אמיתך, שאברהם אבינו שמע אמיתות שלך דשה לעולה ואין יצחק לעולה, ועם כל זה לא קיבל דבריו, ולכן מדה כנגד מדה לא ישמע הי לדברי השטן אפילו אם אומר אמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

ג' פירושים מתוקים ב'אחר תעבורו', מעת פגישת רביה"ק זללה"ה עם הרה"ק מבעלזא זללה"ה

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו כי על כן עברתם על עבדכם ויאמרו כן תעשה כאשר דברת. כשהיה משכנו של הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה בעיר האלאשיץ כשחזר מאונגארין לפולין בגמר המלחמה (מלחה"ע הראשונה), ואיתרמי פעם שרביה"ק זללה"ה (שהיה אז עוד באורשיווא) עבר שם בדרכו לאיזהו מקומן, ורצה רבינו להיכנס להרה"ק מבעלזא לקבל פניו. והנה מנהגו של הה"ק מבעלזא היה, שבשעות הערב היה יושב ומשוחח עם בניו הצדיקים, ולא נתן רשות להפריעו, ואז היה שם הרה"ח ר' יעקב יאקאבאוויטש ע"ה מעיר נירעדהאז שהיה מחסידי בעלזא וגם היה מקורב לרבינו ז"ל, וכאשר ראה את העגלה שהתקרבה לביתו של הה"ק מבעלזא ומתוכה ירד רבינו ז"ל, הלך והודיע להמשב"ק של הה"ק מבעלזא, ר' אהרן יושע ע"ה, שהרב מאורשיווא נמצא פה ורוצה להיכנס להה"ק, ואמר המשב"ק שכעת לא יוכל להיכנס בשום אופן, והלך הרה"ח ר' יעקב על דעת עצמו ופתח את דלת הרה"ק, ואמר להרה"ק "הנה הרב מאורשיווא נמצא בכאן ורוצה להיכנס לרבינו לקבל שלום", ואמר הרה"ק מבעלזא שימתין כמה רגעים, וקם הרה"ק ממקומו והלך לקראת הדלת לקבל פני רבינו ז"ל, ונתן שלום בפנים צוהלות, וכיבד את רבינו ביותרת הכבוד.

הרה"ק מבעלזא אמר אז לרבינו ז"ל שאף שאין דרכו לקבל אנשים בין מנחה למעריב, אבל כיון שרבינו עובר אורח הממהר לדרכו הסכים לקבלו בכדי שלא לעכבו, **ואמר אז דבר נחמד בפירוש הפסוק "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו", ולכאורה יש לדייק הלא אינו מן הנימוס לומר לאורחים "אחר תעבורו" לשלחם מביתו, אמנם באמת גם זה היא ממדת דרך ארץ שאם רואה אדם שאורחו ממהר לדרכו לא יעכבו ולא יאחר זמנו, אלא ישתדל שיוכל לילך לדרכו בלי עיכוב, וזה שאמר אברהם אבינו להמלאכים "אחר תעבורו" שלא אעכב על ידכם.**

רבינו ז"ל ענה על זה להרה"ק מבעלזא זצ"ל דזה ג"כ פי' 'אחר תעבורו' כי הלקיחה מבית הצדיק ישאר אצלם גם לאחר שיחזרו לביתם, שגם אז לא תפסק השפע שקיבלו אצל הצדיק, וז"פ **"ואקחה פת לחם וסעדו לבכם" שהצדיק יחזק את לבם "אחר תעבורו" שגם אחר שילך מבית הצדיק לביתו תשאר אצלו השפעת הצדיק.** (כן פי' פסוק זה בתפארת שלמה פ' יתרו, וז"ק: רמז להם כי גם 'אחר שתעבורו' מכאן לבא לביתכם יהיה לכם תועלת להיות נשמרים וכו', כמו שהורה לנו הבעש"ט זי"ע והפליא עצה והגדיל תושיה כו', וכה אמר כי כל מי שזוכה להיות משובתי שבת מאוכלי שולחנו הוא נותן בו כח חיים כו', וגם פועל להבא להתנהג בביתו בקדושה וטהרה כי' ובזה יפה כח הצדיק ע"י שולחנו הטהור לתת לאדם שמירה להבא להנצל מכל רע כנ"ל).

וחסידים מספרים שבאותו מעמד ציוה הרב מבעלזא להביא כיבוד לרבינו ז"ל, ורבינו השתמט מלטעום שישב אז בתענית, והרב מבעלזא הרגיש בזה, ואמר לרבינו שזה ג"כ אפשר לומר בפי' 'אחר תעבורו', דהכוונה שאמר אברהם אבינו ע"ה להמלאכים "ואקחה פת לחם וגו' אחר תעבורו" **שהרגיש שהמלאכים לא רצו לאכול אצלו, יען שעבודתם הוא בלי אכילה וע"י אכילה יתגשמו, וע"כ אמר להם שאצלו לא יתגשמו ויוכלו לחזור לעבודתם כמקדם וזה "אחר תעבורו".**

מושיען ש"י (ח"ד, ע' עב)

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל. המהלך לפני במצות מילה, ובדבר הזה מהיה תמיד (בראשית רבה מח). ונמצא שאחר המילה הגיע אברהם למדריגה הגמור, ובודאי מצו שבא למדריגה זו היה יכול לקבל עליו עול מלכות שמים ביתר שאת. והנה כדי שיזכה האדם לקבל עליו עול מלכות שמים בשמת, הוא דבר קשה להשיג, וצריך התבוננות רב להבחין בעצמו שכומתו בשמת לה', ולשמע (מגילה כח:): קשות מיושב רכות מעומד; דדבר הקשה הצריך עיון הוא בישיבה, ודבר קל הוא בעמידה. וזהו **וירא אליו ה'**, מלשון 'ירואה', שעכשיו אחר שמל בא לבחינת ירואה וקבלת עול מלכות שמים שלימה, ועל כן היה דוקא **והוא יושב פתח האוהל** בישיבה, לפי שקבלת עול מלכות שמים בשלימות הוא דבר קשה הצריך עיון. (טיב לבב)

והוא יושב פתח האהל. לרמות אם יש עובר ושב ויכניסם בביתו (רש"י). לשון להבין מהו הרמז במלת 'ושב'. ונראה לומרו (מדרש): פתח טוב פתחת לעוברים ושבים, פתח טוב פתחת לגרים; לאברהם שאף בזה פעולה על שם העתיד ולדורות, לשלו שירצו לשוב בתשובה, והגרים שירצו להכנס תחת כנפי השכינה, לץ יהיה להם עיכוב מהסטרא אחרא, על כן הכין לאברהם פעולה לזה בגודל כח קדושתו, להחליש שליטת הסטרא אחרא מהגרים והשבים, שיוכלו להתגבר עליו, וזהו 'פתח טוב פתחת לעוברים ושבים', העוברים עבירה ושבים ועושים תשובה, פתחת להם פתח ושיוע שיוכלו להתגבר על יצרם, וכמו כן 'פתח טוב פתחת לגרים', וזהו הרמז במלת **ושב**. (דברי יואל)

בחום היום. הוסיף ה' תמה מגרמיקה שלץ להטריחו בחורחים, ולפי שרואה מלטער שלץ היו חורחים בחים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים (רש"י). לכאורה הלץ גם להמלאכים טרח לאברהם כמו להחורחים. ונראה דבעצם קיום המצוה לץ היה טירחה לאברהם, אדרבה כל חיותו היתה להשיג המצוה. ומנם מיתת **צוה"ק**: כל בר גם דמיהו מסתב, לץ יכיל לקרצא לביתיה לאברהם, והיה מטהר את בני האדם מהכל, ומטהרם מלד עבודה זרה; וזהו למה **הוסיף ה' תמה מגרמיקה שלץ להטריחו בחורחים** בני אדם, שעמהם היה טרחתו מרובה, שהיה טורח להבחין ולעמוד על מהותם ופנימיותם, כי היה נזהר שלץ יכנסו לביתו עובדי עבודה זרה, ומי שנטמא בחיזה טומאה, **ולפי שראהו מלטער שלץ היו חורחים בחים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים**, ובמלאכים אלו לץ היה לו טירחא, לפי שהכיר מהותם מיד שאין היצר הרע שולט בהם, וגם הפיג לעצמו ומכוון לקיים בהם מצות הכנסת חורחים. (דברי יואל)

והנה שלשה אנשים נצבים עליו. אחד לנשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם (רש"י). וקשה למה הוצרך המלאך שבא להפוך את סדום לילך לביתו של אברהם, הלא לץ היתה שם סדום שלימות, והיה לו לילך תיכף לסדום (גור אריה). ונראה לומרו (שמות רבה כח): כשעלה משה למרום, נקשו המלאכים לפגוע בו, עשה ה' קלסטרין פניו דומה לאברהם, אמר להם ה' אי אתם מתביישים הימנו, לץ זהו שירדתם מלו ואכלתם אתו בימו; ונמצא לעיקר מה שזכה משה לקבל את התורה, היה על ידי מה שאכלו בביתו של אברהם. והנה אמרו (מדרש): גבריאל נשלח להפוך את סדום, שהוא שר של אש ושורף הדינים; והנה אלו המלאכים שקטרגו בשעת קבלת התורה, היו בודאי אלו המלאכים בעצמן שהיה אלל אברהם, לשם לץ כן אין אומר להם ה' אי אתם מתביישים הימנו, דלא שייך לומר כן למלאכים אחרים, ויתכן שהמלאך שרצה לפגוע במשה היה המלאך גבריאל, כיון שהוא השר של אש, ועל כן היה מוכן כן מבריאת העולם שגם הוא יתעלה בביתו של אברהם, כדי שלא יהיה לו פתחון פה לקטרג בשעת קבלת התורה. (דברי יואל)

ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך. זכה אברהם להתגלות גדולה על ידי מצות מילה, והרחה לו ה' את כל הדורות, דורות של צדיקים ושל רשעים שעתידין לעמוד (זוהר תדצא). וכשרחה אברהם את גודל ההפסד של הדור האחרון, התחיל להתפלל לה' **ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך**, והכין תפלה זו לדורות, שלא יפלק השרשת שכינתו מישראל לעולם, ואפילו אם תהיה מדריגתם שפלה מאוד כדורנו זה, שאין בו לא כח התורה ולא מצות ומעשים טובים. ובכל דור ודור קוראים את המקרא הזה ומבקשין לה' **אל נא תעבור**, שלא יפלק השרשת שכינתו מתוכינו, ונכתב בתורה תפלה זו, שיתפללו אותה כל הדורות עד גיתת המשיח, ויוושעו כולם בזכותו וכוח תפלתו של אברהם, כמבואר **בזוה"ק** (תולדות קמ:): לותתון לצדיקיא הוא מעיין המותק ישועות והצלה לכל מאן דאתריך. (דברי יואל)

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם. כשבור שהם ערביים שמשתמשים לאבק רגליהם, והקפיד שלא להכניס עבודה זרה לביתו (רש"י). לכאורה אין היו כל כך שוטים לעשות אלהות מאבק רגליהם (מזרחי). ונראה להבדיל נמצא בחינה כעין זה גם אצל הקדושה, כדאמרו (ירושלמי שביעית ד): רבי יוסי מנשק לכיפתא דעכו, ואמר עד כה ארעא דישראל; והנה שורש קדושת עפרה נמשך לנו שהיא ארץ אשר ה' דורש אותה, והמקום שברתה עליו שכינת ה', על כן קנתה הארץ והעפר שהוא ממלקה בחינת קדושה, ולטעם זה עפר ארץ ישראל יש בו בחינת קדושה, אפילו אם נעתק ממקומו ונלקח לסוף העולם. וכמו כן להיפך אימא **בזוה"ק** (תזריע נ.): המקום שעבדו בו עבודה זרה, אפילו פיגום מסם, נשאר עליו השרשת ריח מסאבא; ועל כן העובדי עבודה זרה שמחזיקים לפי שטותם את העבודה זרה לאלהות, ולכן גם המקום והעפר שעמד עליו בשעה שעבד עבודה זרה, חושבין לפי שטותם לבחינת קדושה ואלהות, ואפילו נעתק מן העפר ההוא אל מקום אחר, מפני שנשרשו ממקום הטומאה שהיו עובדים אותה. וזה היה טעותם של הערביים שהשתחוו לאבק שברגליהם, שחושו עפר הוצע עמהם ממקום עבודה זרה, ולא שהיה העפר עבודה זרה שלהם, ולכן לפי שאבר אברהם שהם ערביים ושובבי עבודה זרה, על כן לוש **ורחצו רגליכם**, כדי שלא להכניס העפר הזה לתוך ביתו. (דברי יואל)

כי על כן עברתם על עבדכם. מיום שנברא ה' עולמו, היתה מזומנים לבוא אלי (מדרש). כשעלה משה למרום, בקשו מלאכי השרת לפגוע בו, עשה ה' קלסטרין פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם ה' אי אתם מתביישים הימנו, לא זהו שירדתם אללו ואכלתם בתוך ביתו, אמר ה' למשה לא ניתנה לך תורה אלא בזכות אברהם (שמות רבה יט). נמצא שזכו לקבלת התורה בזכות שהכניס אברהם את האורחים לביתו, שבזה גילוי משה מהמלאכים, ובשעת הבריאה התנה ה' עם מעשה בראשית אם יקבלו ישראל את התורה מוטב, ואם לאו יחזור העולם לתוהו ובוהו (שבת פח.), על כן שפיר היו מזומנים לבוא אללו מיוס שנברא העולם, דלולא זה לא היה הבריאה מתקיימת. והנה אמרו (שוחר טוב ו): ה' אמר אני ברחתי את העולם וחזרתי ויהי כן; וזהו **כי על כן עברתם על עבדכם**, שהיה ההכרח שחבואו אללי בשביל קיום העולם, הנרמז במילת 'כן'. (דברי יואל)

ויאמרו כן תעשה כאשר דברת. מכאן למדו שצדיקים גוזרים מעט ועושים הרבה, שהרי אברהם אמר מתחלה ואקחה פת לחם ולא יותר, וחז"ל נאמר ואל הבקר רץ אברהם (ב"מ פז.). אברהם הפך יה"ר לטוב, ולא שלט בו יותר (ב"ב יז.). והנה אברהם לא ידע שהאורחים שבאו אללו מלאכים ממש הם, אבל הרגיש שאין להם יה"ר, ועל כן אמר להם **ואסעדו לבכם**, ולזה המשיך ואמר להם **כי על כן עברתם על עבדכם**, דעל כן בחתם אלי בשביל שאין לכם יצר הרע, וכל דבר הולך אצל מיעו, ולכן אני מבקש מכם שתאכלו אללי ולא תלכו ממני. והנה הטעם מה שהצדיקים גוזרים מעט, הוא עפי"מ שחז"ל (סנהדרין כו:): מתשבה מועלת לדברי תורה, ופירשו (רש"י): שאם גומר בלבו עד יום פלוני אסייע בך וכך מצוכות, יכול להתבטל הדבר על ידי יה"ר; ולפי זה לא שייך דבר זה אללי בחנשים שיש להם יה"ר, אבל אברהם שעקר ממנו יה"ר היה יכול לומר בפיו כל מה שרולה לעשות וזה שהשיבו לו המלאכים **כן תעשה כאשר דברת**, שאתה בבר יכול לעשות ולגמור הדבר אפי' אם אתה מדבר מזה קודם ושינך צריך לחתום שע"י הדיבור יתבטל הדבר ע"י יה"ר. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, בגיאור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם

פעם אחד בליל ב' דחג הסוכות בשעת האכילה, התקדרו השמים בעבים ונטפו מים, אך לא ירדו עוד לסוכה, ובאו ואמרו להרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זלה"ה שהגשמים יורדים, פתח אדמו"ר פיו הקדוש ואמר כתיב בתורה יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם, ותימה על אברהם אבינו ע"ה, שהיה מאכיל ומשקה לכל עובר ושב בשפע רב, ועתה הקפיד ואמר מעט מים, הכי היה רע בעיניו אם ישפכו מים לרוב, הלא המים בחנם הם, ובפרט אצל נדבן כמוהו, וחרד על דבר ה', אדרבה היה לו נחת רוח אם ירחצו במים הרבה, אך הענין הוא כך, שאברהם אבינו ע"ה לימד דעת את העם וגם אותנו, שאם יראה האדם איזה השתנות יהרהר בתשובה, כמו אם בעת ישיבה בהסוכה ינטפו הגשמים, שזהו סימן שאין מעשינו מקובלים לפני הבורא כמאמר חכמינו ז"ל בגמרא, יקח נא מעט מים, שהקב"ה רוצה בתשובה וחפץ בהצדקם, שולח מעט מים מי גשמים, שיתחילו בני ישראל להרהר בתשובה, וזהו שאמר ורחצו רגליכם, פירוש שתעשו תשובה, ורחצו והזכו מהרגילות שלכם, בתאות עולם הזה והבליו, והשענו תחת העץ פירוש תחת עץ החיים, שתלמדו התורה שנקראת עץ החיים, ואז יהיו מעשינו לרצון לפני הבורא ית', ונקיים המצווה כתיקונה, אם נקבל עליו כנזכר לעיל עכדה"ק, ואחר גמרו את דבריו הקדושים נתפזרו העבים ועלה מאור הלבנה והאירה חשכת לילה.

(מבשר טוב)

והוא עומד עליהם

הגה"צ רבי נחום רבינוביץ זצ"ל נסע בצעירותו אל הגאון הגדול המפורסם רבי חיים מבריסק כדי לקבל ממנו היתר הוראה וסמיכה, כשנכנס פגש את רבי חיים יושב בביתו מוקף עם כמה רבנים וצורבים, לאחר שהגר"ח קיבל את פניו ברוב הוקרה וחיבה סיפר לו על מטרת בואו לקבל סמיכה, שאלו הגר"ח האם יש לו כבר כתב סמיכה, והשיב לו כי כבר קיבל כמה כתבי סמיכה, ביקשו רבי חיים שיראה לו אותם, ומסר לו כתב סמיכה מאחד מגדולי הרבנים, העביר רבי חיים את עיניו על הכתב ויפטר בלשנו "קאלט", אמר לו אבי מה הפלא הלא רב זה מתנגד הנהו, שאלו רבי חיים ומה אני, השיב לו כת"ר הוא חצי חסיד, מנין לך זאת, שאלו שוב רבי חיים, אמר לו מן הפסוק "והוא עומד עליהם", רבי חיים הבין מיד את הרמז לסיפור דברים שקרו עמו וקשורים לפסוק זה, ושאל את רבי נחום האם ידוע לך הסיפור לנכון, ויאמר הן, ובכן, אמר לו רבי חיים ספר נא זאת לפני הנוכחים כאן, ויחל הגה"צ רבי נחום לספר סיפור הדברים כהויתן: בהיות רבי חיים ילד קטן נפל לחולי וכל הרופאים התיאשו ממנו, באותו זמן נזדמן הרה"ק ר' משה מקאברין לעיר ויבוא לבקר בבית חותנו של הגאון רבי יאשע בער מבריסק (אביו של הגר"ח) ה"ה רבי יצחק מוואלאזשין, מיד עם הכנסו לבית פנה בעל הבית אליו באמרו: רבי, צרה גדולה יש לי בתוך ביתי, נכדי חיים חולה אנוש, אמר לו הרה"ק מקאברין בא ונבקר את החולה בחדרו, נכנסו שניהם לחדר, והרה"ק מקאברין פתח ואמר: בפרשת וירא כשהמלאכים באו אל אברהם אבינו והוא נתן להם לאכול, נאמר והוא עומד עליהם, לשון הוה, ולכאורה היה צריך לכתוב לשון עבר, אלא שמבואר בספה"ק שבכל פעם שיהודי מכניס אורחים, בא אברהם אבינו ע"ה ועומד אתם אז, על כן נאמר לשון הוה, ובאברהם אבינו מצינו בגמרא (בבא בתרא דף טז:) שאמרו מרגלית טובה היתה תלויה בצווארו וכל חולה הרואה אותם מתרפא, וא"כ היות ואתה מקיים עמי כעת הכנסת אורחים, א"כ הרי נמצא כאן אתנו אברהם אבינו, והחולה מסתכל במרגלית שלו, ובטוח אני שהילד יתרפא בעזהשי"ת, וכן היה, רבי חיים אשר שמע את הסיפור הפטיר ואמר: נכון, גם אנוכי שמעתי כן סיפור הדברים מאבי זצ"ל.

(מחשבת נחום)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, ברדך צחות ומליצה נאמרים

ויאמרו אליו איה שרה אשתך. נ"ל על דרך צחות, דאמרו ז"ל (ב"מ פ"ז ע"א) אשה עיניה צרה באורחים, והנה שרה לא היה עיניה צרה הגם שטבע הנשים כך, אבל היא התחזקה נגד הטבע כדרך הצדיקים שמשנים טבעם, ולכן אמרו המלאכים איה שרה אשתך, כי היה להם הרבה לאכול, אמרו כמדומה שאשתך אינה בביתך והכנת לנו הרבה כפי רצונך שאין עינך צרה באורחים. ואמר הנה באהל, כי אין עיניה צרה והיא מכניסה אורחים נגד טבע שבנשים, ואמרו שוב אשוב ובו', הגם שלפי טבעה אינה ראויה להוליד, מכל מקום ישלם לה ה' מדה כנגד מדה ששנתה טבעה ותלד בן, וק"ל.

כתב סופר

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו. על דרך הלצה, דהנה שיטת היראים (עמוד היראה כד) דאכילה בלא שתיה אינו חייב בברכת המזון, וכיון שחשבם לערביים ע"כ ריצה אותם שלא יהיה להם טירחא יותר מידי להרבות בברכות שלא כהרגלם, כיון שאתן לכם רק לאכול בלא שתיה, ולכן 'אחר' סמוך, תיקף 'תעבורו' שלא תצטרכו לברך.

משך חכמה

מהרי שלש סאים קמח סולת. בגמ' אי' (בבא מציעא פ"ז.) כתיב קמח וכתיב סולת אמר ר' יצחק מכאן שאשה עיניה צרה באורחים יותר מן האיש. ויש לדקדק על הלשון מכאן שאשה "עיניה" צרה באורחים, והול"ל לבה צרה באורחים, ונלענ"ד דאמרינן בגמ' דהאוכל בבית המנוגע כשיעור ב' זיתים הוא טמא, ואמרינן ה"מ כשיעור זיתים מפת חטין ולא מפת שעורין דפת חטין נאכלת מהר מפת שעורים, והנה מי שאין נותן לחם לעניים בלב שלם זה ג"כ לא יוכל לראותם בתוך ביתו, ולכן אברהם אבינו אמר שתקח קמח שהוא מפת שעורין שנאכל לזמן מרובה, ויהיו האורחים זמן מרובה בביתו, אבל שרה לקחה סולת כדי שיאכלו מהר ושיכלו לילך מביתה מקודם, וזהו שאמרינן בגמ' מכאן שאשה "עיניה" צרה באורחים דייקא "עיניה" שאינה יכולה לראות האורחים בביתה ולכן אמרה סולת שנאכלת מהר וכנ"ל.

(דברי מהרי"א)

☆

מהרי שלש סאים קמח סולת. בגמ' אי' (בבא מציעא פ"ז.) כתיב קמח וכתיב סולת אמר ר' יצחק מכאן שאשה עיניה צרה באורחים יותר מן האיש, והקושיא ידועה שהרי כאן משמע להיפך שהיא נתנה יותר מאברהם דסולת עדיף מקמח. וי"ל עפי"מ דאיתא (שו"ע סי' תק"ו ס"ו) דאם אפו ביו"ט פת מסולת נקיה שיש לו די לצורך יו"ט אין אופין אח"כ מפת הדראה אלא אם כן יש לו בני בית שרגיל להאכילם פת הדראה, אבל אם יש לו פת פת הדראה אפי' הרבה מותר לאפות פת נקיה, וכתב המגן אברהם (שם ס"ק ט"ז) דמשמע מתוסי' (שבת קי"ז: ד"ה הציל) דמותר לכתחלה לאפות פת הדראה ואח"כ פת נקיה, וידוע שהמלאכים היו אצל אברהם אבינו ביו"ט של פסח, (כמבואר ברש"י עה"פ כעת חיה) ע"כ רצה אברהם לאפות קמח שהוא מפת הדראה, כדי שאח"כ אם יצטרך יוכלו לאפות מסולת, אבל שרה אמרה לאפות תיכף סולת, כדי שלא תוכל לאפות אח"כ קמח, וממילא נשמע דאשה עיניה צרה באורחים.

(מרגניתא דר"ב)

☆

וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר נאחז בסבך וגו' ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה. אברהם אבינו קרא שם המקום ה' יראה ופירשו חז"ל שצפה ברוח קדשו שיעשו ישראל העגל, ואמר אז יראה ה' זכות העקדה שעקד את יצחק בנו וירחם עליהם. וזהו הרמז וירא והנה איל אחר שראה שכמו שזה האיל עומד ונאחז בסבך כמו כן יש עוד איל אחר שעומד ונאחז בסבך דהיינו שראה שעתידין ישראל להקריב קרבן לפט"א בעשירית העגל כמו שכתוב ויעלו עולות ויגשו שלמים וראה שיש עוד איל שנאחז בתיבת סב"ך, כי אצל אות ס' עומד אות ע' ואצל אות ב' עומד אות ג', ואצל אות כ' עומד ל' נמצא אצל תיבת סב"ך עומד עג"ל ועל כן אמר בהר ה' יראה שיראה זכות העקדה לפני הש"ת.

(הגה"ק רבי שמשון מאסטערפאלי זי"ע)

דורש טוב

ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים. ויאמר בי נשבעתי וגו' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך. כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך וגו'. צריך ביאור למה לא אמר לו המלאך את כל הברכות כשנגלה אליו בראשונה הלא אז היה הדיבור אחר עמדו בנסיון. **עוד צ"ב** דתיבות "**אשר עשית את הדבר הזה**" מיותרים ולא היה לומר אלא "**יען אשר לא חשכת את בנך**".

ויש לפרש, דהנה ישנם שני סוגי מצוות, הסוג האחד, מצות שאין בהם הנאת הגוף, כתפילין וציצית וכיוצא בהם, **והסוג השני** הם מצות שיש בהם הנאת הגוף כמו עונג שבת, או מצוות כאלו שיש מהם כבוד ותפארת לעושיהם, **ומצות אלו שיש בהם גם הנאת הגוף צריכים זהירות יותר שלא יעלה בלבו שום הנאת הגוף כי אם לקיים מצות הבורא,** כמו שאמרו במשנה (אבות ב, א) "**איזה דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם**", ר"ל שמצוה זו שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, ובקל יטהו יצה"ר להתפארות הגופניות **וצריך זהירות גדול ומחשבה גדולה לסלק ממנו הנאת הגוף כי אם שיהיה שמחת הנשמה, וזהו ששאל התנא באיזה עבודה צריך לברור לו דר"ך ישר"ה לבלתי פנות ימין ושמאל, כל שהיא תפארת בו'.**

והנה מעלת שכר מצוה שיש בו הנאת הגוף שנתייגע בה לעשותה לשם מצוה, נעלה יותר משכר מצוה שאין בו הנאת הגוף, **כי במצוה שאין בה הנאת הגוף, אמרו חז"ל** (קידושין לט:) "**שכר מצוה בהאי עלמא ליכא**", אבל במצוה שיש בה הנאת הגוף ומתייגע לשבר הנאתו הגשמית, שכרו כפול אף בעוה"ז, חוץ מאור הגנוז לו לעוה"ב, **והנה בעקידה היה בתחילה מצוה שאין בה הנאת הגוף,** ואח"כ כשאמר לו השי"ת: "**אל תשלח ידך אל הנער**" הוא **מצות לא-תעשה שיש בה הנאת הגוף,** שלא ישחוט את בנו, **אבל אברהם בגודל אהבתו וחיבתו לא עלה בלבו שום הנאת הגוף בעבור מניעת מיתת בנו אלא כמו שהיתה כוונתו בציווי הראשון להעלותו לעולה לשמו יתברך בלבד, כן היתה מחשבתו מיוחדת להשי"ת לבד בלי שום פנית הנאת הגוף.**

ובזה מיושב שפיר **שאכן במעשה העקידה גופא עדיין לא זכה להבטחת עוה"ז, עד שקיים הציווי ד'אל תשלח ידך אל הנער' וגו' ועשהו בלי שמחת גופניית, רק מתוך שמחת עשיית רצונו ית'.** והיינו דאמר: "יען אשר עשית את "**הדבר הזה**" ר"ל שצויתיך אל תשלח יד, "**ולא חשכת את בנך יחידך**", ולא היה במחשבתך שחשכת בנך יחידך מן המיתה, על כך יהא שכרך גם בעוה"ז "**כי ברך אברכך**" וגו'.

פנים יפות (ועי"ש עוד)

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל כְּחֹם הַיּוֹם: (פרק יח פסוק א)

וְטַעַם מִפֶּתַח הָאֹהֶל, לְהַגִּיד שֶׁהָיָה עֲדַיִן יוֹשֵׁב שָׁם מַחֲרֵי הִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ מַלְאָךְ הַשְּׁכִינָה [6].

וְאֶקְחָה פַת לֶחֶם וְסַעֲדוּ לִבְּכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עַבְדְּכֶם
וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (פרק יח פסוק ה)

וְטַעַם כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם [3]. כִּי מַחֲרֵי שֶׁהַרְכֶּם עָלַי, חִיַּנְנוּ נָכוֹן שֶׁמִּן הֶעָנוּג מְעַט יֶאֱכְלוּ. כֵּן תַּעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. דֶּרֶךְ מוּסָר שֶׁבְּפִי לֶאֱסֹף לִי. לְשׁוֹן רַבִּי אַבְרָהָם [3]. וּלְי יֹאמַר כֵּן תַּעֲשֶׂה לָנוּ לְהָשְׁעֵן תַּחַת הָעֵץ, וְלַעֲבֹר מְיָד, כִּי שְׁלוּחִים יֵשׁ לָנוּ, וְאַל תְּעַכְּבֵנוּ לָמוֹ תָּמוֹל וּ לָנוּן עִמָּךְ [7].

וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹקִים וַיִּרְפָּא אֱלֹקִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ: כִּי עָצֹר
עָצַר ה' בְּעַד כָּל רֶחֶם לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ עַל דְּבַר שָׂרָה אֵשֶׁת אַבְרָהָם: (פרק כ פסוקים יז – יח)

וַיֵּלֵדוּ. שֵׁם הַפָּשׁוּט כִּפְשׁוּטוֹ, וְכָךְ לְשׁוֹנָם וְתַמְהוֹנָיו, כִּי עָצֹר ה' בְּעַד רֶחֶם, פֵּירוּשׁ הוּא כִּי נִרְאֶה כִּי גַּם בַּיַּלְדָה הָרִאשׁוֹן חָשַׁךְ לַקְּרָאָה לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ, וְלֹא קָרַב לֵילֵךְ עֲדַיִן, פָּן חָלְיוּ הָאֲלֹהִים בַּחֲלוֹם. וּבַבֹּקֶר, הִשְׁכִּים וְקָרָא לַעֲבָדָיו, גַּם לְאַבְרָהָם. וּמֵהֵי הָיָה לָהֶם עָצֹר רֶחֶם.

חוֹלִי הָיוּ עַל פִּרְקָן, וַחֲזוּס חֲבֵלֵי יוֹלֵדָה, וְלֹא יָכְלוּ לְהַמְלִיט. וְחוֹלַי אַבְרָהָם לֹחֶר תְּפָלָתוֹ יָמִים רַבִּים. וְהֵגָּה רְפוּאוֹת אֲבִימֶלֶךְ גַּם חָלְיוּ לֹא נִקְפְּקוּ. וּלְשׁוֹן רַשִׁ"י, 'וַיֵּלֵדוּ', וְאִתְרְוָחוּ, נִתְפַּתְּחוּ נִקְבֵיהֶם וְהוֹצִיאוּ, וְהוּא לָהּ שָׁלָה. 'כִּעַד כָּל רֶחֶם', כְּנֶגֶד כָּל פֶּתַח. וְלֵין זֶה נָכוֹן וכו'...

וְלַעַת לְנַקְלוֹס לְיַנְּהָ כִּדְבְרֵי הָרַב, כִּי הוּא שֶׁהִקְדִּים 'וְאִתְרְוָחוּ', עָשָׂה 'רֶחֶם' כִּפְשׁוּטוֹ 'פֶּתַח וַלְדָה', חָלָה שָׁרָה לִכְלֹל גַּם אֲבִימֶלֶךְ כְּמוֹתָהּ 'וַיֵּלֵדוּ' וכו'...

מעשה חש"ב

א נראה דעת רבינו שהמלאכים באו לאברהם, לאחר שכבר נסתלקה השכינה ממנו. ואל תשיבנו מדרשת חז"ל מפסוק זו ש'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה', דהדרש ידרש, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו.

אמנם דעת רש"י שהמלאכים הגיעו בזמן שהשכינה היה עדיין אצלו. דהנה בהמשך הפסוקים נאמר (שם ג) 'ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך, אל נא תעבר מעל עבדך'. וברש"י (ד"ה ויאמר) מפרש (באופן ב) שאברהם אבינו אמר להקב"ה להמתין לו עד שירוץ ויכנים את האורחים. ומזה למדו חז"ל (שבת קכז.) 'גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה'. הרי לנו דעת רש"י שבשעת ביאת המלאכים עדיין היה השכינה שרויה אצל אברהם אבינו.

ב ובזה מדוייק לשונם של רש"י ורבינו. דהנה ברש"י (ד"ה כחם היום) כתב 'הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים **'הביא'** המלאכים עליו כדמות אנשים'. וברמב"ן (שם באו"ד) כתב 'אבל בפרשה רצה לסדר הכבוד שנעשה לו בעת שעשה המילה. ואמר כי נגלית אליו השכינה, **'וישלח'** אליו מלאכיו לבשר את אשתו, וגם להציל את לוט אחיו בעבורו וכו'.

הרי לנו חילוק בין לשון רש"י ללשון רבינו, דרש"י כתב שהקב"ה **'הביא'** עליו מלאכים, והרמב"ן כתב **'וישלח'** אליו מלאכיו. והוא משום דכ"א לשיטתו. דרש"י לשיטתו דביאת המלאכים היה כשהשכינה עדיין היה אצל אברהם אבינו, כתב הלשון 'הביא', היינו שהקב"ה היה שם והכניסם אצל אברהם אבינו. ורבינו לשיטתו שבעת ביאת המלאכים כבר לא היה השכינה אצל אברהם אבינו, כתב הלשון 'וישלח', שהקב"ה שלח מלאכיו לאברהם אבינו.

ג הנה אברהם אבינו ביקש מהמלאכים שני דברים: א. 'אל נא תעבר מעל עבדך'. ב. 'ואקחה פת לחם וסעדו לבבכם'. והמלאכים אמרו לו 'כן תעשה כאשר דברת', ואינו מבואר בקרא על איזה בקשה אמרו לו 'כן תעשה כאשר דברת'.

האבן עזרא מבאר שתשובתם של המלאכים 'כן תעשה כאשר דברת' קאי על הבקשה השניה, מה שאמר להם 'ואקחה פת לחם', ואמרו כן בדרך ארץ, שדי לנו בפת לחם כאשר דברת ולא יותר. וממילא נשמע מזה התשובה על בקשה הראשונה שהם לא יעברו בלי להכנס אליו.

ד ורבינו מבאר שתשובתם של המלאכים היה על הבקשה הראשונה 'אל נא תעבור', ועל זה ענו לו כן תעשה לנו להשען תחת העץ ולהמשיך מיד בדרכנו, כי שלוחים אנחנו, ואל תעכבו בכך שתכניסנו לתוך האוהל או ללון עמך. וממילא נשמע מזה התשובה על הבקשה השניה 'ואקחה פת לחם, וסעדו לבבכם'.

וְהַנָּכוֹן בְּעֵינַי כִּי מִיּוֹם חֻלַּק נִלְקְחָה עָרָה, לָקָה חֲבִימֶלֶךְ בְּחֲבֵרֵי הַחֻשְׁמִים, וְלֹא יוּכַל לְעַשְׁמֵּם. וְזֶהוּ לֹא נְחַפִּיד לְנַגֵּעַ לֵיהָ, כִּי הַנְּגִיעָה וְהַקְּרִיבָה בַּנֶּשֶׁים הוּא עַל הַחֲבִימֶלֶךְ וכו'... וְחֻשְׁפּוֹ וְחֻמְהוֹתָיו שֶׁהֵן מְעַכְּבוֹת עָלַי בְּעַד רַחְמוֹ, וְלֹא יָכְלוּ לְהַמְלִיט, כִּי 'עַמִּירַת רֶחֶם' הוּא שֶׁפֹּה מְהֻבָּר, כְּדֶרֶךְ 'יַה' סָגַר רַחְמָהּ' חֲבָל 'עַמִּירָה בְּעַד הָרֶחֶם' הוּא שֶׁפֹּה תֵּבֵל, בַּפֶּשֶׁוֹן גָּרַר בַּעֲדִי וְלֹא חֻלַּט. וְעָמְדָה עָרָה בְּבֵיתוֹ יָמִים, וְלֹא שָׁב חֲבִימֶלֶךְ מִדַּרְכּוֹ מְרָעָה, כִּי לֹא הֵבִין, עַד שֶׁבָּא חֻלָּיו הֶחֱלוּטִים בַּחֲלוּט וְהוֹלִיעוּ. וְלֹא פֵּרֵשׁ הַכָּתוּב חֻלְיֵי חֲבִימֶלֶךְ, וְהִזְכִּירוֹ בְּרֶמֶז דֶּרֶךְ מוּסָר וְכָתוֹב לְמָרָה. וְחַמְרֵי תְּפִפַּת חַבְרֶהָם נִרְפָּא חֲבִימֶלֶךְ וְחֻשְׁפּוֹ וְחֻמְהוֹתָיו וַיֵּלְכוּ הַנָּשִׁים:

תמצית השיטות:	'וילדו'	'בעד כל רחם'	מה נענשו אשתו ואמהותיו	'וירפא אבימלך' מה חיה ענשו שהיה צריכים לרפאותו
רש"י	נפתחו נקביהם [ואין הכוונה על לידה ממש]	פתח נקביהם [כמו וילדו, שאין הכוונה על לידה ממש]	עצירת נקביהם	עצירת נקביו
תרגום	נפתחו נקביהם	הכוונה על לידה ממש	עצירת נקביהם, ושלא יכלו ללדת	עצירת נקביו
רמב"ן	לידה ממש	לידה ממש	שלא יכלו ללדת	שלקה באיברי התשמיש ולא היה יכול לשמש.

וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ: (פרק כא פסוק יא)

עַל אוֹדֹת בְּנוֹ. שֶׁיָּצָא לְתַרְבּוּת רָעָה. וּפְשׁוּטוֹ עַל שֶׁמּוֹמֶרֶת לוֹ לְשַׁלְּחוֹ זֶה לְשׁוֹן רַשִׁ"י. וְהַנָּכוֹן בְּעֵינַי כִּי הַכָּתוּב סִפֵּר בְּכָבוֹד חַבְרָהָם וְחָמַר שֶׁלֹּא הָיָה הַדָּבָר עַל מְאֹד בְּעֵינָיו מִפְּנֵי חֵשֶׁק פִּגְּשׁוֹ וְחֶפְצוֹ בָּהּ, וְאִלּוּ חָמְרָה לוֹ שֶׁתְּגָרֵשׁ הָמָּה בְּלִבַּד הָיָה עוֹשֶׂה כִּרְצוֹן שָׂרָה, אֲבָל מִפְּנֵי בְּנוֹ חָרָה לוֹ מְאֹד וְלֹא רָצָה לִשְׁמֹעַ לֵיהָ, וְהָקְפִּ"ה חָמַר לוֹ שֶׁלֹּא יֵרַע בְּעֵינָיו עַל הַנַּעַר וְלֹא עַל הָאָמָה כְּלָל, וְיִשְׁמַע לְקוֹל שָׂרָה כִּי בְּיִצְחָק יִקָּרֵא לוֹ שֵׁמוֹ, וְיִשְׁמָעֵאל לֹא יִקָּרֵא לוֹ זֶרַע. וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה חַבְרָהָם מִתְפַּלֵּל עָלָיו שֶׁלֹּא יִקָּרֵהוּ חֶסְרוֹן [ה] בְּשַׁלְּחוֹ חוֹתוֹ מִמֶּנּוּ חָמַר כִּי יְשִׂימֵנוּ לוֹ לְגוֹי וִיבָרְכֵנוּ מִפְּנֵי שֶׁהוּא זַרְעוֹ בֶּחֱמָת:

וְעַתָּה הִשָּׁבְעָה לִּי בֵּאלֹקִים הֵנָּה אִם תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִינִי וּלְנֶכְדִּי כַּחֶסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמְּךָ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעִם הָאָרֶץ אֲשֶׁר גַּרְתָּה בָּהּ: (פרק כא פסוק כג)

הִשָּׁבְעָה לִי בֵּאלֹקִים הֵנָּה אִם תִּשְׁקֹר לִי. מִלַּת "אִם" בְּכָל מָקוֹם מְסֻפֶּקֶת [ו], לַל תַּחְשֹׁד בָּהּ בְּלִבְּךָ זֶה. וְהִיא בָּאָה בְּלֹד מְקוֹמוֹת הַשְּׁבוּעָה, 'אִם תִּשְׁקֹר לִי', לָכֵן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֵלִי אִם יִתְכַּפֵּר עָוֹן בֵּית עֵלִי (שְׁמוּאֵל ג' ג יד) וכו'... וְהָעִנְיָן כִּי בַּעֲבוּר הֱיוֹת הַשְּׁבוּעוֹת בְּלָשָׁה, יֹאמַר הַשְּׁבוּעָה לִי לֵאמֹר, כֹּה יַעֲשֶׂה לְךָ אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם תִּשְׁקֹר לִי וכו'... וְכֵן אָמַר (לְהַבָּן כו כִּסֵּא) 'תְּהִי נָא אָלָה בֵּינוֹתֵינוּ'. וּבְעִנְיַן הַגְּדוֹלִי בְּקָלְקֵי אִם לָלוּד אֲכַזֵּב' (תְּהִלִּים פט לו) וְאִם יִתְכַּפֵּר עָוֹן בֵּית עֵלִי (שְׁמוּאֵל ג' ג יד) כְּלוֹמַר אִם יִהְיֶה בֵּן אֵין דְּבָרִי נֶאֱמָת וַכַּיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁפֹּה יִהְיֶה לְפֶרֶשׁ הַהֶגְמֹנִי, וְהַכָּתוּב יְכַוֵּן וְיַכֶּפֶל בָּהֶן וּכְמוֹתָם בְּחֻסְרוֹן הַהֶגְמֹנִי וכו'...

מעשה חש"ב

ה מבואר בדברי רבינו שלאברהם לא היה רע בעיניו לשלוח את הגר, רק היה רע בעיניו לשלוח בנו. והקב"ה אמר לו שלא ירע בעיניו לא על הנער ולא על האמה כלל. ואברהם היה מפחד שלא יקרהו לו אסון בשלח אותו ממנו, לכן הבטיח לו הקב"ה 'וגם את בן האמה לגוי אשימנו כי זרעך הוא'.

והנה דבר זה שהיה מפחד שלא יקרהו אסון לישמעאל כשישלחו מלפניו, א"ש לפי מש"כ רבינו לעיל (פרק יז פסוק יח) שהתפלל אברהם אבינו 'לו ישמעאל יחיה לפניך', שבתחילה כשנאמר לו 'אשר יצא ממעיך הוא ירשך', **הבין אברהם שלא יחיה לו אלא יורש אחד**, לכן עכשיו בשמעו שהקב"ה הבטיחו שיוסיף להוליד בן משרה, חשש שמא ימות ישמעאל ויהיה יצחק יורשו יחידו, לפיכך ביקש עליו רחמים שיחיה ויתקיים זרעו לעולם. ומפרש הכתוב 'לו', כמו אם, אם ישמעאל יחיה לפניך ארצה בברכה הזאת אשר ברכתנו בזרע של שרה. ולכן א"ש שעכשיו כשאמר לו הקב"ה שישלח את בנו, התעורר עוד הפעם החשש שמא ימות, ולכן הבטיח לו הקב"ה 'וגם את האמה לגוי אשימנו'.

ו **תמצית הדברים:** רבינו מבאר הלשון 'אם' תשקר לי, שלכאורה היה צריך לכתוב 'שלא' תשקר לי. וכמו שמפרש התרגום 'דלא תשקר לי'. ולמה נאמר 'אם', לכן מפרש רבינו **'אם' בכל מקום מספקת**, פירוש שבכל שבועה יש גם אלה – קללה. ואם תקיים השבועה תתברך, ואם לא תהיה מקולל. וה"נ באבימלך שהיה שבועה היה שני דברים, אם תקיים השבועה תבורך, ואם לאו תהיה מקולל. ואע"פ שלא נאמר כאן האופן שאם לא תקיים תהיה שבועה, מ"מ כיון שנאמר **'אם' נכלל שני האופנים.** ורבינו הביא כמה פסוקים של שבועה שנאמר 'אם', ולא נכתב כלל התנאי, והיינו כאמור דכל מקום שנאמר 'אם' בשבועה הכוונה שיש שני אופנים. ולכן כתב הלשון 'אם', שהוא לשון ספק, ולא היה יכול לכתוב 'שלא' תשקר, משא"כ לפירוש התרגום היה יכול לכתוב 'שלא' תשקר.

שש אנכי על אמרתך, זו מילה

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשה דילן פ' וירא מצינו (בראשית כא, ח) כשנולד יצחק לאברהם: **ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק**, וב'פרקי דרבי אליעזר' (פרק כ"ט) איתא: "ר' ישמעאל אומר לא עכב אברהם מכל אשר צוהו, וכשנולד יצחק בן שמונה ימים הגישו למילה שנאמר וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים, והגישו למנחה ע"ג המזבח, ועשה משתה ושמחה, מכאן אמרו חכמים חייב אדם לעשות שמחה ומשתה באותו היום שזכה למול את בנו כאברהם אבינו, שנאמר, ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק", עי"ש.

ובגמרא מס' שבת (קל.) מצינו: "תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכ' שש אנכי על אמרתך כמוציא שלל רב, וברש"י ביאר, 'על אמרתך' היינו אמירה יחידה שקדמה לשאר אמירות והיא מילה, דכל שאר אינן מוכיחות כל שעה, כגון תפילין ומזוזה דאינו כשהוא בשדה וערום בבית המרחץ, אבל זו מעיד עליהם לעולם, כדאמרינן במנחות (מג:) בדוד שראה עצמו בבית המרחץ ונצטער ואמר או לי שאני ערום מכל מצות, וכיון שנסתכל במילה נתיישב בדעתו עי"ש, ועדיין עושין בשמחה וברש"י ביאר **שעושין משתה**" עי"ש.

ובתוספות שם ציין להפרקי דר"א הנ"ל, ופירשו בשם ר"ת, ד'הגמל' היינו ביום ה"ג מל, דהיינו ביום ח' דהוא מספר ה"ג, והיינו דעשה משתה - ביום ה"ג מל סעודה, עי"ש.

ועי' ב'רבינו בחיי' (פ' לך) על הפסוק והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם, שכתב עוד מקור לזה, וזל"ק: "ועל דרך המדרש מצות מילה היא כענין קרבן, וכשם שדם הקרבן לכפרה על המזבח, כך דם המילה מכפר ועל כן מצותה ביום השמיני, כי הקרבן לא יכשר עד יום שמיני שנאמר ומיום השמיני והלאה ירצה, וכשם שכתוב בקרבן ואכלו אותם אשר כפר בהם שאכילת הקרבן לכפרה, כך ישראל עושין סעודה ביום המילה", עי"ש.

וב'מדרש תנחומא' (תחילת פרשת תצוה) איתא: "אמר רבי שמעון בר יוחאי בוא וראה שאין חביב לפני האדם יותר מבנו והוא מל אותו, וכל כך למה, אמר רבי נחמן בר שמואל כדי לעשות רצון בוראו, הוא רואה בנו שופך דם ממילתו ומקבל עליו בשמחה, אמר רבי חנינא ולא עוד אלא שהוא מוציא הוצאות **ועושה אותו היום של שמחה** מה שלא נצטוה, הוא שהכתוב אומר תהילים (עא, יד) ואני תמיד איחל והוספתי על כל תהילתך, ולא עוד אלא אדם הולך ולווה וממשכן עצמו ומשמח אותו היום", עי"ש.

וכן מבואר במס' כתובות (ח.) דדרכן הי' לעשות סעודה, ובגמ' שם מביא: "רב חביא איקלע לבי מהולא [דהיינו לסעודת ברית], ובריך שהשמחה במעונו", אולם הגמ' מסיק דלהלכה לא אמרינן שהשמחה במעונו דטרידי דאית לי' צערא לינוקא, עי"ש.

וב'אבודרהם' (פרק לח) לאחר שהביא את דברי הפרקי דר"א הנ"ל הוסיף בזה"ל: "וכן אמר דוד (תהילים נ, ה) אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח, ורבותינו ז"ל אמרו סעודת מילה, ומפרשים 'עלי זבח', זב ח', דם מילה שהוא זב לשמונה ימים, ופירש ה"ר משה כהן שהטעם בזה שהקב"ה חפץ כפי היות שאר כוחות הנפש

נמשכות ונגררות אחר הנפש המשכלת בעשיית המצות, וכדרישת החכמה שיהיה להם חלק בשמחה אשר תגיע לנפש המשכלת בעשותה המצוה או בהגיעהו לחכמה וזה יהיה בעשותו סעודה במאכל ובמשתה, וכן אמרו ז"ל כי כשאמר הקב"ה אל שלמה בחלום הלילה שאל מה אתן לך, ושאל החכמה והמדע ונתנם לו, כתב שם: 'ויקץ שלמה והנה חלום ויעש משתה לכל עבדיו', ואמרו רז"ל מכאן שעושין סעודה לגמרה של תורה", עי"ש.

וב'אור זרוע' (סוף הל' מילה) מביא ראיה שצריך לעשות סעודה למצות מילה, מהא דאיתא בפרק מרובה (ב"ק פ.) "אמרו דרב ושמואל ורב אמי איקלעו לבי שבוע הבן, ופרש"י 'שבוע הבן' היינו ברית מילה על שם שעברו עליו שבעה ימים, ש"מ דסעודת מילה סעודת מצוה היא, דאל"כ האיך הוה אכיל רב שם כדאמרינן בפרק גיד הנשה דרב לא אכל מסעודת הרשות, ולא מסתבר כלל לומר דמיקלע ולא אכיל", עי"ש.

ועי' ברמב"ן הק' (פ' יתרו) על הפסוק 'ויבוא אהרן וזקני ישראל לאכול לחם עם יתרו' מבואר "דסעודה זו היתה סעודת ברית, דיתרו נתגייר אז ומל כהלכה", עי"ש. וב'ש"ך' על התורה כתב שם בזה"ל: "ויקח יתרו עולה וזבחים לאלהים סופי תיבות בגימטריא מילה שאותו יום נימול, והמילה היא כנגד כל הקרבנות זהו עולה וזבחים וגו', ויבוא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם, גימטריא זו סעודה עם הכולל היא סעודת מילה, עם חתן כתיב שהוא חתן דמים ולזה לא אמר עם יתרו", עי"ש.

וכן נפסק בשו"ע (יו"ד סימן רס"ה סעי' י"ב) "נוהגין לעשות סעודה ביום המילה" עי"ש. ומשמע מלשון הזה דאינון רק מנהג, אולם מלשון הפרקי דר"א הנ"ל מבואר דהוא חיוב ממש, וכלשונו: "אמרו חכמים "חייב" אדם לעשות שמחה ומשתה" וכו', ובביאור הגר"א שם ציין לפרקי דר"א הנ"ל. אבל באמת קצת צ"ע דבלשון השו"ע נראה דאינו רק מנהג, וכבר העירו האחרונים בזה.

וב'שערי תשובה' (או"ח סימן תקנ"א סקל"ג) מביא בשם שו"ת 'אור נעלם' דסעודת ברית הוא "דאורייתא", ומביא ראי' מדברי הגמ' (נדה לא:) מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה, שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, וברש"י ביאר: שלא יהיו הכל שמחין **שאוכלין ושותין בסעודה**, ואביו ואמו עצבין שאסורין וכו' עי"ש. ומשיג על שו"ת 'בית יעקב' סימן ע"ג דסעודת מילה אפילו בזמנה הוי דרבנן, וראייתו: דהרי כתבו בשם רש"י שלא הי' אוכל בסעודת ברית מילה ביום ו' כדי שיוכל לאכול בליל סעודת שבת, דלא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא, ומבואר דסעודת ברית מדרבנן, עי"ש. ובשערי תשובה השיג ע"ז: דליתא דודאי גוף הסעודה אין עיקר בדאורייתא כלל כמבואר בב"י יו"ד סימן רס"ה וכו' עי"ש.

ועי' בספה"ק 'חרדים' (פרק מ' סק"ג) שמונה סעודת ברית מילה מצוה מדברי קבלה עי"ש.

וב'מגן אברהם' כתב (או"ח סימן תר"מ סעי' ו') על מש"כ הרמ"א דסעודת ברית מילה מחיוב בסוכה וזל"ק: "ולא דמי לסעודת חתן שהיא מצוה גדולה לשמח חתן וכלה, ונקראת סעודת מצוה בכל מקום, אבל הכא אינו אלא מנהג בעלמא", עכ"ל מהרי"ק.. פירוש אע"ג שצר להם המקום לשבת שם ואי אפשר להם לשמוח שם כל כך מכל מקום חייבין בסוכה, דאע"ג דסעודת מצוה היא כמו שכתוב ביורה דעה סימן רס"ה סעיף י"ב בהגה, מכל מקום **אינה מצוה כל כך** דלא מצינו בגמרא בהדיא כמו סעודת נישואין עי"ש במ"א.

וב'ביאור הגר"א' שם סקי"ב כתב בזה"ל: "דלאו מצוה **מדאורייתא** היא שידחה סוכה כמו נישואין וגם כן אינו מחוייב בשמחה כמו בנישואין", עכל"ק, וכנראה דעכ"פ מצוה מדרבנן איכא.

ובעל האדרת בספרו 'ילקוט דוד' רוצה להביא ראי' שעושין סעודה ממה דמבואר במס' סנהדרין (לב:) קול רחיים בבורני, שבוע הבן, אור הנר בברור חיל משתה שם משתה שם, ופרש"י אור הנר בברור חיל ביום או נרות נראים הרבה בלילה סימן הוא כמו שצועק משתה שם משתה שם, וברית מילה קרי שבוע הבן על שם שהוא לסוף שבוע, משמע מלשונו ז"ל שהמשתה הוא משתה השבוע הבן והיה לפעמים ביום ולפעמים בלילה כמנהגינו, ודוחה דאולי אין מזה הכרח שהוא מצוה, שהוא רק סיפור מה שהיו עושין מפני הרשעים שלא הניחום לעשות בגלוי, וכמה דאיתא במס' שבת (יג:) שהיו מחבבין את הצרות, ואגב מספר גם מה שאינו דבר מצוה, עי"ש.

המשך המאמר בגליון הבא בעז"ה

מרן המוסדות דרבינו יואל

מסאטמאר

קרית יואל
בני ברק

בהשגחת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

עה"ק ע"י כ"ק מרן רבינו הקדוש זיעוכ"ר-ע"א

והוא יהיה לעטרת צב"י

ברגשי ידידות והערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מע"כ ידידינו וידיד מוסדותינו,
הרבני היקר החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה טובה ומעלה, אהוב לשמים ולאנשים,
תומך נלהב להחזקת מוסדותינו הקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים,
מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, מגדיל עשות בהתמסרות רבה ועצומה לכל קדשינו,
ניה הצדק צב"י תפארתו, כשמו הטוב כן תהילתו

הרבני הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד

מוה"ר

משולם
צבי בנציון
זילבערשטיין

הי"ו

איש חי רב פעלים כבירים לכל קדשי מוסדותינו תק"

לרגל השמחה שבמעונו, רוממות קל בגרונו

בהכנס בנו היקר ני"ו לעול התורה והמצוות

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת,
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה,
ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יחזקאל ראטטער

שם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

עניני הכנסת אורחים

בפרשתן "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה"

סגולות המצוה

- **אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב** (שבת קכ"ז).
- **זוכה לאריכות ימים** (כלבו סי' קיח, ששה דברים מאריכין ימיו ושנותיו של אדם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא השכמה לבית הכנסת, וכוון תפלה, ובקור חולים, והכנסת אורחים, והדן את חבירו לכף זכות שלא בפניו, והמקדש על היין בערבי שבתות).
- **מסוגל לזרע של קיימא** (דברי מאיר להרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל פר' ויגש, וסימן לדבר "ה"א לך זרע" ה"א ר"ת הכנסת אורחים, וכן במד"ת בפרשתן דאברהם אבינו נתבשר בבן לאחר הכנסת אורחים, וידוע סגולת לידת הבעש"ט והמליצו בזה מאמה"כ בתהלים (קיט, ט) במה יזכה "נער" את "ארחו").
- **זוכה לראות נחת מצאצאיו** (מסופר בחסיד שהתלונן להרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע אודות בניו שנטו קצת מהדרך ל"ע, והשיב לו שיכנים אורחים לביתו והוא סגולה לזה.
- **סגולה לרפואה** (כן ידוע אמרתו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע "אורח מביא רפואה", (צרור החיים אות קסג). ועי' בס' סגולות ישראל (מערכת ר' אות ל"ג) שמביא דבר זה מס' שמועות טובות בשם הגה"ק מהר"ש מקאמינקא זי"ע. וע"ע שם דענין זה רמוז בפשטות במה שאנו אומרים "צווחין אף עקתין בטלין ושביתין", מחמת "ברם אנפין חדתין" הפנים החדשים דהיינו פני האורח. וכ"ה בספה"ק בשם הבעש"ט הק' שאורח הוא אותיות אור ח', שבזכות הכנסת אורחים זוכים לאור של הברכה השמינית שבתפילת שמונה עשרה שהיא ברכת רפאינו).
- **בעוה"ב יקבלו נשמתו בסבר פנים יפות כאופן שבהעה"ב קיבל את האורחים בספ"י** (ס' דברי מאיר עמ' קמ בשם הרה"ק רבי ארון מפרמישלאן זצ"ל).
- **אברהם אבינו בא לבית בעת שמכניסין בו אורחים** (הרה"ק מקאברין זי"ע נכנס פעם לבקר חולה ואמר "כתיב והוא עומד עליהם תחת העץ" היה צריך לכתוב "והוא עמד", אלא דבכל הכנסת אורחים עומד שם אברהם אבינו להשתתף).
- **משפיע מלא ברכות וישועות ושפע של פרנסה** (בס' ומשה היה רועה (ח"ו עמ' שמ"ח) מובא שמרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע כששהה באנטווערפען פר' ויקהל שקלים שנת תשמ"ו בתקופה שהציבור היה בצער הן מחמת חוליו של הרה"ק מהר"י מפשעווארסק זצ"ל, והן מחמת שציבור גדול הפסידו פרנסתם, ורבינו אמר בדרשת מלוה דמלכה, שראה גודל ההכנסת אורחים שקיימו תושבי העיר, האיך שנתנו דירות לאורחים, באיזה שמחה מארחים את האורחים, ואי אפשר שתצא רעה ח"ו בעיר כזאת, ואמר שהן האדמו"ר מפשעווארסק יחלים במהרה, וימשיך להגן על העיר, והן שיושפע שפע טוב לכל אחד, ואך מן המותר לציין שבזמן קצר השתפר מצבו האדמו"ר מפשעווארסק, ובתוך ארבע שבועות נשכח כל ענין ההפסד שאירע).

קיום המצוה אפילו כשקשה עליו

יש לקיים מצוה זו בכל עת ובכל שעה ואפילו במצבים הקשים, וכפי שקיים אברהם אבינו ביום שלישי למילתו.

בשבת (קכ"ז.) "אמר רב יהודה אמר רב "גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה", ועמד בזה בדברי ישראל דמה ראו חכמינו ז"ל להעמיד מצות הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, הרי היה די בכך אם נעמיד מצוה זו בשווה לקבלת פני השכינה, והשיב עפ"י דברי הגמרא (סנהדרין מ"ב.) "אילמלא זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חודש", ופירש"י "פעם אחת בחודש דיים", ולכן אילו היתה מצות הכנסת אורחים שווה להקבלת פני השכינה, יכול האדם היה להסתפק בהכנסת אורח לביתו פעם אחת בחודש, ולצאת בכך ידי חובת המצוה, משום כך אמרו שהיא גדולה יותר מהקבלת פני שכינה" ללמדינו שיש לקיים מצוה זו בכל עת ובכל שעה ואף במצבים הקשים ביותר, כפי שקיים א"א.

מצוה בעניים ובעשירים

מצות הכנסת אורחים נוהג אף בעשירים, ואף שאינם צריכים לטובתם, הקבלה שמקבל אותם בפנים יפות ומשתדל לשמשם ומכבדם לפי כבודם הוא מצוה רבה, וכל שכן אם האורחים הם עניים הוא מצוה כפולה שמקיים בזה שמכניס לתוך ביתו ונותן להם מקום ללינה.

חפץ חיים - אגרות ומאמרים סימן א, ואיתא (ביו"ד סימן רנ"ו בש"ך סק"א) דכופין בני העיר זה את זה להכניס אורחים ולחלק להם צדקה, ומה שמאכיל לעני על שולחנו נחשב כקרבן במזבח כדאיתא בחגיגה (כ"ז.), ובפרט אם האורח האומלל הזה הוא ת"ח.

אורח תלמיד חכם

גדול שכר המארח תלמיד חכם בתוך ביתו.

כדאיתא בברכות (י.) אמר ר' יוסי ב"ר חנינא משם ר' אליעזר בן יעקב כל המארח ת"ח בתוך ביתו ומאכילו ומשקהו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מקריב תמידין.

הכנסת הורים לביתו

המזמין אביו ואמו לביתו הדרים באותה העיר בכדי להקל עליהם, הרי זה בכלל מצות הכנסת אורחים.

שו"ת שבה"ל (ח"א סי' צז), דנשאל לגבי המזמין אביו ואמו הדרים באותה העיר בכדי להקל עליהם, האם זהו בכלל מצות הכנסת אורחים, דבשו"ע (או"ח סי' של"ג) מבואר דלא נקראו אורחים רק הבאים מחוץ לעיר, והשיב דרק במזמין את חבירו לסעודה דנעשה כענין סעודת מרעים, בזה אמרינן דדוקא מחוץ לעיר, אבל כשמזמין הוריו כדי להקל עליהם, פשיטא דנקראו אורחים, ובפרט שכתבו הפוסקים דאם הם ת"ח נקרא סעודת הכנסת אורחים ומכ"ש כבוד אב וגם ת"ח.

חינוך הבנים במצוה

יש לחנך בני ביתו בניו ובנותיו לקיים ולסייע במצוה זו.

כדאי' ברש"י ויתן אל הנער "לחנכו במצות", ולכאו' הרי ישמעאל היה כבר בן י"ג שנה, ומכאן ראיה דיש מצות חינוך אף לאחר שהגדיל, וכדברי הפמ"ג (סי' ל"ז) דאם לא הביא ב"ש יש חיוב עד שיגדל רוב שנותיו, ובס' "פלא יועץ" (ערך חנוך) כתב כשם שעל ההורים החובה לחנך בניהם לתורה ולמצוות, כן עליהם לחנכם לדרך ארץ, לכבד את הבריות, ולמדות טובות וישרות.

התנהגות בעת האכילה

אין מסתכלין בפני האורח כשאוכל, ולא במנתו, כדי שלא יתבייש, ודוקא באורח האוכל בחינם, שעל ידי ההבטה בו ובצלחתו יכול להצטייר כעין צרה על מה שאוכל, אבל בשאר אנשים אפשר להסתכל.

שו"ע סי' ק"ע סעי' ד', וערוה"ש שם, ומסתבר דבתלמידי חכמים וצדיקים אפשר להסתכל שזהו בדרך כבוד כדי ללמוד הנימוס וההלכה באכילה ושתיה.

כבוד האורח

בשעה שיש אורח בביתו, לא ידבר עם בני ביתו בלחש, שלא יחשוב האורח שמדברים ממנו (שבט מוסר).

אם יבוא אורח לביתך אל תשאל לו מדברי תורה, אלא כן תדע שיוכל להשיב (ספר חסידים סי' שיב).

כאשר בא אורח חדש לבית, מראין לו את בית הכסא תחילה, משום כשיצטרך לו לא יתבייש לשאול (ס' זכור לדוד שהגרי"ז מבריסק צוה כן למשמשו רבי דוד ז"ל).

זריזות בסעודת שבת

אפילו מי שאינו תאב לאכול עדיין בליל שבת, וברצונו לאחר הסעודה בכדי לאכול לתיאבון, מכל מקום אם יש לו אורחים ובפרט אורח עני, לא יאחר בכל גווני דכיון

דהם מוטלים עליו לא יוכל לעכבם בשביל שהוא רוצה לקיים מצוה מן המובחר.

משנה ברורה סימן רעא ס"ק א, והוא כתב גם ביש לו משרתים בני ביתו, ומצוי כן ביש לו בני בית נשואים שממתינים לסעודה.

"שלום עליכם" כשיש אורחים

מסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מלינסק זצ"ל [אביו של הרה"ק מראפשיץ זצ"ל] שכאשר היו לו אורחים בליל שב"ק, היה מקדש ובוצע על הפת, קודם אמירת שלום עליכם, וטעמו עימו, שהמלאכים אינם רעבים וביכלתם להמתין לקבלת פניהם עד שיאכלו האורחים וישבעו.

צורת החופה כביתו של אברהם אבינו

חופה שמעמידים בכלונסות יש בו רמז זכרון טוב לביתו של אברהם אבינו שהיה פתוח לארבע רוחות העולם, ומזכיר שיקבלו החתן והכלה שיהיה ביתם פתוח לרווחה מעין ביתו של אברהם אבינו, לאהוב גמילות חסדים, ולהיות מתלמידיו במדות טובות בנפש ולשמוח בחלקו שקונה לו ולא לחמוד לזולתו.

עזר מקודש אבן העזר סי' נה, וברע"ב פ"א מ"ה ביאר דביתו של אדם צריך שיהא פתוח מד' רוחות בכדי שלא יצטרכו האורחים להקיף הבית למצוא הפתח.

אורח הוא חפץ של מצוה

אורח, גופו נעשה חפץ של מצוה כמו עצי סוכה ולולב, ומהראוי לכבדו ובפרט בשעת המצוה.

באגרא דפרקא אות יח, נתן עצה לאורח שלא יכנס לגיאות אודות מה שמכבדים אותו, וכתב לאורח דכשיבואו בני אדם לכבד אותך ולשמשך אף שהוא יודע ערכו ושפל מצבו, שיאמר האדם ללבו שלא יתפעל בזה, כיון שהם עושים הכיבוד למצוה, דהאורח נעשה חפץ של מצוה כמו עצי סוכה ולולב שמהראוי לכבדם.

אורח הוא כמו האתרוג

הגאון ר' חיים ברים זצ"ל השתהה פעם במעונו של החזו"א מאוחר בלילה, והזמינו החזו"א לישאר ללון שם, כאשר החזו"א ביחד עם אחותו ובעלה הסטייפלער טורחים בגופם להכין מקום ללון ועוד, מתוך חדוה ושמחה של מצוה, וכשר' חיים ניסה להתנגד לכך, וביקש לעשות המלאכה בעצמו, חייך החזו"א ושאל אותו "זייט ווען זאגט א אתרוג, וואס מוא"ל טוהן מיט אים?".

מובא מהגאון ר' יעקב קמינצקי זצ"ל בשם הגאון ר' יעקב יוסף מווילנא זצ"ל, דבגמ' ילפינן גדולה הכנסת אורחים מא"א, ולכאורה הלא כל המעשה היה בטעות, דאילו ידע אברהם שהם מלאכים לא היה רשאי לומר "אל נא תעבור מעל עבדך", שהרי לא שייך הכנסת אורחים אצל מלאכים שלא חסר להם כלום, והאיך אפשר ללמוד הלכה קבועה מ"טעות", ותירץ דעיקר הכנסת אורחים הוא הכבוד שמכבדים את האורח, וכבוד שייך גם אצל מלאכים, והביא ראיה, מהגמ' (ב"מ פ"ו:) כל מה שעשה א"א בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו, וכל מה שעשה על ידי שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח, וקשה הלא הכנת המאכלים על ידי שלוחים נעשית יותר בזריזות, וא"כ אדרבה היה זה לטובת האורחים מה שהכין על ידי שליח, ומבואר דודאי העיקר הוא הכבוד שמכבדים את האורח, ואם הבעל הבית עושה הכל בעצמו ובכבודו, זהו הכבוד היותר גדול אע"פ שלא יהיה האוכל מוכן במהירות כל כך.

תיקון וסעודה ביום י"ץ

ביום י"ץ, שבעל ההילולא מאסף חבורת אנשים יחד לסעודה באחדות וריעות, או נותן תיקון מקיימים בזה מצות צדקה והכנסת אורחים.

בשו"ת מנח"י (ח"ו סי' קלה) הביא מספר שער האמונה בשם ספר חסד לאברהם (על משניות בהקדמה), דכשראו צדיקי הדור התשות כח שבא לעולם, והדור חלש ואין בכחם כלל להתענות [ביום י"צ], ע"כ המליכו עצה בלא התענית, ויהי' דבר השוה לכל נפש, לקיים ביום היא"צ מצות צדקה והכנסת אורחים בחבורת אנשים יחד לסעודה באחדות וריעות, כמ"ש בספר החיים, דבסעודת מריעים מקיים הכנסת אורחים, דלעניים נקרא בשם צדקה ע"כ, ומזה נשתרבב המנהג שאפילו עני שבישראל, שאין בכחו לעשות סעודה ביום היא"צ, נותן תיקון, ובזה מקיים מצות צדקה, כאשר שמעתי מחותני הישיש והנכבד הרב ר' אשר אנטשיל ז"ל, ששמע מפה קדוש של סבא קדישא הנקרא שפאלער זיידע נבג"מ שזה הוא צדקה אמיתית, כשנותן איזה דבר לשתות יען כי בזה מחזק את לבו ומשיב את נפשו.

צידה לדרך

יתן הבעה"ב לאורח צידה לדרך בשעת פרידה.

עי' גמ' סוטה מ"ה:, ס"ח סי' נ"ו, ומובא בשם הגה"ק רבי שמעון מיערוסלב זצ"ל, שמרומז בפסוק "ואקחה פת לחם,,, אחר תעבורו", שאתן פת לחם לסעוד אחר שתעבורו.

כי שם ציוה ה'
את הברכה חיי"ם

מריחוק מקום וקירוב ליבאה, נשגר ברכת הודאה, מזלא טבא וגדיא יאה, לידידינו היקר המהולל בתשבחות, כליל המעלות והמידות, עסקן נמרץ לכל דבר קודש, עוזר ומטיב לכל מבקש, נודע בהתמסרותו למען מוסדותינו הק' בלונ"ח יומם וליל, ישמח מש"ה במתנת חלקו, אשרי שככה לו, חיי"ם שיש בו כל מעלה, יקר רוח מאוד נעלה, כה"ן שיפה דעתו, בפי ישרים תהילתו, הלא הוא

הלא הוא ידידינו החשוב והמפואר

מוה"ר משה חיים קאהן הי"ו

מגדולי עסקני מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל היכנס בנו היקר ני"ו לעול התורה והמצוות

וצרופה כזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיכה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסירי התודה והברכה

יצחק אהרן מאטעס

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

נ"ט בר נ"ט [ה]

להמיס שוקולד בכלי של בשר לצורך מאפה של חלב

בקדירת בשר בן יומו

אין להמיס שוקולד פרווה בקדירה של בשר בן יומו, לצורך מיני מאפה של חלב[1]

ואם כבר המיסו בכלי של בשר בן יומו, אסור לערבו בתוך מאפה של חלב[2]. אבל אם כבר עירבו מותר לאכלו[3].

בקדירת בשר אינו בן יומו

וכן אין להמיס לכתחילה אפילו בקדירת בשר אינו בן יומו, כשיש לו קדירה של חלב או פרווה[4]. אבל אם אין לו קדירה אחרת, מותר לכתחילה להמיסו בתוך האינו בן יומו[5]. ומותר לערבו אח"כ לכתחילה במאפה של חלב.

אם כבר המיס שוקולד בכלי של בשר אינו בן יומו, לצורך מיני מאפה אחרים, מותר לערבו לכתחילה במאפה של חלב[6]. אבל אם המיסו לצורך מאפה של חלב[7] אבל לא ידע שאין לעשות כן לכתחילה, מותר נמי לערבו לכתחילה במאפה של חלב.

מאפה פרווה שאוכלו עם קאווע בחלב

להמיס שוקולד בקדירה של בשר עבור מיני מאפה פרווה, שדרך אכילתם ביחד עם קאווע עם חלב, לכאורה דינו כמו הנ"ל.

חלות חמה מהתנור לא יניחם על השיש של חלב

לכתחילה יש ליזהר כשמוציא חלות חמות מהתנור, שלא יניחם על שלחן של חלב, אם דעתו לאכול החלות עם בשר. אלא אם כן יניח שם הפסק כגון נייר כסף, או התבנית[8].

---

1 אע"פ שהשוקולד נ"ט בר נ"ט, מ"מ מבואר ברמ"א (סימן צד ס"ב) שנ"ט בר נ"ט ע"י בישול אסור לכתחילה לאכול עם מין השני. ואפילו לדעת השו"ע (שם) שנ"ט בר נ"ט מותר לאכול עם מין השני, מ"מ אין לגרום לכתחילה נ"ט בר נ"ט, ומה שהקיל המחבר הוא רק אם כבר בישלו (ש"ד שם סק"ג), ודייק כן מלשון השו"ע "דגים שנתבשלו או נצלו בבשר", משמע דווקא אם כבר נתבשלו או נצלו מותר.

2 אבל לפי המחבר מותר לכתחילה לערבו בתוך המאפה של חלב.

3 משום דבדיעבד מבואר ברמ"א שמותר נ"ט בר נ"ט. ובדיעבד היינו כשעירבו כבר.

4 אפילו שנ"ט בר נ"ט באינו בן יומו מבואר ברמ"א (שם) שמותר לכתחילה לאכלו עם מין השני, מ"מ כתב בחכמת אדם (כלל מח ס"ב) שאין לבשלו לכתחילה כדי לאכלו עם מין השני.

5 חכמת אדם (שם) "ונ"ל דאם אין לו כלי אחר לחמם בו, יש לסמוך ולהתיר ללוש בהם אפילו לכתחילה, כיון דיש תרתי נותן טעם לפגם, ונותן טעם בר נותן טעם".

6 שהרי נ"ט בר נ"ט באינו בן יומו מותר לכתחילה לערבו במין השני [ורק לבשל לכתחילה ע"מ לערבו אח"כ אסור לכתחילה].

7 שזה י"א שאסור לכתחילה ביש לו כלי אחרת.

8 שו"ת חיי הלוי (ח"ה סימן נט אות יד) "וכן יש להזהר כשלוקח החלה וכן מזונות מהתנור לאחר האפיה שלא יניחנו על שלחן [או קאנטע"ר] חלבי או בשרי, דלכתחילה אסור נ"ט בר נ"ט גם ב'עלו', ויש אוסרים אפילו באינו בן יומו לעשות כן לכתחילה כשיודע שיאכל אח"כ הפת עם מין השני. ועל כן יש להרגיל שבכל פעם יניח הפסק בין החלה ומזונות להשלחן. ואם מונח החלה ומזונות במחבת יש סברא להקל אפילו לכתחילה, דהגם שכתב הרמ"א להחמיר בשני קדרות נוגעים זו בזו, מסתבר דזה דווקא בבשר וחלב או בשאר איסורים, אבל לא בנ"ט בר נ"ט. אכן למעשה טוב להנהיג דבכל פעם יניח הפסק".

ט"ז חשון

הגה"ק רבי עמרם חסידא זי"ע

מראש צורים

נולד בשנת תק"ן לאביו ר' משה נחום בעיירה הקטנה וואזשאני שבאונגארין, אשר ישב שם על כסא הרבנות, ומשם בקע אור קדושתו למרחקים, על מצבתו של ר' משה נחום נחרת שהי' חוטר מגזע הצדיק רבי נחום זלה"ה המכונה "רבי אדם בעל שם", כן הי' מיוחס לעוד הרבה גאונים וקדושים מצוקי תבל, מהם הג"ר מנחם מנדל מניקלשבורג בעל "צמח צדק" הראשון, תלמיד רבינו הב"ח; הרבי ר' העשיל מקראקא; ומהר"ל מפראג שהי' מוכתר כידוע בכתר יוחסין, – מיוצאי חלציו של רש"י הקדוש, והתנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר, ולמעלה בקודש עד אדונינו דוד מלך ישראל חי וקים. – מסופר ששנים רבות לא זכה ר' משה נחום להיפקד בזרע של קיימא, יום אחד דפק על פתח ביתו איש פלא מן הצדיקים הנסתרים, ובקש ממנו שיתנו לו ליכנס, ולהניח תפילין דר"ת כי ירא פן תשקע עליו החמה, ר' משה נחום הניח אותו לכנס, האיש נכנס והניח תדר"ת, וקרא ק"ש בנעימה יתירה, ורצה להמשיך דרכו, ביקש ממנו ר' משה נחום שיאכל קודם משהו, הלה נעתר לבקשתו, ולאחר גמר אכילתו, ברך ברכת המזון בהגיע לברכת הרחמן הגביה קולו ואמר: הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה ואת הרבנית בעלת הבית הזה, אותם ואת זרעם, כשגמר לברך פנה אליו ר' משה נחם ואמר לו הרי עדיין לא נתברכו בזרע של קיימא ומה ראה לברך אותו ואת זרעינו, מי יתן שברכתכם תתקבל ונושע בבנים, נענה האורח ואמר דבר המעכב אתכם מליהפקד בזרע של קיימא היא משום שמול ביתכם מתנוסס בית תיפלות של נוצרים, וכשיוצאים מפתח ביתכם נתקלים בלי משים בהסתכלות בהשתי וערב הנעוץ על הגג, ובוודאי רוצה הקב"ה לפקוד אתכם בזש"ק ולכן אין מן הראוי שהרבנית תביט בצורת השתי וערב כי זה פוגם מאד, לכן עצתי שתעקרו מיד את ביתכם ואז תושעו, וכן עשו, ועברו לגור במקום אחר, ונפקדו בבן ונקרא שמו בישראל "עמרם", והעולם הוסיפו לו את הכינוי "חסידא" בגלל חסידותו וצדקתו.

במעלליו יתנכר נער

עובדות וספורים רבים מלווים את שנות ילדותו, כבר אז העידו בו הכל כי לגדולות נוצר, קדושתו הרבה ראו עוד בימי ינקותו, פ"א בהיותו כבן שלש שנים התעורר באמצע השינה בבכיות נוראות, אביו שהתעורר לקול הילד ניגש אליו בחרדה ושאלו למה הוא בוכה, ענה הילד שחלם לו שאביו שכח להעמיד ליד מטתו מים לנטילת ידים, וע"כ התחיל לבכות, אביו הניח במהרה מים ליד מטתו ונחה דעת הילד, כבר בהיותו ילד קטן כשהי' מזכיר שם שמים הי' עוצם עיניו, לתמהיתו של אמו על התנהגות הלזו, ענה את אלקים אני ירא

ימי ההילולא

ט"ו מרחשון

- מתתי' בן יוחנן כהן גדול - ג"א תרכ"ב
- רבי צבי הירש ב"ר מאיר הורוויץ מטשארטקוב - תקי"ד
- רבי אלעזר קאליר (אור חדש) - תקס"ב
- רבי לייב בעל יסורים מחברון צפת - תקצ"ו
- רבי שמואל ב"ר שרגא פייוויש פרענקל אב"ד דארעג - תרמ"ב

ט"ז מרחשון

- רבי עמרם חסידא ב"ר משה נחום - תקי"ז

י"ז מרחשון

- רבי יושע ב"ר שלום קאמינקער - תרס"ד
- רבי מנחם מענדל האגער מקאסוב ב"ר יעקב קאפיל חסיד (אהבת שלום) תרפ"ו

י"ח מרחשון

- רבי יחזקאל ב"ר אברהם ישכר דוד מראדאמסק, (כנסת יחזקאל) תרע"א

י"ט מרחשון

- רבי שמעון הלוי מאוויראן ב"ר משולם פייבוש - ת"ר

כ' מרחשון

- רבי שלום ב"ר יעקב יוסף הלוי מקאמינקא - תרי"ב

כ"א מרחשון

- רבי אברהם אזולאי ב"ר מרדכי (חסד לאברהם) - ת"ד
- רבי אשר אנשיל ב"ר יואל אשכנזי זצ"ל מזלאטשוב

וע"כ אני עוצם את עיני בעת הזכרת שמו הגדול, פ"א נסעו הוריו מביתם והשאירו את הילד אצל קרוב משפחתם, והימים הי' ימי קור וצינה, באמצע הלילה קם הקרוב בחששו שלא יתקרר הילד ח"ו, לקח מעיל צמר וכיסה בזה את הילד שהי' שקוע אז בשינתו, כאשר הניח את המעיל על גבי הילד החל הילד להזדעזע ולבעוט בכל כוחו עד שזרק את המעיל, כך הי' כמה פעמים, למחרת כאשר נשאל הילד על פשר הדבר לא ידע מה לענות, באמרו כי לא הרגיש כלל שנתנו עליו מעיל, כאשר חזר אביו וספרו לו את המעשה אמר שילכו לבדוק את הבגד אם הוא נקי משעטנז, הלכו ובדקו ואכן המעיל הי' שעטנז, ויהי לפלא איך מן השמים הי' מונעים אותו שלא יבוא לידי חטא, בהיותו כבן שש הלך פ"א ברחוב ניגש אליו ערל אחד וחטף ממנו את הטלית קטן שלו, הילד החל לבכות בקול מר ולא רצה בשום אופן לזוז ממקומו בלי ד' כנפות עד שהביאו לו ט"ק אחר, ואז מתוך אנחת צער פלט הנער: הלואי וייבלע באדמה, עברו ימים מועטים והקול יצא שהערל נפל לבור עמוק ונתרסקו אבריו, כששאלו מה ראה לקללו דווקא בקללה זו, ענה, למדתי כי קורח לגלג על מצות ציצית ונבלע באדמה, פ"א בליל הסדר שאל את אביו למה כשפותחים את הדלת לאמירת "שפוך חמתך" מקבלים את אליהו הנביא בשמחה ואומרים "ברוך הבא", ובשעת יציאתו לא יוצאים ללוותו, השיב לו אביו בתמיהה וכי מי רואה אותו יוצא, ענה הילד אף הוא בתמיהה ואמר: הרי כשם שרואים אותו בכניסתו כך רואים אותו ביציאתו, האב התפעל מדברי הילד ושמר את הדבר.

נשיאיו - ונשיאתו

בהיותו בן י"ג שנה נשא אשה את בתו של הגאון ר' ישראל אב"ד פלאטא, ואחרי חתונתו המשיך ללמוד תורה ועלה במעלות התורה והפרישות עד להפליא, ונתפרסם מאד מחסידותו ופרישתו עד שכינוהו בני דורו הכינוי "חסידא", מרן החת"ס חיבב את ר"ע מאד, ועטרו בתוארים היותר הגדולים שהוזכרו בכל תשובותיו שנכתבו על ידו, עיין בשו"ת חת"ס סי' רל"ג תשובה שכתב החת"ס בתשובה אליו על קדושת ירושלים שהיא עולה על שאר עיירות שבא"י והיא אגרת לכל יושבי א"י וביחוד לר"ע וכך כותב שם "שלום וברכה, מאלקי המערכה, ליושבי ארץ נכוחה, וביחוד י"נ וחמדת לבי ורב חביבי, הרב הגאון חסידא ופרישא, המופלג בתורה, תכנית חותם, זאת בריתי אותם, וחד מינן דאזיל להתם, אמרי רבנן בכפילא וישבעו במראיתם, קורא על אדמת קודש שמותם שם המיוחד קכ"ש מו"ה עמרם נ"י נשיא אלקים בתוך הנשיאים לאומתם, ה' עליהם יחיו," החת"ס מתחיל בדברי תשובתו וכותב, עיניו הבדולחים יביטו בהעתק תשובתי לגאון ישראל מוהר"ז מרגליות בהא דהכל מעלין לירושלים ... יע"ש, – בשנת תקע"ד נתמנה לרב בעיר אירשא וכהן שם עד שנת תק"פ שאז נתמנה לרב בעיר מאד, עד שנת תקפ"ו שאז עלה לארץ הקודש.

גדלותו בתורה

הי' גדול בתורה מאד כפי אשר מעיר עליו החתם סופר בתשובה הנ"ל וז"ל: ומאד תמהתי על דברי י"נ הגאון מה"ו עמרם נ"י, מוחזקני בו שהוא בקי בחדרי התורה, עכ"ל, את השגותיו בגדלות כח התורה כבר נבע כשהי' עוד ילד קטן, שמסופר שפ"א בעת שישב לפני רבו והסביר הרבי את גודל כח התורה, וסיפר להם על התנא הק' ר' יונתן בן עוזיאל שבשעה שעסק בתורה כל עוף הפורח עליו מיד נשרף מגודל כח הקדושה של התורה הק', עמד הילד עמרם על רגליו ואמר: בודאי העופות שנשרפו הי' עופות טהורים, דאם לא כן מדוע זכו ונשרפו באש התורה, המלמד יצא מהתפעלות מרוב התרגשות על השגות הילד, מסופר בהיותו בן שמונה שנים חזר פ"א לביתו מבית רבו ומעיניו זלגו דמעות, על שאלתו של אביו על פשר בכייתו ענה בקול בוכים שרבו סיפר להם כי הגאון מוילנא ז"ל נסתלק לשמי מרום, והרבי סיפר להם מגדולת הגר"א מרוב קדושתו וגאונותו בתורה, ועכשיו עם עלותו למרום נתבצר בעולם חלל גדול, והרבי סיים שאנו מוכרחים להשתדל ולעשות מה שבכוחינו למלאות את החלל הזה, שאלו אביו מה בדעתו לעשות, ענה הילד, כי בדעתו להשכים כל יום שעה אחת מוקדם ולהוסיף עוד שעה אחת בלימוד התורה וכך להשלים במעט את החסר עם פטירתו של הגר"א מוילנא ז"ל, ואכן כן עשה וקיים מה שקיבל על עצמו, מסופר שגדולי התורה שבאותו הדור אמרו כי בשעה זו קנה לו רבי עמרם שלימות התורה יותר מאשר בכל היום, והוסיפו כי דמעותיו על הסתלקותו של הגר"א עמדו לו להיות גדול הדור.

מרא דארעא דישראל

כבר מילדותו היתה לו געגועים לילך לארץ ישראל, מסופר שבעודו נער בן שבע שמו לב בני הבית שהילד איננו וגם שמו לב שהכובע של אביו איננו, והלכו לחפשו, אביו יצא מעיירה ופגש באיזה גוי ושאלו אם ראה איזה ילד, סיפר הערל שלפני כמה דקות ראה ילד עם כובע גדול והילד שאל אותו היכן הדרך לארץ ישראל, חיש מהר אזר אביו כוחותיו והמשיך ללכת לחפש את הילד, ולאחר זמן קצר פגש את הילד ורצה להחזירו לביתו, פרץ הילד בבכי הרי אני בדרכי לארץ ישראל ולמה הנך מחזירני, ואכן בסוף ימיו זכה לקיים את געגועיו, בשנת תקפ"ו עלה להשתקע לארץ ישראל, נכדו הגדול ה"ה הגאון המפורסם רבי עמרם בלוהם זצ"ל בעל שו"ת בית שערים מספר בספרו ערבי פסחים על הגדה של פסח על הפלא שקרה עם זקינו בדרך עלייתו לארץ ישראל וז"ל: ...וכאשר נסע לשם ירט הדרך לנגדו דרך אני' בלב ים, כי הקדימה לבוא שם בתשעה ימים קודם, ומרן החת"ס זי"ע העיד עליו שלא הניח כמותו בצדקות בחו"ל, עכ"ל, מתחילה היתה כוונתו לעלות לירושלים ולגור שם, אבל המסבב כל הסיבות סיבב שהגיע לצפת ונתיישב שם, מרן מחת"ס מזכיר זאת בהספידו על ר' עמרם בדרשותיו, וז"ל: ...הצדיק הגאון מה"ו עמרם

חסידא זצ"ל ...אשר בצדקתו מילט אי נקי, ונשא נפשו בכפו ונסע עם כל בני ביתו אל ארץ הקדושה, וכל מגמתו הי' לשוב לשבת בירושלים עיר הקודש, ונתעכב ע"י סיבות בצפת תוב"ב, ואגרת שכתב לי זה אשתקד כתב ופני מועדת לירושלים...., כאמור השתקע בצפת, מיד עם עלותו לא"י התחיל לעסוק בענייני מעות ארי"ז, עד שתוך זמן קצר נתמנה לממונה מטעם כולל החסידים על מעות ארי"ז, הרבה עשה לטובת עניי ארץ ישראל, הרבה אגרות כתב וכתבו אליו מעיני מעות א"י, החת"ס מכנהו בהספדו "מרא דארעא דישראל".

אשכבתי' דרבי

רבי עמרם לא האריך ימים ובט"ז מרחשון שנת תק"צ השיב נשמתו לבוראו, והוא בן ארבעים שנה בלבד. נכדו הנ"ל מספר שם בספרו ע"פ עובדא נפלאה ששעה אחת קודם פטירתו ראה רבי עמרם את אור הגנוז ובירך בשם ומלכות ברוך אתה וכו' המאיר לעבדיו מאור הגנוז משמת ימי בראשית, הוטמן בבית החיים הישן בצפת, באותו זמן לא הטמינו שום אדם בבית החיים, כי לא נמצא שם שום מקום פנוי, אבל רבי עמרם גילה ברוח קדשו עוד בחייו על מקום פנוי בין ציוני של האר"י הקדוש ומהר"מ אלשיך זי"ע ושם הטמינו את גופו הקדוש. מרן החת"ס נשא עליו הספד והוא נדפס בדרשותיו לו' אב בו הפליג מאד ברוב גדלותו וקדושתו וז"ל בין הדברים: ...ואגרת שכתב לי זה אשתקד כתב ופני מועדת לירושלים, אמנם תפלתו עשתה מחצה ואחר שלמד ולימד וריבץ תורה בצפת ד' שנים נתבקש בישיבה של מעלה, וכתבו עליו רבני ארץ ישראל שממש המית עצמו מתוך צער גלות השכינה...–...אך אמרו חז"ל (כתובות ע"ה.) חד מינייהו של בני ארץ ישראל כתרי מינן בחו"ל שנאמר ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, ואמר רבא חד מינן כד אזיל להתם כתרי מינייהו, נמצא זה הגאון וצדיק מה"ו עמרם זצ"ל שעלה לארץ ישראל מלבד שהי' גברא רבא וגאון וצדיק מפורסם בהיותו בחוץ לארץ, גם כי עלה לארץ ישראל ונעשה כתרי מינייהו והרי הוא כארבעה כיוצא בו..., ...ועתה לא די לנו בכפרת חורבן ביהמ"ק של השתא הכא, עוד לנו מיתת צדיק קדוש ונורא הלזה..., ...נתבקש לישיבה של מעלה בן מ' שנה איך אנחם..., ...א"כ אין נחמה על מיתת צדיק הלז..., ...והנה לא זכה להעמיד תלמידים רבים מפני נסיעתו כידוע... , ומסיים שם החת"ס וז"ל: והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותוליכנו קוממיות לארצינו, תרוייהו צריכא כי הביאה לשלום מד' כנפות הארץ יהי' ע"י גלגול מחילות בשעת התחיה העתידה [ככתובות קי"א], ע"כ אמר ותוליכנו קוממיו"ת לארצינו לא קבורים בקבר ע"י גלגול מחילות, ואלו אמר קוממיות, סד"א כמו שזכה ר' עמרם שהלך קוממיות ולא ראה קיבוץ גליות ומת שם קודם הגאולה, ע"כ תפילתנו שיביאנו כולנו יחד מד' כנפות ובקוממיות יובילנו לשם בב"א.

י"ז חשון

הגה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב זי"ע

אלה תולדות

נולד בעיר קאלאמייא בשנת תקכ"ט לאביו הרה"ק ר' יעקב קאפיל הנקרא ר' קאפיל חסיד זי"ע מתלמידי וחברייא קדישא של מרן הבעש"ט הק' זי"ע, וכידוע הי' הבעל תפילה אצל מרן הבעשטה"ק זי"ע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שיינא רחל בת דודו (אחי אמו) הרה"ח הנגיד ר' שמואל שמחה זימל מקאסוב ז"ל, והתיישב בעיר קאלאמייא, בשנת תקמ"ו נפטר חותנו, ואשר על כן נפלה עליו עול הפרנסה, ועשה לו חנות קטנה למכירת "פערלשטיינער", אבל ההצלחה לא האירה לו, ולכן הלחץ זו הדחק הי' מנת חלקו, מסופר שהרבנית ביזבזה לצדקה את כל כספה שהרויחה מן החנות הקטנה שממנה התפרנסו בצער גדול, עד שלבסוף נשארה חייבת לדודה איזה סכום כסף, ולכן עשה דודה מן החנות "אפותיקי" בכדי לעצור פזרונותה, אז יצאו מקאלימייא לעיר מולדת אשתו ק"ק קאסוב, וגם שם התפרנס בדוחק, הוא לקח סחורה מאיזה גביר בהקפה והי' נוסע על השווקים שבעיירות הקטנות למוכרה, ובחזרתו פרע להגביר הקפותיו ולקח סחורה חדשה (אבן שתיה).

תורה מתוך הדחק

פעם אחת כשהביא להגביר את הכספו החייב לו מקודם וליקח סחורה חדשה, ראה הגביר גודל דביקותו בהשי"ת בלי להסיח דעתו רגע אחד, אז חדל מליתן לו סחורה, כי אמר כי בשווקים נמצאים גנבים, וצריכים להסתכל בשבעה עיניים לשמור על הכסף, ומה יעשה אברך הזה, שדבוק בה' הלא יגנבו ממנו המעות ומהיכן יהי' לו לפרוע לו חובותיו, (ברבות הימים כאשר נתפרסם שמו לרבן של חסידים, הי' דרכו של הגביר להתפאר לפני החסידים, כי הוא הי' הגורם שנעשה "רבי" בישראל, על ידי שהשביתו מלנסוע על השווקים, ועליהם להחזיק לו טובה, –אבן שתיה), וכיוון שלא רצה לתת לו סחורה, לא הי' יכול להמשיך לסחור ממילא כבר לא הי' לו מאין לפרנס את עצמו, ושרר דחקות נוראה בביתו, ולפעמים הגיע למצב שממש לא הי' לו לחם לאכול, מסופר שפעם אחת כשלא הי' לחם בבית נכנסה הרבנית אל השכן והפצירה בו בבושת פנים כי יתן לה חצי לחם עבור בעלה הק', הלה בהיותו גם רוח ניצל את מצוקתה ודרש עבור הלחם את מנת חלקה בעולם העליון, חזרה איפוא לביתה, כאשר עברו שעות אחדות אזרה עוז בנפשה, ולגודל אדיקותה בבעלה הק'

החליטה לוותר על חלקה בעולם העליון תמורת פת לחם, ונכנסה אל השכן ונתנה לו את הסכמתה לדרישתו, והוא נתן לה תמורתו פת לחם והכניסה את הלחם לבעלה, אולם בהגישה את הלחם לבעלה לא יכלה להתאפק ופרצה בבכי, בעלה הקדוש הזדעזע מאד ושאלה על מה הבכיה, סיפרה לו בקשת השכן, ועתה מה לה לבוא עוד אל מלך מלכי המלכים הקב"ה והיא ריקה מכל, גער בה ואמר לה: הרי בשכר זאת שסיפקת לי זה עתה די חיותי, זכית בחלק נכבד ביותר לעולם העליון ומה לך להתעצב, אולם הוא לא שם לב אל הלחץ ועסק בתורה מתוך דוחק גדול ולא פסיק פומיה מגירסה יומם ולילה, – מסופר בעת נסיעתו אל רבו הרה"ק ר' צבי הירש מנאדבורנא זי"ע בעמח"ס "צמח ה' לצבי" לנאדבורנא הי' מוליך עמו השולחן ערוך חושן משפט הגדול תחת אצילי ידיו למען יהגה בו בכל עת (אבן שתיה), – הרה"צ ר' מנחם מענדיל מדעש זצ"ל כתב עליו שכל מדרגות רוח הקודש לקח על ידי לימוד חושן משפט (עשר צחצחות), והי' נודע לגאון גדול בש"ס ופוסקים מלבד עוצם קדושתו, וכדאי להעתיק כאן מה שכתב הגה"צ רבי ישעי' שור זצ"ל אב"ד יאס בתשובה אל נכדו הרה"ק ה"צמח צדיק" מוויזניצא (בן התורת חיים בנו של האהבת שלום) זצ"ל מגדלות זקינו הגדול וזה לשונו: וגם זקנו הה"צ הקדוש מקאסוב זצוקלה"ה חוץ שהי' קדוש וטהור הי' מופלג גדול בש"ס ופוסקים... ועיין זקנו בתשובתי וקלסי', עיי"ש.

רבותיו

מנעוריו דבקה נפשו בתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, והתאבק בעפר רגלי תלמידיו ותלמידי תלמידיו, רבו הראשון הי' הרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני–אוסטראה זי"ע, [מנוחתו כבוד בעיה"ק טבריא בחלקת תלמידי הבעש"ט זי"ע] וכך מתאר בספר "אבן שתיה" את התדבקותו לרבו זה וז"ל: רבי מנחם מנדל מקוסוב הסתופף בצל החכמה הרה"ק מו' זאב וואלף מטשווא ובחר בו ובמשנתו, והוא הי' רבו הראשון שלמדו חכמה ועבודת השי"ת בהתלהבות עזה, ונפש רבי מנחם מנדל מקוסוב דבקה בו באהבה עזה וכמים הפנים אל פנים נפלאים הי' אהבת רבו אליו, ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על תלמידו הותיק הזה, עכ"ל, גם נסע אל חבירו של רבו ה"ה הרה"ק ר' משולם פייביש מז'באריז' בעמח"ס יושר דברי אמת, וגם ממנו שאב מלא חפניים ממעיינות חכמתו ויראתו, ורבו הק' זה לא זז מחבו כבבת–עינו, והי' נחשב אצלו לתלמיד–חבר, רבו השלישי הי' הרה"ק ר' צבי הירש מנאדבורנא זי"ע בעמח"ס "צמח ה' לצבי", י"ב שנים הסתופף אצלו, ונפשו קשורה בנפשו, והי' עובר שם לפני התיבה בקביעות, ובהגיע הימים נוראים למד אתו את הכוונות, והתנה עמו שיתפלל במהירות, כי זה לו לסגולה שלא יתבטל ממציאות, בכל זאת בהגיעו ל"מלכיות זכרונות ושופרות" שכח מה שאמר לו רבו ונתלהב עד כמעט כלות הנפש ממש (אבן שתיה).

סמיכת חכמים

רבותיו ראו בו לממלא מקומם, וסמכו את ידם עליו שימלא את מקומם תחתיהם, לפני שנסע רבו הק' מטשארני–אוסטראה לארץ הקודש הי' חוכך בדעתו במי יבחר להיות ממלא מקומו, והתחיל להיות מונה את חסידיו, על אחד החסידים אמר "ער טויג, אבער ער וויל דאך", ועל חסיד שני אמר "הגם ער וויל נישט אבער ער טויג נישט", עד שעלה בדעתו על הרה"ק ה"אהבת שלום" באומרו:"ער טויג און ער וויל נישט", ויהי בנסוע הצדיק וילווהו רבים מחסידיו וגם הרה"ק ה"אהבת שלום" בתוכם, כאשר לקחו ברכת פרידה הושיט לו גביר אחד פתקא ותוכו רצוף בקשה גדולה, השיבו רבו אני מחמת טרדת הדרך כוחי אין אתי להושיעך בתפלתי, רק איעצך ויהי ד' עמך, לך אל האברך הזה מקאסוב ועל ידו תבוא תשועתך, האיש נבהל להשיב ואמר הכי דבר גדול כזה יוכל אברך זה לפעול כמותכם, השיבו הרה"ק ר' וועלויל "כמוני ממש".

גם רבו השלישי סמך את ידו עליו להיות תחתיו, זה הי' בראשית שנת תקס"ט כאשר נחלה רבו הרה"ק רבי צבי הירש מנאדבורנא אז קרא אותו וסמך את ידיו על ראשו ויבחר אותו להיות ממלא מקומו אחר פטירתו ועל פיו יצאו כל אנשי שלומו, ויצו עליו לאמר שמעתה ילון בבית מדרשו הסמוך לחדרו, ובכל לילה כחצות הי' בא אצלו ומסר לו כל הנחוץ, מתחילה פחד מאוד ללון שם בעצמו יען כי ראה כמה נפשות שבאו אל רבו מהעולם העליון לתקנן, עד כי למד עמו גם דבר הזה והרגל נעשה טבע, ככה חלף ערך חצי שנה עד כ' סיון כי אז עלה רבו לשמי מרום.

איש על העדה

אם כי סמכו עליו לפעול ישועות לא החזיק טיבותא בנפשי', ולא נהג בנשיאות רק אחרי פטירת רבותיו, שאז התחיל להתנהג ברבנות במקום שבתו בעיר קאסוב, ונתקרבו אליו חסידים רבים וראו את האור כי טוב, והוא לימדם דרכי עבודה, גם את ההמון הפשוט קירב, ויטע בלבם אהבת תורה ויראת שמים ואהבת ישראל, ורבים השיב מעון, ויגדל מאוד בישראל עד שבתוך זמן קצר נתפרסם שמו כאחד מגדולי וצדיקי הדור.

ולעבדו בכל לבבכם

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בהתלהבות גדולה עד מאוד ושאגתו הי' כשאגת ארי, דרכו בקודש הי' כשהתפלל הי' מחיצה מפסקת בינו ובין העם, גם כשהתפלל לפני התיבה הי' מתפלל אחורי המחיצה ושמעו כל העם תפלתו, ולא הרהיב אדם עוז בנפשו להביט אל הקודש פנימה לראותו בשעת התפילה, פעם אחת אחת העיז איש אחד ועלה על כותל

המחיצה להביט ונרתע לאחוריו ונפל ארצה ונשאר ממש כאבן דומם ובקושי הקיצו אותו, ויספר האיש כי ראה את הרה"ק שהי' משתטח לארץ על פניו ואש מתלקחת סביב כדמות מלאך לכן כיון שהציץ נפגע, – פעם אחת הי' אצלו בנו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע וכשחזר לאביו אמר לאביו לאמר: כל העבודות שראיתי אצל הרה"ק מקאסוב ראיתי גם אצלך, חוץ ממסירת נפש שלו בשעת אמירת מזמור לדוד הבו לה' בני אלים וגו' לא ראיתי אצלך, כי כשהתפללתי מאחורי הקיר שמפריד בינו לבין הקהל ושמעתי ה"ז קולות יוצאים מפיו בהתלהבות יוצאת מגדר הרגיל, עליתי על הספסל והבטתי אל פנים המחיצה וראיתי את הרה"ק נופל לאחוריו עד הארץ כל אימת שהוציא "קול" משבעת הקולות, וגם גיסו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע (אשת הרה"ק מסטרעליסק הי' אחות הרה"ק מקאסוב) אמר אם אמנם גדול כוחי בעולמות העליונים ביום השבת בעת שאני אומר "קדושת כתר" בכל זאת יגדל יותר כח גיסי הרה"ק מקאסוב בליל שבת קודש, ובפרט בעת אמירתו ה"שבעה קולות" אשר הוא ממש בוקע שחקים.

גומל חסדים

נודע הי' בישראל צדקת פזרונו כי הי' זורע צדקות במדה מרובה, וגם מצות הכנסת אורחים קיים בכל כוחו, אף בשעה שהי' השעה דחוקה לו עבר בעיר לראות אם יש איזה אורח שיוכל לארח אותו אל ביתו, ולא רק ממונו נתן לצדקה אלא אף דילג על ההרים לקבץ נדבות לעניים, פעם אחת שבת אצלו גיסו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע ונאספו שמה אנשים רבים לכבודו, ובתוך הבאים הי' עשיר בעל צדקה שנהפך עליו הגלגל ולא נודע הדבר לאיש, אחרי עבור שבת קודש גילה מצבו לפני הרה"ק מקאסוב, שלח אותו אל גיסו הרה"ק מסטרעליסק שישפוך נפשו גם לפניו, וכן עשה, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק אני משתתף בצערך, אלך למקוה עבורך וזכות המקוה יגן עליך ואולי תוושע, בא בחזרה אל הרה"ק מקאסוב וסיפר לו אשר השיב לו גיסו, אמר לו, לך בחזרה ואמור לו כי במקוה לא תשלם נוגשיך, חזר האיש ואמר לו דברים הנ"ל, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק בני אמסור לך גם זכות מצות תפילין שאניח היום שהיא זכות יותר גדולה, חזר עוד פעם אל הרה"ק מקאסוב אמר לו, לך עוד פעם אליו ותאמר בשמי כי גם עם מצות תפילין לא תסור נוגשיך, הוא קיים מצות רבו ובא אליו פעם שלישי, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק עוד זכות אחד אמסור לך הזכות של כל התפלה שאתפלל היום שהיא זכות יותר גדולה, ומעתה יש לך שלשה זכותים שיגינו עליך להוושע בכל טוב, כאשר שב לבית הרה"ק מקאסוב אמר לו תלך ותאמר לגיסי כי בכל אלה לא תשלם אפ' חוב אחד, כאשר שמע זאת הרה"ק מסטרעליסק, הלך בעצמו לגיסו לשמוע ממנו מענה מפיו, השיב הרה"ק מקאסוב שאלתי ובקשתי שאנחנו שנינו נסע ונלכה שבועות אחדים בין אנשי שלומינו ונקבץ כל הסך הנחוץ לו לקיים המצוה של "וההזקת בו", וכן עשו.

כ' חשון

הגה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תק"ס בעיר ראווא, מסופר שאבי אביו ר' שלום ז"ל שהי' גביר אדיר נפל באותו עת למשכב ושלח פיתקא עם קבוצת חסידים שנסעו להרה"ק מלובלין זי"ע כשקרא הרה"ק מלובלין שמו בהפיתקא נענה ואמר: אין אנו יכולים להתפלל עוד עבורו, היא החליף את מקומו ונכנס מכתר מלכות לכתר תורה, החסידים לא הבינו על אתר מה רומזים דברים הללו אבל אח"כ כשהגיעו בחזרה לביתם, נודע להם כי אז כשהגישו את הפיתקא כבר שבק ר' שלום חיים לכל חי, ובאותה זמן נולד לבנו הרב יעקב יוסף בן שנקרא שמו בישראל שלום, הבינו שמסתמא היתה כוונת רבם שר' שלום שהי' גביר וקצין הי' בבחינת כתר מלכות, ובמקומו באה נשמה גבוה אשר היא תהי' מסתמא בבחינת תורה.

ואכן תקוותם התקיימה במילואה, ויהי אך גדל הילד הכירו בו רואיו שאכן כלי מחזיק ברכה הוא, כי הי' בעל כשרונות יוצאים מהכלל, גם חכמתו ופקחותו קנו להם שם בכל הגליל, ורבים הי' אוהבים לנסותו עם שאלות שונות וליהנות מתשובותיו הקולעות, נוסף על כשרונותיו הי' גם כן מתמיד עצום, ממש לא פסק פומי' מגירסא, והבלי עולם הזה הי' נחשבים אצלו כלא נגד עריבות התורה שהי' לו, כמסופר שפע"א עבר המלך דרך עיר ראווא, כנהוג עבר שם ברעש גדול, וכבוד גדול עשו לו עם כלי זמרים וכדו', וכמובן שכל העיר יצאו לקראתו, גם אביו ואמו יצאו, ושכחו מילדם והשאירו אותו בבית, לאחר גמר העסק כשחזרו הביתה מצאו שהילד בוכה, וחשבו שהוא בוכה מפני שהשאירו אותו בבית, ואמרו לו שהצדק אתו והם שכחו והבטיחוהו לו שיותר לא ישכחוהו, אבל מה נשתוממו בשמעם שהילד שאלם מאיזה דבר הם מדברים ואיפה היתה זאת, כראות תמימותו ונוכחו לדעת שהילד באמת אינו יודע מה מתרחש סביבו, שאלוהו א"כ למה הוא בוכה, ענה הילד משום שאינו מבין דברי הש"ך בחושן משפט והמשיך לבכות: הלא הש"ך הבין זה ומדוע אני איני מבין, וכן יצא לו שם בכל המדינה כעילוי ולמדן מופלג והי' נקרא בפי כל "דער ראווא'ער עילוי", על גדלותו בתורה יעיד לנו כתב ידו הק' אשר כתב בסוף מסכת נדה של הש"ס שלו וז"ל "היום בו תשע שנים אנכי סיימתי ש"ס".

אביו הי' לוקחו אצל גדולי הדור שיתענגו מטובו ויתנו ברכותם עליו, וכולם הי' מלאים התרגשות והתפעלות מהילד הזה, שונה הי' נסיעותיו להרה"ק מלובלין זי"ע שם נסע מזמן לזמן כחסיד אל רבו, וממנו הי' שואב תורה וחכמה, הרבי מלובלין העריך אותו מאוד ושיבחו בפני תלמידיו בשבחים מופלגים, לדוגמא פע"א כשהי' אצלו אמר אח"כ הרה"ק מולבלין לאחד מתלמידיו שלא הי' נוכח באותו מעמד שכהילד הי' שם בזה"ל: צר לי עליכם שלא הייתם כאן מקודם כי הלא חכם הדור הי' כאן...".

האיש מקדש

שמו הטוב הלך למרחוק, ועוד טרם מלאו לו י"ג שנה כבר שמו עיניהם עליו נגדים ופרנסי קהלות הקודש מערים שונים, אבן הזוכה הי' הגביר המפורסם הרה"ח ר' נפתלי נתן הירש ז"ל הנקרא ה"גראף מקרעשוב" אשר הי' בעל צדקה מפורסם, בקשר לזה השידוך מסופר ענין פלא הרה"ק מלובלין זי"ע הבטיח להגראף מקרעשוב שהוא יזכה לקחת חתן את ה"חד בדרא" ולא גילה לו את שמו, אבל הגראף הבין בדעתו שדברי רבו מוסבים על העילוי מראווא, ביודעו כמה העריץ והחשיב רבו' הק' נער זה, לימים עבר דרך ביתו של הגראף מקרעשוב חבירו הנקרא הגראף מזאמוטאט וסיפר לו לפי תומו כי נוסע לעיר ראווא לקחת את העילוי לבתו, חרדה עברה בגופו של הגראף מקרעשוב בשמעו שאיש אחר עומד לזכות בהעילוי המפורסם אשר לדעתו הובטח הוא בו מפי רבו הק', בלי שהות נסע לובלינה לשפוך לפניו רבו שיחו אמר לו רבו: וכי אמרתי לך שתזכה בהעילוי מראווא אני לא אמרתי לך אלא שתזכה בה"חד בדרא" ואם הגראף מזאמוטאט יקח את העילוי לחתן אזי יהי' הדבר למופת שאין הוא חד בדרא כי זה שייך לו, לבסוף חזר הגראף מזאמוטאט בידים ריקנית, והגראף מקרעשוב זכה בהעילוי לחתן לבתו, ואף לאחר שלקחו, פחד שלא יתחרט הצד השני, לכן ביקש תיכף ומיד בהיותו עוד קטן יוליכו אותו תחת החופה לקדש בתו, ואף שאין הקידושין מועילין עכ"ז לכה"פ שמסתמא לא יחזרו הורי החתן, וכן הוה שהוליכו תחת החופה בהיותו קטן, ואח"כ כשנתגדל ונעשה בר מצוה הוליכו אותו פעם שני' לחופה.

בצל רבותיו

אחרי חתונתו ישב בעיר ראווא, והתגורר אז בעיר הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע בן הרה"ק מראפשיץ זי"ע שהי' סמוך על שולחן חותנו אשר הי' הגראף של ראווא והיא הי' אחיו של הרב יעקב יוסף אביו של הרב מקאמינקא, וזה גרם לידידות והתקרבות בין שניהם, ודיבר הרה"ק מדזיקוב על לב הרה"ק מקאמינקא שיסע אל אביו ויסתופף אצלו, וכן עשה וקיבל מרותו בשלימות עד שהחשיבו כרבו מובהק, ברבו זה הי' דבוק בדביקות נפלאה, ואף שנסע להרבה צדיקים בדורו, אף הרה"ק מראפשיץ הראה לו אהבה רבה והחשיבו מאד עד שכתב לו פע"א מכתב וכותב לו בין השורות החכם הכולל המשולם.. וכו' כמעט בכל יום ויום עלה על לב להתפלל עליו ועל ב"ב... בהיות שם הכיר את הרה"ק מצאנז זי"ע והתקשר אתו בקשר עבותות אהבה אשר גדל מיום ליום, עד שרבם אמר עליהם ששררה ביניהם אהבה עזה כאהבת דוד ויונתן, רבם הק' החשיב מאד את התחבורתם, והראה להם בפועל את שביעות רצונו, במה שבכל שב"ק בעת שחילק החלות להמסובים על שולחנו נתן להם שני חלות מדובקות יחד, וראה זה פלא שפע"א הי' ביניהם איזה פירוד, ובעת חלוקת החלות, נתן להם רבם חלות נפרדות, והרבה דברים נפלאים הי' להם ביחד עם רבם הק', אחר הסתלקות רבו קיבל עליו מרותו של הרה"ק השר שלו' מבעלז זי"ע והחשיבו כממלא מקום רבו מראפשין, הרה"ק מבעלז החשיב מאד את תלמידו החדש, והאציל עליו מתורתו, במדה גדושה עד שלפעמים הי' סגור עמו שעות מרובות בחדר מיוחד ושוחחו ענינים העומדים ברומו של עולם, לסימן ואות של הערצה נראה מהסיפור דלהלן: פע"א רצה הרה"ק מקאמינקא להיות בבעלז בר"ה פקד עליו הרה"ק מבעלז שיסע בחזרה לביתו, וכה אמר לו: פע"א עברתי דרך ביהמ"ד ושמעתי תקיעות יפות ומהודרות, ונכנסתי פנימה לראות מי התוקע הנפלא, אבל מה מאד נשתוממתי בראותי שאין האיש בעל מדריגה או בעל מקובל שיעלה תקיעותיו כ"כ יפות, אזי הבנתי שהקב"ה ברוב רחמיו על בניו הרוצה בטובתם שלח מלאך מן השמים שיעמוד לימין התוקע, ואף אם הוא אינו יודע הכוונות אבל המלאך עושה העבודה בשבילו, לכן אני מצוה אותך לנסוע הביתה כי למה יטריחו מלאך מהשמים בחנם בעירך בזמן שאתה יכול להיות שם ולתקוע בעצמך ואז לא יצטרכו לעזרתו של מלאך, וגם עם רבו זה הי' לו כמה ענינים נפלאים.

על כס הרבנות

כשמלאו לו כ"ב שנה בא לכהן בעיר יאריטשוב, יאריטשוב הי' עיירה קטנה, ותושבי' היהודים הי' בסך הכל כמה עשרות משפחות יהודיות אבל לעומת זאת היתה חשובה בעיני הצדיקים אשר כינוי אותה בכינוי של חיבה "יראה תשובה" כעין נוטריקון לתיבת יאריטשוב, שם ביקש לישב בשלווה, אבל מעשה שטן הצליח ומררוהו בעלי חצים המשכילים ופורקי עול שבעיר עד שהי' בסכנה ושלח מכתב להרה"ק ר' צבי הירש מזידטשוב בשפכו לפניו את מר לבבו, וכתשובה למכתבו קיבל מכתב בחזרה, אשר מחזקו מאד ומבטיחו שהכל יתהפך לטובה, ט"ו שנה ישב שם ובשנת תקצ"ז בא וישב בעיר קאמינקא אשר בה ישב כל ימי חייו ועל שם העיר הזאת נודע שמו כ"הרה"ק מקאמניקא", וראו לציין שקיבל גם כתב רבנות מהעיר צפת באה"ק, והשתוקק מאוד לעלות אבל רבו הרה"ק מבעלז לא הסכים לזה.

הצנע לכת

הי' עובד אל אלקיו בהסתר והצנע, כל ימיו הי' צנוע ונחבא אל הכלים לא רצה לחבר ספרים, על אף שהי' בביתו תיבות גדולות מלאות בכתבי ידי חידושים בכל מקצועות התורה, גם לא רצה להתנהג באדמורו"ת אף לאחר פטירת רבותיו כאשר הרבה מתלמידיו בקשו ממנו שיקבל עליו אדמורו"ת דחה אותם, ומסופר שלאחר פטירת רבו הרה"ק מראפשיץ זי"ע באו אליו כמה תלמידים על שב"ק, ובדעתם הי' לקבל עליהם מרותו, לא פנה אליהם בכלל, אדרבה צעק אליהם וקראם "רבי מאכערס" בחושבם שהם מבינים מי שצריך להיות רבי, והשתדל בכל עוז להסתתר מעיני אדם.

פע"א שהיה ביומא דהילולא של הרה"ק מראפשיץ זי"ע ובין הבאים ללאנצוט על ציונו הק' הי' גם הרה"ק ר' משה מראזוואדוב זי"ע והי' אז בן י"ד שנה ונפשו חשקה להכיר את הרב מקאמינקא, כי הרבה שמע אודותיו, אבל לא ראהו מעולם ולא ידע מי הוא, ויהי בחפשו ניגש אל אברך אחד, ובמקרה הי' זה הרב מקאמינקא, ושאלו היכולים אתם להראות לי מי הוא הרב מקאמינקא, בודאי ענה האברך והראהו באצבעו על איש אחד זקן ונשוא פנים, הרב מראזוואדוב הבין שהאיש משחק בו, כי ידע שהרב מקאמינקא איש צעיר לימים, ובאשר ששמע וידע מכבר אשר דרכו של הרב מקאמניקא לנהוג לפעמים בדרך זה, הבין בחכמתו, כי האברך הוא הרב מקאמינקא פנה אליו ואמר "אויב אזוי ווייס איך שוין" הפטיר לו הרב מקאמינקא בבת שחוק, "דו גנב יונג" ובתוך השיחה אמר איזה פילפול עמוק עד שהרה"ק מראזוואדוב הרגיש כאבים בראשו מרוב התאמצות לירד לסוף דעתו הק'.

איש אלוקים

עם כל השתדלותו להסתיר מעשיו מכל מקום בלטו מעצמם מזמן לזמן ענינים נפלאים, אשר העידו עליו כי איש אלוקים קדוש הוא, פ"א כשהי' אצל הרה"ק מבעלז זי"ע ביקש ממנו כפרי אחד ליכתוב לו קויטל, וביקש לו שיכתוב ההקויטל, כי יש לו רחיים אך אינן טוחנות כראוי, ואף כשטוחנות כבר אין העבודה משתלמת, וההוצאות מרובות מהכנסות, ואף כשיש לו איזה ריווח אינו רואה סימן ברכה בהכסף, הרב מקאמינקא שמע דברו, וכתב לו בזה"ל "יש מילה ולא מל, מל ולא פרע, פרע ולא מצץ דמ" הכפרי נכנס אל הרה"ק מבעלז ולקח את הפיתקא והביט בו בהתפלאות ושאלו מי הי' הכותב של הקויטל והכפרי תיאר להרה"ק מבעלז לפי מראהו החיצוני, והבין שהרב מקאמינקא הוא, מיד צוה שיקחו מוהל מומחה, ויבדקו אם הכפרי נימול כראוי וכדין לאחר בדיקה ראו שאינו נימול כראוי מלו אותו שנית, והוא התחיל לראות ברכה והצלחה בעסקיו.

שלו"ם רב על משכבו

אמרו עליו צדיקים שיש לו ניצוץ משמואל הנביא ורמזו בשמו שלום שהם רוב אותיות שמואל, ולכך חי נ"ב שנה ובעוד שהוא במיטב שנותיו, ומאיר לעולם כולו בתורתו ובצדקתו, נפטר בליל ש"ק כ' מרחשון שנת תרי"ב בעיר קאמינקא ושם מנו"כ, אבל גדול היה אז ליהודים, גאונים וצדיקים הספידוהו תמרורים כן אנו מוצאים בסוף ספר אף פרי תבואה מהרה"ק ר' צבי הירש מליסקא שאמר בהספד עליו ועל הרה"ק ר' שלום בן הרה"ק מרוזין וז"ל: והנה תרי שלום זצוק"ל היו צדיקים גמורים ונפטרו בילדותם, אם כן עליהם לבכות בלא שום התעוררות, ואמרתי עליהם בדרך מליצה, שלו"ם שלו"ם לרחוק ולקרוב, אמר ה' ורפאתיו, דהנה הב' הצדיקים א' הי' בנגלה וא' הי' בנסתר, וזה לרחוק ולקרוב, אחד הי' קרוב אל השגתינו וא' הי' רחוק מהשגה אמר ה' ורפאתיו, זה ודאי הי' מטעם רפואה כמו שנאמר בזוה"ק דמיתת צדיקים הוא כמו שמקיזין דם לחולה כן ג"כ אם ישראל ח"ו אינם בבריאת הנפש כהוגן והוא רפואה לכל הגוף, ולפעמים צריך להקיז בשני ידיים, וזה ג"כ עכשיו אצלינו ר"ל.

כ"א חשון

הגה"ק רבי אברהם אזולאי זי"ע
בעל "חסד לאברהם"

וזרח השמש

נולד במדינת פאס בשנת ש"ל משפחתו הוא מחכמי קשטילייא אשר באו מגירוש ספרד תיכף לפיס, בנערותו הי' שוקד בלימודו ביושבו בצל חכמי עירו כמו שכתב בהקדמתו לספרו חסד לאברהם ז"ל: זכרתי ימים מקדם עיר מולדתי פאס יע"א עיר גדולה במעלה ותהלה, עיר של יקרים וחכמים אנשי סגולה מיוחדים, ואני בקרב חכמים שלמים וגם רבים יושב בשבת תחכמוני להתחמם כנגד גחלתם בעמלה של תורה באהבה ובחיבה ומידי לילה ולילה ומידי שבת בשבתו דבר בעתו הואלתי באר פי המדבר על אוזן שומעת בחכמה ובדעת חברים מקשיבים, ערבים עלי דברי דודים בדרושים חדשים מקרוב מתוקים מדבש ונופת צופים.

גדלותו בתורת הח"ן

כבר בימי עלומיו החל רוח בקרבו ללמוד ולעסוק בתורת הנסתר והי' בקי מאוד בספרי הרמ"ק ואז נדר לעלות לא"י להתענג על ד' בלימוד חכמת האמת כדכותב בהקדמתו לספרו אור החמה ז"ל: ויער ד' את רוחי ורוח קדשו נוססה בי לדרוש אחר חכמת האמת ודרשתי ממרי מדות הנמצאים בזמני להבינני קצת מפשר אמרי ספר הזהר ומוצאו ומובאו, ולא נכנסו הדברים באזני ופרשתי כי אמרתי כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה, וכאשר חפץ בי ד' בא לידי ספר פרדס רימונים להאלקי כמהר"ר משה קורדווירו זלה"ה והי' לי למשיב נפש ויעירני כאיש אשר יעור משנתי וטעמי כי מתוק האור אור החכמה האלקית, ואדור נדר לד' לעלות אל ארץ חמדה להתענג באור יקר אשר חבר הרב זלה"ה על ס' הזוהר.

גדלה מעלתו וכחו בתורת הנסתר שנתגלה לו רבי חיים וויטאל זי"ע לאחר פטירתו שיכול להוציא הכתבים שצוה לגנוז בקברו ככותב נכדו החיד"א בשם הגדולים (מערכת ספרים ערך ע') וכבר כתבנו כמה פעמים שמורי זקיני מהר"א אזולאי ומהר"י צמח ז"ע עשו הפסקות ויחודים עד שהרב מוהרח"ו ז"ל נתן להם רשות לחפור בקברו ולהוציא משם הכתבים שצוה הוא ז"ל לגנזן והוציאם משם.

עלייתו לארץ ישראל

בעת ההוא החל המרידה בעיר פאס גם כי סבלו ממשלחת

חיות רעות אשר טרפו והרגו הרבה אנשים אז גמר בלבו לקיים נדרו לעלות לארץ הצבי כדכתוב וז"ל: ויהיו כי הקיפו לי הימים ראש ולענה מנת כוסם מלא מסך במים אדירים משברי ים סוף ואני בתוך ההפיכה אשר הפך ד' באפו ובחמתו לעיר קברות אבותי ע"ה עיר פאס יע"א המהוללה לתורה ולתעודה אז אמרתי עתה אקום ואשלם את נדרי בס"ד.

אשיב ממצולות ים

בדרכו לארץ ישראל נעשה לו נס כשניצל מלהתבע בלב ים ככתוב ז"ל: ויהי היום ואנחנו באני' בלב ימים וד' הטיל רוח סערה בים ויהי סער גדול בים והאני' חשבה להשבר, ויחתרו המלחים להשיב אל היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסוער עלינו ובהתעטף עלינו נפשינו את ד' זכרנו ונקרא את ד' בלב נשבר ונדכה, אנא ד' אל נא נאבדה אבות עם בנים אך אוסיף להביט אל היכל קדשך, ותבוא עליו תפלתינו ויקם סערה לדממה וישקוט הים מזעפו, ויצאני אל היבשה בחוף הים קפוטקיא הוא דמיעטא וימהרו האנשים לרדת אל היבשה כי היינו רעבים גם צמאים והניחו כל אשר להם בקרב הספינה בלב ים עד אשר נשוב ממחרת, והי' ביום ההוא והי' סער גדול בים ויהי בהיות הבוקר וישקף רב החובל אשר ירד עמנו אל היבשה וירא והנה אין האני' על חוף הים ויך כף אל כף ויאנח כי אבד כל רכושו אשר רכש וכל יגיעו, וייחל ז' ימים אולי תשוב הספינה ואין קול ואין עונה, וייחל עוד ז' ימים אחרים ואין קשב ויתייאש מן הספינה והצדקנו עליו את הדין כי הי' כספינו כופר נפשינו, ואתנחם ואתעצב אל לבי על חידושי שחדשתי אשר טפחתי ורביתי ע"כ. וכתב נכדו החיד"א בשם הגדולים דכדי שיזכור נס זה עשה חתימתו דמות ספינה.

א"י נקנית ביסורים

לבסוף הגיע אל המנוחה ואל הנחלה והתיישב בעיר האבות היא חברון תוב"ב ושם הי' עוסק בספרי מרן הרמ"ק אשר הפליא אותו שכתב כ"כ הרבה ברזי תורה, וגם אז לא שקט ולא שליו כי פרצה מגיפה בעיר חברון ואז ברח לירושלים עיה"ק וגם שם הי' המגיפה ובכל הר הקודש הי' שולט המגיפה וכשנעצר המגיפה בעיר עזה עבר לשם כדכותב ז"ל: ויהי היום בשנת שע"ט שנת הגמול נהפך לאבל מחוליו כי יד ד' הי' בדבר גדול מאוד ויהרוג מחמד עין ואמלטה אני וביתי לעיר הקודש ירושלים תוב"ב וגם שם הי' חרון אף ד'.. ואמלטה שם אני ובני ביתו אל סביבות עיר חברון תוב"ב ואני יושב משומם קצת ימים כי לא ידעתי לאן אפנה ולאן אנוסה כי היתה יד ד' נטוי' בכל הארצות.. שמע ד' בקולי ותעצר המגיפה מעיר עזת"ה אשר ליהודה תוב"ב ואמלטה שמה בי"ט באב ומצאנו שם קצת רווחה.

הסתלקותו הנפלאה

פעם אחד בא פאשה מאינסטמבול לעיה"ק חברון ת"ו ומנהגם ביום ששי הולכים הישמעאלים להתפלל במערת המכפלה ובתוכם בא הפאשה מאינסטמבול ורצה לראות מה שיש בתוך המערה, ובין כך נפל החרב שלו מן התיק כי החרבות שלהם הוא מקודם בתוך תיק ומניחים בתוך החגורה והי' מצופת בזהב ואבנים טובות והי' שוה כל הון, וגזר על ישמעאלים שיוציאו מן המערה והורידו אותם בחבלים, ולא הספיקו עד שהוציאו אותם מתים, וכיון שראה הפאשה כן לא ידע מה לעשות וכי ימותו כולם וגזר על ישראל שהם יוציאו מן המערה ונתן להם ג' ימים, מה עשו ישראל עשו תעניות ותפלות ואח"כ כשהגיע הזמן נתפחדו ישראל להכנס ועשו גורל ונפל הגורל על הצדיק עליו, ותומ"י כשראה שהגורל נפל עליו הלך בטבילה וטבל ולבש תכריכים וכל הלילה היו יושבים אצלו ודורש להם דברי קבלה מאברהם אבינו ע"ה, ואח"כ הלך ואמר להם שיתפללו בעדו שישמר מכל דבר צער והלך למערת המכפלה והכניסו אותו בחבל ואמר עתה הגיע העת שאראה בתוכה ואמר שמע ישראל ואח"כ שאלו לו מי אתה והשיב אני אליעזר עבד אברהם, ואמר לו כיצד באתה לכאן וסיפר לו המעשה ואמר לו המתין בכאן עד ששאשאל רשות מאברהם יצחק ויעקב זיע"א אם תכנס, וכן היה ונתנו רשות להכנס ונכנס ומרוב הפחד לא אמר להם שלום עליכם שנתעלף ונתנו לו ריחות וקם וסיפר להם המעשה, וכיון שראה הגן עדן שם לא רצה לצאת ואמרו לו שזה לא אפשר, רק אתה מוכרח לצאת ולמחר יהי' הנשמה שלך בכאן וכל ישראל היה תאוים אימתי יזכו לראותו כי חשבו ח"ו וד"ל, ומאת ה' העלו אותו בחבלים ובא לביתו שמח והיו כל ישראל שמחים ע"ז ואמר להם כך וכך נגזר עליו וכך רצונו בזה שלמחר יהי' פטירתו ונצטערו כל ישראל כי אבד חסיד, ומה יעשה והנה כל הלילה היו יושבים אצלו והוא היה דורש להם בעניני קבלה עד קודם אור הבוקר וירד בטבילה שלו בביתו וטבל ולבש תכריכים ולמד עם הקהל קבלה וקודם אור הבוקר אמר שמע ישראל וכו' ויצא נשמתו בטהרה, והיה בכי' גדולה ומספד רב.

מורשתו הרוחנית

השאיר אחריו ברכה ספריו הק' בנגלה ובנסתר בראש וראשון ספרו אשר על שמה נקרא חסד לאברהם יסודות בחכמת הקבלה, ספרו קרית ארבע (שקראו כן גם על שמה של העיר חברון בה נתחבר) שכולל בתוכו ד' ספרים על תורתם של ד' מטיבי לכת של חכמת הקבלה האריז"ל תלמידו ר"ח ווישאל, רבי אברהם גאלאנטי, והרמ"ק ונקראו בשמות אור החמה, אור הלבנה, זהרי חמה, ואור הגנוז, ספרו בעלי ברית אברהם שחבר בעיר עזה שם מצא מקום מנוחה לאחר שהי' הולך נע ונד בארה"ק מפני המגפה כנ"ל ונדר בעת צרה לחבר ספר על דרוש, מתחלה קראה בעלי בית "אברם" כי בעת שחיברו לא הי' לו בנים כדכותב בהקדמתו: ויזכני לקיים מצות פרי' ורבי' ובזה אקרא בשם בעלי ברית אברהם ויהיה שמי מלא, גם חיבור פירוש על המשניות בשם אהבה בתענוגים, וכן יש ממנו ס' מעשי חושב (קיצור כוונת המצות) וס' כנף רננים (קיצור כוונת התפלה) עדי זהב (הגהות על הלבוש) ועוד.

זכות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו החשובים והנכבדים
רודפי צדקה וגומלי חסדים

מוה"ר אברהם יודא
דוב הלוי מאנדל הי"ו

ומחותנו בדומה לו

מוה"ר יואל גאנדל הי"ו

לרגל שמחת נישואי צאצאיהם למזל טוב

ישאו ברכה מאת ה' ויזכו לראות ולרווות מהם ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

בעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

דבר בעתו

קריאה פעורר הזפן | לילות החורף (א)

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, תועדו לקדושת היום ומגולגל

אין פרשת וירא איז דאך מרומז אלע ימים טובים, ס׳איז א ראש השנה׳דיגע פרשה, די קריאה איז דאך פון די וואך (וה׳ פקד את שרה ופרשת העקידה). און די וואך שטייט אויך פון סוכות... דער מדרש זאגט אז דאס וואס אברהם האט געזאגט (בראשית יח, ד) והשענו תחת העץ מיינט א סוכה, איז דעמאלטס געווען סוכות.

תוס׳ אין ראש השנה (דף יא. ד״ה ד״ה אלא) זאגט אז ס׳איז געווען צווישן יום כיפור און סוכות, ווייל לויטן פרקי דרבי אליעזר (פרק כט) אז אברהם אבינו האט זיך געמל׳ט יום כיפור, קומט אויס אז יום שלישי למילתו איז געווען צווישן יום כיפור און סוכות.

אין די וואך איז מרומז אויך פסח ומצות אפה (בראשית יט, ג) ויאכלו, זאגט רש״י פסח היה.

שפעטער שטייט (שם כא, ח) ביום הגמל את יצחק, ״הגמל״ איז אותיות ״מגלה״, איז דאך מרומז אויך פורים. (הובא בדברי יחזקאל (לפורים) בשם הרה״ק הרבי ר׳ ברוך ממעזיבוז זללה״ה).

די גמרא אין ראש השנה (דף יא.) רעדט ארום וועלכער יום טוב ס׳איז דעמאלטס געווען, ווייל דער מלאך האט געזאגט (בראשית יח, יד) ״למועד״ אשוב אליך (ופירש״י ליום טוב הראשון הבא ולשרה בן), און די גמרא פירט אויס אז דער מלאך איז געקומען סוכות און געזאגט אויף פסח ולשרה בן.

ספר שולחן מלכים (ח״א), שיחות קודש ממרן רבינו שליט״א

עם כ״ק האדמו״ר ממאדזשיץ שליט״א, ה׳ וירא תשס״ט

◆◆◆

שמעתי מפי הרה״ק אדמו״ר רבי יעקב יוסף טוועריסקי זצל״ה מסקוויא, שהגיד בשם הרה״ק ר׳ אברהם יושע העשיל מאפטא זי״ע בעל אוהב ישראל, שאמר על לילות הארוכות אשר בימות החורף, שהן גיבענטשטע נעכט.

(אמרי דבש)

נכון מאוד ובוודאי שכאו״א ישמור עצמו מאוד לבל לעשות עוד דברים מכוערים למען יראת ה׳ יהי׳ חופף עליו כל היום, ויכין א״ע לימי החורף ללילות הארוכים הבעל״ט לעבוד בהם את ה׳ ולהוסיף לימוד התורה, וכמו״ש בקדשו הרר״ב מפרשיסחא בלה״ק: ״די זיסע געסט די לאנגע ווינטער נעכט קומען אן״ צריך האדם להכין לקבלם בטהרה ולעבוד בהם את ה׳ בתורה ובמעשים טובים.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

שמעתי מר׳ לייב אברהם שו״ב דק׳ אטיק מאהלוב, ששמע מפה קדשו של הרה״ק מרוזין שאמר בשם אביו הרה״ק ר׳ שלום מפאהריבטש, כי פסוק (בראשית א׳ ב׳) והארץ היתה תוהו ובוהו נאמר על השבתים שעד שבת חנוכה, ויאמר אלוקים יהי אור קאי על שבת חנוכה, והרה״ק מאפטא היה קורא אותן כדרלעומר שבתים, ואחד קדוש (הרה״ק ר׳ צבי מזידישטוב זי״ע) אמר בזה״ל די ווינטערדיגע סדרות גייען גיט אנגעטוהן (מיט פעלצן), כלומר שהם בלבוש עב.

(מרגניתא דבי רבנן)

◆◆◆

אמר הרה״ק ר׳ צבי מזידיטשוב זי״ע, בעל העטרת צבי, שלילות החורף יש להם קדושת חול המועד, וכאשר האדם עוסק בתורה בלילות החורף הארוכים זוכה להרגיש בהם קדושת חול המועד.

(הגה״ק מהרי״ד מבעלזא זי״ע)

◆◆◆

פעם אמר הרה״ק העטרת צבי מזידיטשוב זי״ע: ״אַ איד קען זיך אויסבעטן ווינטער פארטאג׳ס ווי יום הקדוש ביי נעילה״.

(אוצר ישראל)

נלקט מספר "מקראי קודש - לשבת" אוצר נפלא על עניני שבת

חֲדוּ הַשְׁתָּא. בְּהַאי שַׁעְתָּא. דְּבֵיהּ רַעֲוָא דְּרַעֲוִין וְלֵית זַעֲפִין

סעודה שלישית - רעוא דרעוין (ו)

בבואו מאדום ◇ פסוקי היחוד וקבלת עומ"ש

בבואו מאדום

השי"ת עתיד לנקום נקמתינו מהיצה"ר

בבואו מאדום חמוץ בגדים זבח לו בבצרה וטבח לו בבוגדים. בשם החי' הרי"מ: שגאולה אחרונה יהי' כמו גואל הדם, שגואל הדם הוא ימית את הרוצח, שלא נח נפש הנרצח מהממשלה אשר משל עליו הרוצח עד שיבא קרובו ויעשה ברוצח הנקמה, ולכן נקרא 'גואל הדם' שגואל את הנפש הנרצח וישקיט אותו, ובזה יש גאולה לנפש הנרצח, כן עתיד הקב"ה אשר קרוב לנו כמו שנאמר 'כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו' לנקום ביצה"ר, ובזה יהי' גאולה לישראל.

(שיח שרפי קודש - שבת אות פ)

כ"א ישגיח שלא לטעות טעות הס"מ

ג' טעות עתיד לטעות, בבצרה תקלוט כבצר, ומלאך באדם בתוכה ינצר, ומזיד כשוגג במקלט יעצר, שזה בא להראות שבעל תשובה צריך ליזהר שלא יטעה את עצמו בג' טעיות הנ"ל.

(שיח שרפי קודש - שבת אות פא)

אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נוצר. לבלתי יפול לב האדם הרוצה לכנום באהבת ה'. כי איך אפשר לכנום לדבר גדול הזה. לזה מבטיחו הפסוק ברוח הקודש אהבו את ה' כל חסידיו. כי אמונים נוצר. פי' כי השי"ת כביכול נוצר ושומר ומצפה לזה, ובוודאי יגמור בעדך לטובה.

(אמרי אמת, איגר – פרשת שמות שנת תרכז)

השטן מסתלק בשעת אמירת זמר זה

אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נוצר. צריך ביאור, מה ענין סיום זה לשלש טעויות שרו של אדום המבוארות בבית זה.

ונראה שבא הפיוט ליישב בזה, הלא מאחר שאנו מזמרים זאת מדי שבת בשבתו, איך שרו של אדום עתיד לטעות בכל זה, הלא הוא היצר הרע והשטן המקטרג הנמצא עמנו בעולם הזה, ומאחר שהוא שומע מפינו זמר זה בודאי ישמר מטעויות אלו.

אלא שכשם שמבואר בספרים שלא היה השטן נוכח במתן תורה כדי שלא יקלקל, כן מסובבים מן השמים, שלא יהיה בבתי ישראל בשבת בשעה

שבת קודש היא בבחי' לילה כיום יאיר והיא המשפיע חסד לעולם

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחם היום, היום זה שבת קודש, שהוא כולו בחי' יום, ואין בו בחי' לילה כמאמר הרה"ק מוהר"י מווארקא זללה"ה הטעם שבכל יום כשאחד מקבל פני חברו, בבוקר אומר צפרא טבא, ובערב לילה טוב, **ובשבת קודש אומרים שבתא טבא ביום ובלילה, מפני שכלו בחי' יום**, והוא ישב פתח האהל, שבת היא הפתח של כל ימי השבוע, כי כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תלין (זח"ב פח.) כל הברכות ומקור החסדים נמשך מש"ק, וכמ"כ מדתו של אברהם הוא חסד, והוא המשפיע מדת החסד בעולם שהוא תכלית כל הבריאה, כי אמרתי עולם חסד יבנה, והוא כמד"א עה"פ **אלה תולדות שמים וארץ בהבראם, בהבראם אותיות באברה"ם שעיקר שמים וארץ הוא ע"י מדתו של אברהם מדת החסד.**

(בית אברהם)

[וראה עוד בספה"ק עטרת ישועה בפרשתן, שמחשב ועולה שהיה זה בשב"ק ורמיזא דחכמתא בענין זה]

שמזמרים זמר זה, ומכריזים על הטעויות שהוא עתיד לטעות בהן, כדי שלא ידע להשמר מהן.

ומעתה יבואר היטב הסיום 'אהבו את ה' כל חסידיו אמונם נוצר', שמכיון שהקדוש ברוך הוא 'אמונים נוצר' 'שומר' שיתקייימו 'וייאמנו' דברי חז"ל בדבר הטעויות האמורות, הרי מסלק את השטן לבל יגיע לאזניו זמר זה. ומאחר שמסתלק החשש מהקשבת השטן לדברים אלו, הרי זו שעת הכושר ל'אהבו ה' את כל חסידיו' בעבודת שירה זו מתוך אהבת ה'.

ועל פי זה יתיישב מה שלכאורה יש לתמוה, מה ראה הפייטן להזכיר את טעויות שרו של אדום בזמירות שבת, ומה עניינם לקדושת השבת. אך לאור האמור נראה, שעצם מה שמסובב הקדוש ברוך הוא אהסתלקות השטן מאתנו באמירת זמר זה, היא הסיבה לשוררו, ונעשית שעה זו מוכשרת ביותר להתגברות אהבת ה' בקרבנו ולעבודתו בלבב שלם מתוך שירות ותשבחות.

(ישמח משה – פרשת וזאת הברכה)

מדה כנגד מדה שיטעה השטן

אכן הדברים ראויים לתוקף קדושת אומרם, שבשעה ששורר מזמירות שבת, דאגו משמים להרחיק ממנו את השטן. אבל דבר רחוק הוא לומר שבשעה שהמוני העם שרים זמירות, מבריה הקב"ה את היצר הרע מביתם. וגם אם נקבל ששעת הזמירות מסוגלת מאד, והשטן אינו פוקד את ביתו של כל מי שמשוררן, הלא עדיין הקושי בתוקפו, שהרי שלוש הטעויות מפורשות בגמרא, וכל הלומד גמרא זו ועדיין אינו במדריגת לשמה, והיצר הרע שוכן בקרבו, מסגיר לאזני השטן סוד זה.

ונראה שמדה כנגד מדה היא, שכשם שהיצר הרע מטעה את האדם ללכת בדרכים רעות, ולחשוב שימצא בהן מפלט והצלה, לפיכך יענש גם הוא בטעות מעין זו של הצלה כוזבת, ויטעה לחשוב שבצר תצילו, ואפילו אם ישמע מפי בני אדם שהו עתיד לטעות בכך, לא יניא אותו הדבר מטעותו, כשם שהוא גרם להם שלא לשים לב לאמת.

(דברי יואל - פרשת אחרי עמוד ע)

שירות ותשבחות מכלל ישראל דוקא

ברוך אלקינו שבראנו לכבודו להללו ולשבחו ולספר הודו. עפימ"ש הגאון מליסא (בספר מעשה נסים) בנבוכדנצר ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בא מלאך וסטרו על פיו (סנהדרין צב:), כי באמת לפי ערך גדולתו ית', השירות ותשבחות שאדם אומר, הם גנות לפניו, אלא שמחמדו ית' מקבל שירות ותשבחות מישראל דוקא, אבל מפי נבוכדנצר היה גנאי. וזהו ברוך אלקינו שבראנו לכבודו להללו ולשבחו ולספר הודו, שמה שאנו מהללין אותו נחשב אצלו כבוד, הגם שבעכו הוא גנות, וכן הוא באומות העולם כשמשבחין אותו הוא גנות, אבל מאתנו נחשב לשבח, והיינו משום שמכל אום גבר עלינו חסדו על כן בכל לב וכו'.

(ייטב לב – פרשת בשלח אות ו)

ימסור נפשו לה'

בעת הזמירות התחיל רבינו [הברך משה] ז"ל כל פיסקא, ואמר הנוסח ברוך 'הוא' אלקינו אשר טוב גמלנו וכו', ואחר כך התחיל שוב הפיסקא ברוך אלקינו שבראנו לכבודו וכו' בלא תיבת 'הוא'. והטעם על פי מה שנמצא כתוב בסידורים בתפלת שחרית ב'רוך א'לקינו ש'בראנו ראשי תיבות בא"ש, ויכוון לקבל עליו למסור נפשו לה'.

(רשימות ושמועות -סאטמאר)

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

הנשמה יתירה נהנית ביותר מברכות המזון של סעודות השבת, שזה אין לה בעליונים

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו כי על כן עברתם. כבר דקדקו המפרשים תיבת 'על כן', כי נראה ממיעוט דרך ארץ שיאמר הבעל הבית לאורח הבא אליו הרי בשביל זה באת אצלי במכוון לסעוד אצלי, ובעבור הקושיא הזאת הוכרח רש"י ז"ל לפרש מלשון הואיל, ונ"ל דהנה כתב בעל עשרה מאמרות **דהנשמה היתרה הבאה לאדם בשבת נהנת מאוד מברכת המזון, כי היא מצוה מחודשת אצלה שאינה נוהגת בעליונים,** [ונ"ל הטעם כי הנשמה הניתנת לאדם בכל ימי חייו הנה היא מתעסקת עם הגוף בכל ענייניו כמוני כמוהו, **מה שאין כן הנשמה יתירה שבשבת אין לה השתתפות עם הגוף והיא כמלאכי רוח, ונהנית מאוד מהמצוה הזאת,** והבן. ובזה יתבאר לנו הפיוט דכל מקדש שביעי וכו', שיסד שם הפייטן **'סועדים בו לברך שלש פעמים',** דלשון לברך הוא מיותר ובלי גיזרה, ולפי הנ"ל יצדק מאוד, דעיקר כוונת הסעודה להנות להנשמה מברכת המזון]. **וכן היה הענין המלאכים שבאו לבית אבינו אברהם אשר אכלו אכילה ממש** (כדי שיוכלו) **לברך ברכת המזון עיי"ש טעמו ונימוקו.**

ובזה יתפרש הפסוק שאמר **'ואקחה פת לחם וסעדו לבכם',** הכוונה תברכו ברכת המזון, כי הנה נאמר בבועז ויאכל וישת וייטב לבו (רות ג ז), ופירשו רז"ל במדרש (רות רבה פ"ה ט"ו) ובזהר (ח"ב רי"ח ע"א) **'וייטב לבו דבריך על מזונא', אם כן הטבת הלב יקרא לברכת המזון ודבר זה ידוע למשכילים, ואם כן גם בכאן יתפרש וסעדו לבכם שתברכו ברכת המזון. 'כי על כן עברתם'** וכו', ר"ל עיקר כוונתכם בברכת המזון שהיא מצוה מחודשת אצליכם, נ"ל.

אגרא דכלה

נשבע אני כי בכל לב

שמעתי כי הצדיק הקדוש מהר"מ זלה"ה מקאסוב היה מרגלא בפומיה באומרו, לכן בכל לב ובכל נפש ובכל מאודו נמליכו וניחדו, היה אומר אין לכן אלא שבועה (שמו"ר פ"ו ד), נשבע אני שבכל לב ובכל נפש ובכל מאודו נמליכו וניחדו.

(ויטב לב - פרשת לך בד"ה או יאמר)

האריך בבואו מאדום לערך שעה

סיפר רבינו (האדמו"ר מתו"א זללה"ה) שהרב מנאסוידז בעת עריכת סעודה שלישית רעוא דרעוין שר לפעמים הזמר בבואו מאדום לערך שעה, ובאמצע הלך הרה"ק מנאסוידז למקוה והקהל שרו הלאה עד שחזר מהמקוה.

(שופריה דאברהם, תו"א – פרק ב)

פסוקי היחוד וקבלת עומ"ש

להמליכו ית' ברך על כל אבר

מורי הקדוש מוהר"ר צבי הכהן זלה"ה מרומאנוב, אמר הטעם שאומרים ה' מלך ב' פעמים, משום דצריך להמליך השי"ת על כל האברים, ושמא לא המלכנו הבורא ית"ש על כל אבר ואבר בפעם ראשון, לכן אומרים שנית להמליכו על כל אבר ואבר. וכשאמר הרה"ק משינאווא זי"ע זאת משמו, אמר אח"כ בכל כחו במס"נ ה' מלך וגו'.

(דברי יחזקאל - עמוד עה)

אאמו"ר מרן רשבכה"ג משינאווא זצ"ל אמר הענין שאומרים שני פעמים ה' מלך בסעודה שלישית, שצריכים לקבל על עצמנו עול מלכות שמים שלימה, וכשאומר פעם אחת עדיין בספק עומד אולי לא זהו קבלת עול מלכות, הגם שנדמה לו שבכר נגמר בעבודת השי"ת, אבל צריכים לחשוש אולי זה הוא מפתויי היצר לחשוב טיהרתי את מעשי, ובאמת עדיין מרוחק הוא עומד.

(דברי שלום, סטראפקוב - עמוד פז בד"ה באופן אחר)

הרה"ג רבי לייביש רוזנברג ז"ל מלאדז' שהיה תלמידו המובהק של הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זצ"ל, ושאלו פעם, מה המיוחד בו בהרה"ק רבי יחזקאל משינווא שהוא מרבה בנסיעות אליו. וענה לו הרה"ק מאוסטרובצה, ה' מלך' ששומעים אצל הרב משינאווא בסעודת רעוא דרעוין, לא נשמע כזאת מאז בריאת העולם [זייט די וועלט איז וועלט, האט מען אזוי וואם נישט גיהערט].

(דברי יחזקאל החדש)

אני ה' קודם שיחטא אני ה' לאחר שיחטא

עוד טעם, דהאדם נברא לתכלית שיעבוד את הבורא עולם ית"ש, והנה אם האדם בתחלת יצירתו אינו פוגם בשום דבר, ומתנהג ע"פ התורה והמצוה, אזי מקבל עליו מלכות הבורא ית"ש בשלמות, כמ"ש (קהלת ז, כט) עשה האלקים את האדם ישר, אך אם ח"ו פגם, היה הוה אמינא שאין לו תקנה ח"ו, כיון שפגם נגד בורא כל עולמים, אבל הוא מחמדו וטובו ית"ש, שגם אם פגם ח"ו, אעפ"כ מקבלו בתשובה, כמו שאמרו רז"ל (ר"ה יז:), ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם, ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, דכשאדם מקבל עליו מעתה שלא לחטוא עוד, ועשה תשובה על העבר, יוכל לקבל עליו מחדש עול מלכות שמים, ולכן כופלים ב' פעמים, לרמז שאע"פ שקלקל ח"ו, אעפ"כ יכול מעתה מחדש לקבל עליו עול מלכותו ית"ש.

(דברי יחזקאל - עמוד עה)

מנהג אמירת ה' מלך ב"פ

ידוע שמרן הקדוש הייטב לב היה אדוק ומקושר אל הרבי ר' הירש מרימנוב והסתופף הרבה בצל קדשו, והרבה הליכות ומנהגים אשר בחצר בית סיגוט מקורם טהור מן הרבי ר' הירש, וכמו אמירת שמע ישראל בסעודה שלישית אשר אצל כל הצדיקים לא אמרו אלא שני פעמים ה' מלך, ורבותינו הקדושים נהגו לומר גם פסוק שמע ישראל, כמנהגו של הרבי ר' הירש.

(אלה מסעי – עמוד קמא)

לשקול כל דבר ב' פעמים אם זהו באמת רצון ה'

בסעודה שלישית אומרים ה' מלך ה' מלך כו' שתי פעמים, הטעם נ"ל כי בכל מצות השי"ת שהאדם בא לעשות, צריך מקודם להתבונן היטב הדק, אם זה הוא באמת מצוה, או הוא

שבת בשבתו

ענייני שבת קודש בפרשת השבוע

בשבת נתעורר רחמים גדולים בלי שום תפלה

במדרש פרשה זו (ב"ר נא ט) **אין לך שבת ושבת שלא יהא קורין בו פרשתו של לוט, והוא פלא.** ורבים נתקשו בו, ונראה כי איתא בזוהר תא חזי ענוותניותיה דאברהם, שלא התפלל כלל על לוט שיצילהו ד', רק הקב"ה בעצמו זכר צדקת אברהם ובזכותו ניצול, כמו שכתוב (יט כט) ויהי בשחת כו' ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט, **הרי שהישועה באה ממילא בלי שום תפלה, והוא על דרך** (ישעיה סה כד) **והיה טרם יקראו ואני אענה. וכמו כן בשבת הדין הוא דאסור לשאול שאלות צרכיו, וכמו שאמרו ז"ל** (שבת יב.) **שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ממילא, נתעורר בכל שבת רחמים גדולים להושע בלי שום תפלה והוא כעין פרשתו של לוט.** על כן שפיר עולים דברי המדרש 'אין לך שבת ושבת שלא יהא קורין פרשתו של לוט' והבן.

(אמרי נועם)

ח"ו עבירה אלא שהיצה"ר מסמא עיניו ח"ו בצביעות, להדמות לו את העבירה למצוה, ולכן מפתהו היצה"ר לעשות זאת המצוה.

ע"כ אחר שבמשקל ראשון נגמר בלבו ורצונו לעשות המצוה, צריך עוד הפעם להתיישב ולחשוב היטב עפ"י דעת תוה"ק, אם זה הוא באמת מצוה, שאם ח"ו לא יתבונן היטב, יוכל ח"ו היצר להטעותו 'עם איז א מצוה דעם יוד צו מסרך' (ח"ו), או 'עם איז א עבירה דעם יוד צו געבן צדקה', וכל זה הוא מפיתוי היצה"ר, ששם אור לחושך וחושך לאור ח"ו רחמנא לצלן, ע"כ צריכים להתבונן אח"כ עוד הפעם, אם הוא באמת מצוה כמו שהוא חשב, לכן אומרים שתי פעמים 'ה' מלך', להורות שצריכין להכפיל החקירה ודרישה להגיע אל האמת.

(דברי שלום, סטראפקוב - עמוד קכא)

בנ"י אומרים והקב"ה משיב

מה שנוהגין לכפול ב"פ אמירת ה' מלך, דהיינו שפעם א' אומרים בנ"י מצידם שמקבלין ע"ע עול מלכותו ית', ואח"כ אומרים פעם ב', שהוא תשובת הקב"ה לישראל שיהיה להם כל מיני טובות, וכמ"ש (שמות ג, ז) אתם תהיו לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלקים, עי"ש.

(אמרי שפר, דראג - פרשת תשא)

פסוקי היחוד בלא מנין

אמר רבינו (בעל דברי יואל) ז"ל בשם אביו בעל קדושת יו"ט ז"ל, כי יכולים לומר ה' מלך וכו' אף בלא מנין. וכן עשה מרן בימי המלחמה בעת היותו במחנה בערגן בעלזען.

(מנוחת שלום - קו' בערגן בעלזען ע' שעב)

✧ טהורים יירשוה ויקדשוה / מעשי צדיקים ✧

השר של אדום אינו שומע

פעם אחת היו אנשים דוחקים זה את זה, כדי לשמוע תורה מפי אדמו"ר הקדוש מאפטא זי"ע, עד שנטרד מחמת זה. ואמר, מי שראוי לשמוע התורה ישמע אפילו מרחוק, ומי שאינו כדאי לשמוע לא ישמע אפילו אם יעמוד קרוב אצלי.

וראיה לזה, שאנחנו אומרים בסעודת שבת בקול רם 'ראותו כי כן אדומי העוצר, יחשוב לו בבצרה' וכו', ומפרטים במה עתיד לטעות. והרי אנו אומרים בקול רם, ועם כל זה הוא עתיד לטעות. אלא בודאי שאינו שומע כל מה שאנחנו אומרים. לכן מסיימים 'אהבו את ה' כל חסידיו אמונם נוצר', רצה לומר, שמאמינים אנחנו אשר הקב"ה נוצר שלא ישמע השר של אדום כדי שיטעה.

(שפתי קדושים - ליקוטים)

השפעת קדושת הזמר 'יצוה צור חסדו'

הרה"ק רבי אליעזר מאוזפאלי זיע"א [בנו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין] היה רגיל לומר, כי כוחו של הזמר 'יצוה צור חסדו' גדול מאד, וכי הוא יכול להשיב אנשים בתשובה, ועל כך מסופר, כי פעם יהודי שפרק מעליו עול מלכות שמים חלף באחד מימי השבוע על יד בית מדרשו של הרבי מאוזפאלי, ושמע כיצד הרבי מתפלל בקול רעש גדול, וגמר בליבו להכנס פנימה. מיד כשהבחין בו רבי אליעזר, ציוה לאחד מהמתפללים לזמר את הפיוט 'יצוה צור חסדו'. אותו יהודי החל לשיר, והרבי אמר עמו את המילים בנעימה יפה. כאשר לפתע החל הרבי להתלהב ביותר, והמשיך לזמר את המילים בלהב אש קודש ובקול רעש גדול.

הרבי שר בקול 'יצוה צור חסדו קהילותיו לקבץ, מארבע רוחות עדיו להקבץ, ואתנו ישיב נדחים קובץ' ואמנם המילים פעלו את שלהם. הם חדרו ללבו של אותו יהודי, והוא החל לבכות בכי מר על עוונותיו, עד שאכן, בכח השירה של הרבי נתקבצה גם נשמתו הנדחה ועלתה מבירא עמיקתא, והוא שב בתשובה שלימה.

(פאר מקדושים)

כח הצדיקים באמירת ה' מלך וקבלת עומ"ש

בספר דברי חנה השלם (פ"ח עמוד קיא) כתב: הגה"ק ר' יעקב'לע מפשעווארסק זלה"ה אמר, דהתעוררות היותר גדולה אצל רבינו (הרה"ק מקאלאשי"ץ), הרגיש הוא בשעת קידוש בליל שבת, ובשעה שהמליך את הקב"ה באומרו "ה' מלך" בעת סעודת רעוא דרעוין בקול חוצב להבות.

עוד הביא שם (ח"ב עמוד שנב) וכן הוא בי"ג אורות (ח"ב עמוד קנז) בשם הרה"ק מראפשי"ץ זצ"ל, שאמר, מה רוצים ממני הרשעים (המשכילים), הרי אני אומר ה' מלך (בס"ג), ובאם לא יחדלו ממעשיהם (להסית ולהדיח) אזי אתחיל לומר גם שמע ישראל ולא ישאר מהם שריד ופליט, ע"כ. (וכעין זה מתאמרא בשם הרה"ק מציעשנוב אשר הרבה ללחום נגד נגע הציונות, ואמר שילך ויסע

מעיר לעיר לומר ה' מלך בסעודה שלישית ולהכרית בזה את הציונים, ואם לא יצליח בזה, יתחיל לנהוג כצדיקי בית סיגוט לומר גם שמע ישראל, והדברים עתיקים).

בספר שיח זקנים (ח"ט עמוד נג) כתב: כשיסדו בית החסידים באנטווערפען, שאל אחד במכתב מהרה"ק עטרת יהושע מדזיקוב על איזה מנהגים יקפיד [זאל ער זיך שטעלן], ועל איזה מנהגים לא יקפיד, ענה לו הרה"ק, שעל אמירת ד' מלך בסעודה שלישית, לא יוותר [אויף דעם זאל ער זיך שטעלן, דאס מוז זיין], ועל שאר מנהגים יעשו כדעת רוב הקהל.

ניצלו משונא ישראל, ע"י אמירת ה' מלך של רביה"ק זי"ע

סיפר הרה"ח ר' יודא ארי' גראד ע"ה, מה שזוכר מביקורו של רביה"ק הדברי יואל בשנת תשי"ט לפ"ק בעיר לאנדאן, ורבינו ערך את שבתו ברוב עם הדרת מלך באולמי "אביגדור האלל", בהשתתפות ציבור רב מכל רחבי איירופא שבאו לחזות בנועם הקודש.

באותם ימים סבלו היהודים בלאנדאן מרשע אחד ושמו 'מאזלי' שר"י שבא לעיר בשליחות חבורה אחת של שונאי ישראל שמטרתם היתה לזרוע אנטעסימז"ם ולהפיץ שנאת ישראל באופן מבהיל. רשע זה היה מסתובב בתוך העיר במקומות גדולים ודרש דרשות רבים והלהיב את ההמונים נגד היהודים, ובזמן ההוא היה הרבה עגמת נפש להתושבים מזה. כאשר שמע כי בא רב גדול ליהודים ומתאספים שם אלפים מישראל בא שבת לשם, ועמד על רחוב לארדשיפ סמוך לאותו אולם בא ערך רבינו זי"ע את השולחן ושם קיבץ המונים ודרש לפניהם נגד יהודים. הפאליציי הביאו שמירה גדולה כדי שלא יבואו לידי תקלה, אך למעשה לא היה בזה צורך כי כל היהודים היו בפנים בעת סעודה שלישית.

בהיותי ילד הייתי כל הזמן בפנים ובחוץ, ולפני שהתחיל רבינו באמירת 'ה' מלך' ישב רבינו שקוע במחשבותיו הטהורות, ובפנים האולם שערך רבינו את השלחן הס הושלך ולא נשמע קול מקרב הציבור. כאשר הרשע שמע כי שם יש קול דממה, גם הוא נשקט מדיבורו ומדרשותיו, כי לא ידע מה המעשה שהציבור נשקט פתאום. וכה נשמע קולו של רבינו אומר ה' מלך בשאגת ארי, בשמעו זאת נפל פחד גדול על אותו רשע והתחיל לרוץ מן המקום בריצה מהירה עם הסטענדער שעל זה היה רגיל לדרוש בידו, והמון הגויים שהיו שם רצו אחריו. אלו שנוכחו במעמד זה ראו במוחש כי בכח זעקתו של רבינו הפסוקי יחוד שיבר כוחותיו של רשע זה ושיבר כח הקליפה. לאחר זמן שוב לא שמעו מאותו רשע ותשקוט הסערה.

(זקניך ויאמרו לך - ח"ג)

רעוא דרעוין השערים פתוחים להתעלות למעלה למעלה

שמעתי ממו"ר הרב מבארניב, שרבינו מוהרצ"ה מזידיטשוב בכל סעודתא דרעוא דרעווין, הסתער מאד מאד, וקודם פזמון סעודת המנחה 'בני היכלא', הרעיש בקול גדול ואמר בזה"ל: גייען מיר העכער, נאך העכער, נאך העכער וכו', רבת פעמים מאד, בניגונו הידוע. ובני ביתו ואנשי בריתו פחדו ויראו, שלא יסתלק אותו צדיק אז בדבקותו הנוראה, לקחו לו גבאי מיוחד תלמיד חכם וירא שמים, וחסיד בעל מקובל גדול, זקן ונשוא פנים, ושמו ר' יעקב, אשר רבינו שח עמו תמיד בשיחין קדישין עלאין, בסודות התורה, ורבינו כבדוהו תמיד, וקראו אותו רבי יעקב, והוא ישב בסעודה שלישית על יד ימין רבינו.

וכשמוע ר' יעקב ההסתערות והרעשים של רבינו, פתח ואמר: רבי רבי גיניג גיניג, בכדי להפסיקו. ואמר לו רבינו, רבי יעקב זייט מיך ניט מפסיק, זעהט וואסערי שעשועין דמלכא מיר מאכען! והתחיל עוד הפעם בתנועותיו, גייען מיר העכער וכו' כנז', וכשראה (זאת) ר' יעקב, קם ועמד על יד השולחן, בקול רעש גדול, ופתח ואמר, רבי רבי גיניג גיניג והפסיקו, ואז התחיל רבינו ואמר הפזמון בני היכלא.

(אמת ויציב - עמוד פג אות ג)

טהורי"ם ירשוה ויקדשוה

היום לא תמצאוהו בשדה. זוכרני בעת שישבו לסעודת הילולא של הס"ק מלעכוויטש זי"ע, איך שהרה"צ רבי לייז'ע זצ"ל ישב ומקלו בידו, ואמר בהתלהבות, 'דער לעכוויטשער האט געזאגט, היום לא תמצאוהו בשדה, דעם טאג שבת וועט מען נישט געפינען, ביי מענטשן וואס זייער מחשבה איז אזוי ווי א שדה הפקר, ביי זיי איז ניטא דער טאג שבת.

(מזקנים אתבונן - ח"א עמוד קעה)

בס"ד

אחותינו
את היי
לאלפי
רבבה

מריחוק מקום וקירוב לבבות, נברך
ברכות טובות, לשמוח בשמחת אחים
לדעה ידידים נאמנים, עלי תולע אמונים,
קהילה נאה וחסודה

חברי קהילתינו הק'
בעיר מאנטרעאל יצ"ו

אשר בסייעתא דשמיא מרובה ונפלאה, אחרי רוב עמל ויגיעה,
זכו להניע הנה, בשעה טובה ונכונה, לראות בהרחבת גבולי
הקדושה ביתר שאת ויתר עוז, בעת מוסיפים והולכים

בפתיחת והחדשות שערי

מוסדות תורה ויראה דרב"י מסאטמאר מאנטרעאל

תחת נשיאות הקודש של אבינו רועינו

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אשר עינו ולבו שם כל הימים ובחביבות יתירה נושא על לוח לבו השתוור קהל עדתינו ומוסדותיה ברחבי תבל ובמיוחד חיבה יתירה נודעת לו לקהילתינו ומוסדותינו הק' במאנטרעאל לרומם ולנשאם להרים קרנם להוסיף בקודש מעלות רבות ונכבדות

והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד!

גדול יהיה כבוד מבצרי התורה והחינוך לגדל נטעי נאמנים פרי קודש הילולים זרע ברך ה' על דרך התורה והמסורה לנו מרבותה"ק נבג"מ מייסדי הקהילה והמוסדות, ועל פי הוראות הקודש של ממשיך דרכם כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א לשם ולתפארת ולתהילה

ברכותינו שלוחות אליהם בריצה ורון, מקרב איש ולב נכון, יהי ה' אלוקינו עמכם,
להצליח בדרכיכם, תשרה שכינה במעשי ידיכם, להרחיב גבולי הקדושה כאוות
נפשיכם, לכונן ולבסס מוסדי החינוך מתוך סייעתא דשמיא מרובה בכל צעדיכם,
אלה וכאלה להוסיף והיו תפארתיכם, עדי נזכה לקבל פני משיח צדקינו, ומלכינו
בראשינו, במהרה בימינו, אמן

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

המברכים ברגשי התפעלות והערכה

הנהלת מוסדות סאטמאר בכל אתר ואתר

NUAH 845.513.0001

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור הגאון רבי משה מנחם וויים שליט"א

אב"ד ור"מ קהילתינו הק' בלאנדאן יע"א

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בוויליאמסבורג יע"א

ונכח שם גם הרה"ג ר' אברהם הערש פריעדמאן שליט"א דומ"ץ גאלאנטא

יום ג' פרשת ויקהל תשפ"ד לפ"ק

דומ"ץ גאלאנטא נתן לרבינו את ספריו 'אוצר הלכות' על יו"ד חלק ג' שהו"ל

רבינו: ס'איז נייע ספרים וואס מ'האט ארויס געגעבן?.

דומ"ץ גאלאנטא: יא, כ'בין נישט בעפאר דעם לאנדאנ'ער רב, אבער כ'האב דאס געברענגט א מנחת ביכורים פאר'ן רבי'ן, צוויי נייע בענדער, האב איך עם נאר געוואלט איבערגעבן.

רבינו: א יישר כח.

רבינו פנה אל רב דקהילתינו לאנדאן שליט"א

ואמר: וואס זאגט איר עפעס גוט'ס?

רב דקהילתינו לאנדאן: קודם וויל איך איבער געבן פאר'ן רבי'ן א גרוס, פון די קהילה און פון די מוסדות, און נאכדעם פון די ישיבה. מ'איז יעצט עוסק אין דעם, מ'הייבט אהן צו טוהן וועגן די ישיבה, מ'האט אויפגענומען דעם מנהל הרב ר' אברהם שלמה [פאדווא], און יעצט איז מען עוסק צוצוגרייטן די אלע אנדערע ענינים.

רבינו: דאס איז מצד די הנהלה, יעצט דארף מען זעהן אז די בחורים זאלן זיך איינשרייבן.

רב דקהילתינו לאנדאן: קודם איז דא די כיתה פון ישיבה קטנה, ביז יעצט פלעגט צו זיין ווען מ'איז אנגעקומען צו די דריטע כיתה, שיעור ג' פון די ישיבה קטנה, איז מען זיך אביסל צולאפן אין אנדערע ישיבות, און יעצט פראבירט מען דאס אהער צו שטעלן. ס'איז דא עטליכע ישיבות אין לאנדאן וואס הייסן מער לומד'ישע ישיבות, אין שטאט אזן אין קענווי איילענד, אזן געווענליך די בחורים צילן אהין. נישט אלע פארשטייען אפילו וואס מ'לערנט דארט, ס'איז מער דער נאמען.

רבינו: יא, אקוראט אזוי ווי דאהי... ס'איז נישט עפעס אנדערש ווי דאהי.

רב דקהילתינו לאנדאן: דער ר' אברהם שלמה וואס מ'האט יעצט אויפגענומען, ער איז א תלמיד חכם, א גוטער פארשטייער, ער קען גוט איבער געבן א שיעור, אזן ער איז אן ארבייטער אויך, האפט מען אז ס'וואל ווערן א שיינע זאך דערפון, ער וועט אויפארבייטן די בחורים, די ישיבה.

רבינו: נו, דער אויבערשטער זאל העלפן ער זאל טאקע מצליח זיין.

רב דקהילתינו לאנדאן: די שאלה איז יעצט וואו מ'זאל דאס מאכן, אויסער די שטאט אדער אין שטאט, ווי אזוי עס איז בעסער. מ'רעדט יעצט אז מ'זאל בלייבן שלאפן אין די ישיבה. געווענליך ביי די זעכצן יאר וויל שוין א גוטער בחור נישט אהיים קומען יעדן טאג, ס'איז נישט קיין טובה פאר א בחור אויך נישט.

רבינו: אודאי, א גוטער בחור פון זעכצן יאר דארף שוין זיין אין א ישיבה גדולה מיט א דארמאטארי, דאס זיין אינדערהיים יעדע נאכט ברענגט נאר אראפ א בחור. ס'איז אלץ דא חכמים וואס רעדן זיך איין אינדערהיים איז בעסער, אבער ס'איז נישט ריכטיג, עכ"פ א גוטער בחור איז זיכער אזוי.

רב דקהילתינו לאנדאן: איז דא א דין יעצט אויף דעם, דער מנהל שרייט אז ס׳איז בעסער אין שטאט, ווייל ווען מ׳גייט אויסערן שטאט גייט מען נישט ממש ווייט פון שטאט, נאר אביסל אויסערן שטאט, און מ׳וועט קומען און גיין, און נאכדעם די השגחה איז שווערער, אז ס׳איז אין שטאט און נאר די גוטע בחורים שלאפן דארט, האלט ער אז מ׳קען עם אפאך שטערקער קאנטראלירן.

רבינו: אבער אויך שלאפן אין די ישיבה?

רב דקהילתינו לאנדאן: יא, די גוטע בחורים וועלן שלאפן אין די ישיבה. אלע ישיבות דארט זענען אזוי.

רבינו: אויב אלע ישיבות אין לאנדאן זענען אין די שטאט, זאל דאס אויך זיין אין שטאט.

איך פארשטיי אז קענווי אייליענד איז אינדרויסן פאר לאנדאנער בחורים, אבער אויסער דעם איז אלעם אין שטאט.

רב דקהילתינו לאנדאן: ער זאגט אויך אז ס׳איז בעסער די השגחה אינמיטן די וואך און ספעציעל ביי די שבתים.

*

ושאל רבינו: אויף וואס איז מען געקומען אהער, מ׳האט עפעס א שמחה דא?

רב דקהילתינו לאנדאן: ניין, כ׳בין געקומען דא אויף צוויי טאג באקן מצות, נאכדעם, ס׳וועט חודש אדר, קען מען שוין נישט קומען.

דומ״ץ גאלאנטא: ואת דתי המלך אינם עושים, דמפקי לכולא שתא בשה״י פה״י.

רבינו: יא, די גמרא אין מגילה (יג:), רש״י זאגט טאקע שבת היום, פסח היום.

רב דקהילתינו לאנדאן: דער רבי ווייסט דאך, כ׳האב אסאך געטוהן אין די נושא, און ס׳איז לא קרב זה אל זה איינם צום צווייטן, צו אונזערע מצות. סיי דאס באקן און די גאנצע זאך, די מערכה מיט די ווייץ, מענטשן האבן נישט קיין השגה, מ׳האט געקוקט די ווייץ אלעמאל און מ׳האט נישט געהאט קיין השגה וואס מ׳קוקט און וואס דא גייט פאר, ביז דער רבי האט אהערגעשטעלט די אריזאונע ווייץ פאר מציאות.

רבינו: ברוך ה׳, דער אויבערשטער האט מיר געגעבן די זכיה צוצושטעלן פאר טויזענטער אידן כשר׳ע מצות.

רב דקהילתינו לאנדאן: פאר טויזענטער? איך וואלט געזאגט פאר מיליאנען! און קיינער איז נישט נאריש, אז מ׳מאכט א חשבון וואס גייט דא פאהר, וויפיל נעמען שוין היינט פון פלעצער וואס ס׳רעגנט נישט, נאר א דאנק דעם.

רבינו: יא, ברוך ה׳, ס׳איז שווער געגאנגען, אבער סוף כל סוף דער אמת איז ארויף געשוויטמען, כ׳מיין כמעט אלע ערליכע אידן נוצן היינט די מצות. כמעט אלע זענען אוועק געגאנגען פון לאנג–איילענד. מ׳האט געזען פון לאנג–איילענד יארן לאנג, אבער ס׳איז געווען כשר בשעת הדחק, מיט היתרים.

רב דקהילתינו לאנדאן: יא, כ׳וויים דאך, איך פלעג דאך גיין דארט אויף השגחה, כ׳בין געווען אינדרויסן אויף א פעלד דאנערשטאג, איז געווען איין פעלד בערך זעכצן, און מ׳האט געטראכט אז וונטאג אינדערפרי וועט מען גלייך קומען און מ׳וועט שניידן ווען ס׳וועט שוין זיין פערצן. דערווייל איז מען געקומען וונטאג און ס׳איז געווען אכצן, ס׳האט גערעגנט... כ׳האב נישט געכאפט, און טאמער וואלט איך נישט געווען פריער אום דאנערשטאג, וואלט עם געווען א גאנצע מציאה אכצן, מ׳וואלט א טאג–צוויי און מ׳שניידט, מ׳וואלט גארנישט געווואוסט.

רבינו: ס׳האט גערעגנט, און וואס איז געשעהן? מ׳האט געשניטן אזוי!.

רב דקהילתינו לאנדאן: און מ׳האט געטראפן אסאך מבוקעות. טאמער ס׳איז שוין געווען זיבן–אכט פראצענט... דאס הייסט זיבן אכט מאל אזוייפיל.

רבינו: אויב ס׳איז געווען זיבן מאל אזוייפיל איז שוין געווען לעילא ולעילא.

רב דקהילתינו לאנדאן: ווער ווייסט וויפיל ס׳איז געגאנגען ארויף און אראפ.

רבינו: ביי זיבן מאל? מ׳האט אנגענומען ביי אסאך וויניגער.

רב דקהילתינו לאנדאן: ביי דריי מאל אזוייפיל, ביז דריי מאל אזוייפיל האט מען אנגענומען.

דומ״ץ גאלאנטא: די מערכה מיט די ווייץ האט גורם געווען אז מ׳האט אנגעהויבן מיט הידורים אין די בעקעריייען איז אנדערע זאכן אויך, אנדערע חלקים פון באקן מצות.

רבינו: אמת, אבער דאס איז דער עיקר, די ווייץ, אויף דעם האט מען זיך געשטעלט. מ׳האט געפירט אזא נארישע און ליגנערישע מערכה, א מערכה פיל מיט שקרים.

רב דקהילתינו לאנדאן: זאכן וואס האבן זיך נישט אהנגעהויבן, לא דובים ולא יער. אבער ס׳איז קלאר מ׳זעהט קושטא קאי שיקרא לא קאי, די גאנצע זאך איז אוועק געגאנגען כאילו לא היה, מ׳האט געמאכט גאנצע קונטרים מיט ספרים, אלעם איז אוועק געבלאזן געווארן

ווי א זייפן בלאז, ס׳איז גארנישט דא. די גאנצע זאך עקזיסטירט שוין נישט.

רבינו: יא, גוט מ׳נעמט נישט פון אריזאנע, נעמט מען פון קאליפארניע, מ׳נעמט פון ערגעץ אנדערש, אבער נישט פון דארט וואו ס׳רעגנט. בעפאר דעם האט מען געזומען פון דאהי. איך האב דאך אויך געשניטן דאהי, עם האט געדויערט א צוויי–דריי יאר ביז כ׳האב מיך געכאפט אז מ׳לעבט אין א דמיון, מ׳לעבט אין א בלאף, אין א עולם הדמיון. מ׳איז אנגעקומען ס׳איז דא די נאמבער׳ס, כ׳האב געפרעגט איך פארשטיי נישט, די נאמבער׳ס איז א הלכה למשה מסיני?...

רב דקהילתינו לאנדאן: יא, ס׳האט בכלל נישט געשטימט, ס׳האט נישט געשטימט גארנישט.

רבינו: יא, ס׳איז דען א הלכה למשה מסיני?, ס׳איז אזוי, אז מ׳וועט איינעם פרעגן, וויפיל איז א כזית? וועט ער זאגן ס׳איז דא פינעף שיטות, צי אכט שיטות. וויפיל איז כדי אכילת פרס? איז אויך דא אפאר שיטות אין דעם. וויפיל איז כגרים? יעדע זאך איז דא מקילין און ס׳איז דא מחמירין, אין יעדע זאך איז אזוי. דא וייסט יעדער איינער די נאמבער, יעדער וייסט איין נאמבער.

רב דקהילתינו לאנדאן: און ס׳האט נישט געשטימט אפילו, ס׳איז דא א תשובה פונעם פאפער רב וואו ער שרייבט אז מ׳זאל פרעגן דעם פארמער, און פיר טאג פאר ווען ער שרייבט מ׳זאל שניידן, זאל מען גיין שניידן,[1] די גאנצע זאך האט נישט עקזיסטירט.

רבינו: מ׳האט נישט געוואוסט, ס׳איז נאכנישט געווען קיין קאמפיוטער׳ס, היינט וויסט מען פונקטליך, אז מ׳גייט ארויף אויפן קאמפיוטער זעהט מען וועט ס׳האט געראגנט, און וויפיל ס׳איז צוגעקומען, דעמאלטס מיט פופציג יאר צוריק איז עס נאכנישט געווען.

רב דקהילתינו לאנדאן: עד כדי כך, מ׳האט דאך אויף אריזאנע געזוכט איסורים פון אלע זייטן, האט מען געברענגט בילדער פון דארט אין אריזאנע וווי ס׳רעגנט, זעה איך א בילד איינער שטייט דארט און ער ווייזט וויי די קאר ווערט נאס, און ער אליינס ווערט גארנישט נאס, כ׳פארשטיי נישט, ווי אזוי קען זיין אז די קאר ווערט נאס און ער ווערט נישט נאס....

עד כדי כך איז עס צוגעגאנגען. און מ׳האט עס אזוי געטראגן צו די רבנים.

דומ״ץ גאלאנטא: איך וויים אז מ׳האט זיי געברענגט טועם צו זיין מצות וואס איז בכלל נישט געווען פון דארט.

רבינו: זיי האבן געזאגט אויף די מצות אז ס׳איז געזאלצן, ס׳איז נישט געווען געזאלצן, ס׳הייבט זיך גארנישט אהן.

ס׳איז געווען א מעשה איינער האט געקויפט אריזאנע מצות, נאך פסח איז ער געקומען מיט טענות אז מ׳האט אים אויסגעפאפט מ׳האט אים נישט געגעבן קיין אריזאנע מצות, האט מען געזאגט, מ׳האט דיר יא געגעבן, ניין מ׳האט מיר נישט געגעבן... פון וואנעט וווייסטו אז מ׳האט דיר נישט געגעבן אריזאנע מצות?, זאגט ער, ווייל ער האט עס געגעסן און ס׳איז נישט געזאלצן, ער איז געווען זיכער אז די אריזאנע מצות איז געזאלצן, און דא זעהט ער אז ס׳איז נישט געזאלצן, במילא האט מען אים אויסגעפאפט, מ׳האט אים נישט געגעבן פון די מצות.

רב דקהילתינו לאנדאן: אונז האמיר געטרונקען דארט די וואסער, ווען אונז זעמיר דארט געווען, ס׳איז לא דובים ולא יער.

רבינו: זיכער, ס׳איז נארמאלע וואסער, די אמעריקאנער רעגירונג וועט דען לאזן אזא זאך?, ווער עס קען היינט די אינווייראנמענטל דעפארטמענט, ווי מ׳רופט עס, זיי געבן אזוי אכטונג.

---

1 אגב, עיי׳ בהקדמה להגדש״פ ויחי יוסף שכתבו בנו: ...והיה רגיל לספר שפעם אחת בעודנו בחור צעיר לימים ביקש אותי אבי הויגד יעקב וצ״ל שאתלוה עמו למקום טחינת החיטים לפסח, ובתחילה סירבתי כי חשבתי בדעתי שאינו כדאי לבטל מלימוד התורה בשביל זה, והמשכתי בלימודי, אמנם אבי אמר לי: נישט נאר די גמרא ברויך מען קענען, נאר א זאך וואס האט א שייכות צו גמרא ברויך מען אויך האבן א ידיעה, עס וועט דיר נאך צוגיין קומען... והלכתי עם אבי וצ״ל לטחינת החיטים ולימד אותי אופן ותהלוכות הריחיים, ועל איזה חלקים שצריכין לדקדק לנקות היטב קודם הטחינה.

כאשר חזרנו משם פגשנו בדרך... ואמר לנו ששמע בשם אדמו״ר מבעלזא זי״ע בענין השגחה על טחינת החיטים, דכמו שאין לו לרב להורות בהלכות טריפות על עוף עד שהוא בקי בכל חלקי העוף באיברים הפנימיים והחיצוניים, כך אין לרב להשגיח על ריחיים רק אם הוא בקי הדק היטב בכל חלקי הריחיים ממקום שהחיטים נכנסין ובאין עד שהם נעשין קמח... ע״ש.

ועיין בשו״ת ויען יוסף (סי׳ כ״ד) ...מכתבך הגיעני ולא השבתי על אתר כי הייתי טרוד בשבוע זו בטחינת קימחא דפיסחא, שהוא מקושר בטירחות ויגיעות לנסוע למקום רחוק מכאן ולשהות שם לערך מעל״ע, ובפעם הזאת רציתי להקל מעלי קצת, ונסעתי משם טרם הגמרו לגמרי, כי סמכתי על המשגיחים שהנחתי שמה, והראוני מן השמים כי לא טוב עשיתי לשנות מנהגי, כי נתהווה עת גשמים ונתהווה איזה שאלות, וסילקתי איזה שקים, והשי״ת יעזור ויגן שנוכה להשמר מכל חשש חימוץ...

רב דקהילתינו לאנדאן: די מים שלנו וואסער האט געהאט אפאך מער סאדיום ווי יענע וואסער.

רבינו: די שטאט׳ישע וואסער פון דא.

רב דקהילתינו לאנדאן: אוודאי, ס׳האט געהאט אפאך מער ווי יענע וואסער.

רבינו: יא, די היזיגע וואסער איז נישט געווען אזוי דאם בעסטע.

רב דקהילתינו לאנדאן: יא, אפילו די קוואל וואסער, ס׳איז נישט געווען אזוי פשוט.

עכ״פ, ס׳איז א גרויסע ארבעט וואס מ׳לייגט אריין דא אין אונזערע בעקעריין, וועו מ׳האט מיטגעלעבט דאם גאנצע מציאות, גייט עם אנדערש צו.

רבינו: יא, ס׳איז באמת אזוי. איך פיל אז דער אויבערשטער האט מיר געגעבן א זכיה מזכה צו זיין אידן מיט כשר׳ע מצות, מהודר׳דיגע מצות.

רב דקהילתינו לאנדאן: און מ׳לייגט צו, איינער קוקט אויפן צווייטן.

רבינו: הרוך ה׳ ס׳איז באמת א זכיה.

רב דקהילתינו לאנדאן: כ׳געדענק וועו כ׳בין געווען ביים רבי׳ן אינדרויסן, מ׳האט גערעדט וועגן צודעקן די שטעקענעם מיט פאפיר, די שטעקענעם וואס מ׳טראגט אריין אין אויוון די מצות, מ׳קען עס נישט זויבער מאכן, מ׳האט זיך געמוטשעט, הגם אלע האב אזוי געטוהן, אבער אז מ׳האט אן עצה.

דומ״ץ גאלאנטא: ס׳איז אכשר דרא. אויך ביי די פלייש האט מען געמאכט אפאך הידורים, אזעלכע שיינע הידורים.

רבינו: מ׳האט איינגעפירט א בדיקת יבש, ס׳איז דאך אזא וויכטיגע זאך א בדיקת סכינים יבש. און נאך פארשידענע זאכן. מ׳פילט אינגאנצן אנדערש א פגימה טרוקענערהייט ווי נאסערהייט.[2]

רב דקהילתינו לאנדאן: ס׳איז א אנדערע זאך אינגאנצן, ס׳איז אפילו נישט דומה.

רבינו: און די שחיטה מונחת.[3]

דומ״ץ גאלאנטא: קיינער האט נישט געגלייבט אז מ׳וועט עם קענען אויספירן.

רבינו: ס׳איז דא אין דעם צוויי זאכן, קודם איז דא א נושא פון דרסה,[4] און נאכדעם איז דא א פראבלעם אז ס׳קען זיין א

---

2 הנה יש ב׳ אופנים האיך לבדוק הסכין, בידים רטובים או בידים נגובים, וז״ל הפת״ש (סי׳ י״ח סק״ה) בשם ס׳ מכתב מאליהו, ״שלא יבדוק הסכין בשעה שהיד קר ומצונן או חם מאוד או שהיה היד טופח הן מחמת משקה או זיעה אפילו טופח שלא ע״מ להטפיח כי בדוק ומנוסה אשר בכל אלה לא ירגיש״, ע״כ.

וכ״כ הקיצושו״ע (בספרו תורת זבח סי׳ ב סי״ג), מנחת יוסף (סי׳ י״ח סי״ב), מטה אשר (סקכ״ה, ל״ב), בית דוד (יסוה״ב סעי׳ ה׳ סק״א), זבחי צדק (סקל״ג).

ולמעשה נוהגין בתחילת השחיטה לבדוק ביבש דוקא, ובמשך השחיטה כ״ז שי״ל חזקת בדוק בודקין אף בלח, וכשנגע במפרקת או באבן יש נוהגין בלח ויש נוהגין ביבש.

והסברא נותנת שהיות שבנגיעת החלף באבן המשחזת או במפרקת אבד הזקתו הראשונה (וכמבואר בשו״ע סי״ב, שמלה חדשה סי״ד, בית חד (יסוה״ב סעי׳ ה׳ אות ב), ועוד), לכן טוב להדר לעשות אז בדיקה יבישה כמו בתחילת השחיטה.

וכן סיפר א׳ מוותיקי השובי״ם בשם מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל שאמר שנגיעה באבן מוציא הסכין מחזקתו, וצריך בדיקה עוה״פ אתלת רוחתא. והוא בעצמו מעולם לא בדק רק ביבש (אף בלא נגיעה באבן).

וכן העיד הרה״ח ר׳ שלמה גפן שו״ב ע״ה שמרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל אמר שכשישחטו עבורו יבדקו לעולם רק ביבש.

3 אופן ״שחיטה מונחת״ כשהבהמה מונחת ע״ג קרקע ושוחטין בסכין מלמעלה היה נהוג כן בכל הדורות מאז ומקדם, (עי׳ רש״י חולין טז: סוכה נו. ובסוטה מז. ובשמלה חדשה סי׳ ו׳ ס״ח), וכן היה בכל מקומות מושבות בני ישראל באייראפע, ובכללם בעיר קראלי ואסטמאר בהשגחתו ובפיקוחו של מרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל, והוא הידור גדול מצד עיקר ההלכה, וכמבואר בספרי הפוסקים באריכות, עי׳ בזה בדרכי תשובה (סי׳ ו׳ סקמ״ז), ובכף החיים (סקל״ד ול״ו שם), ובשו״ת אבני נזר (סי׳ ו׳) ובשו״ת ערוגת הבושם (יו״ד סי׳ ג׳), שו״ת מנחת יצחק (ח״י סי׳ נ״ט), שו״ת קנין תורה (ח״ו סי׳ נ״ח), שו״ת קנה בושם (ח״ב סי׳ ל״ג), שו״ת להורות נתן (ח״ג סי׳ ל״ט ומ״), עיי״ש בדבריהם כל המעלות וההידורים בזה.

אמנם במדינת אמעריקע הונהג מהכרח חוק הממשלה בזמנו לשחוט ״שחיטה תלוי״ (שרגלי הבהמה תלויים וראשה למטה), ואף שכשר על פי הלכה וכמבואר בליקוטי תשובות מנחת יצחק (סי׳ נ״ב) עיי״ש, מכל מקום ניסו הרבנים דאז לתקן בכל כוחם הדבר שיהיה על דרך היותר טוב כנ״ל, ועי׳ בספר טהרת יו״ט (ח״ט דף נ״ח) נדפס מה שהתאונן כבר על ענין זה הגאון הנודע הרידב״ז וצ״ל בשנת תר״ע בשהיה באמעריקע, עיי״ש.

ובשנת תשכ״ו לפ״ק עלתה ביד הרבנים הגאוה״צ ז״ל לתקן הצלה פורתא שיהיה עכ״פ ״שחיטה בעמידה״ (שהבהמה נכנסת לתיבה (באק״ס ונאחזת בן בחוזק ושוחטין מלמטה למעלה), ושלח אז במיוחד מרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל את מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל ועוד רבנים לעיר מאנטריאל יצ״ו לראות אופן השחיטה ע״י הבאק״ס.

בשנים האחרונות כאשר ראה מרן רבינו שליט״א שיש יכולת כעת להדר בזה, נכנס בעובי הקורה להחזיר עטרה ליושנה ולתקן הדבר כמקדמת דנא, כפי המבואר בדברי הפוסקים הנ״ל, וכפי היכולת בזמנינו בעזהשי״ת, והירבה לפעול ולעשות בזה למען יבא הדבר על תיקונו בעז״ה על תכלית ההידור והכשרות, וכפי המסורה לנו מדור דור.

מציאות אז די בהמה שחט זיך אליינ׳ס, ס׳איז נישט קיין כח גברא, דאם אז די בהמה לאזט נאך האט די בהמה זיך אליינם גע׳שחט׳ן און נישט א מענטש האט עם גע׳שחט׳ן, ס׳מוז דאך זיין מיט א כח גברא.[5]

דומ״ץ גאלאנטא: אין רוב מהודר׳דיגע שחיטות אין די וועלט, שחט מען מונחת, ווי מ׳קען, סאיז א געוואלדיגער הידור אין שחיטה.

רבינו: אין ענגלאנד לאזן זיי נישט, וועלן איך בין דארט געווען (בעיר מאנטשעסטער, על שב״ק פ׳ ויקהל–שקלים תשפ״ב לפ״ק) האבן זיך די רבנים אפגערעדט אז מ׳קען נישט האבן דעם הידור.

ס׳איז דא נאך א זאך, אונז האבן מיר געשטעלט דארט א איד אויף די נאמבער׳ס, עם האט געפלעגט צו זיין א גוי וואם האט געלייגט די נאמבער׳ס אויף די בהמה, יעדע בהמה באקומט א נאמבער, דא גייט עם אזוי, נאכדעם לייגט מען די נאמבער אויף די קאפ מיט די זייטן, דארט לייגט מען ארויף דעם זעלבן נאמבער, און א גוי האט דאם געטוהן. קומט אוים אז דער גוי איז דער וואם האט געזאגט אז די קאפ באלאנגט פאר די בהמה, און מ׳האט זיך פארלאזט אויף אים. ער האט דאך נישט קיין אינטערעס דאם אויפצוטוישן, ער לייגט עם, ס׳קומט איין בהמה און נאך א בהמה אויפן ליין, האט עם א גוי געלייגט. און כ׳בין געקומען אהין האב איך געזאגט דארט אז סוף כל סוף קומט אוים אז די קאפ ווערט כשר אויפן נאמנות פונעם גוי. האמיר אונז איינגעפירט אז א איד זאל דאם מאכן, ביי אונז שטייט א איד און לייגט די נאמבער׳ס.

ס׳איז דאך א עכטע נאמנות, די קאפ דארף קומען פון די בהמה, ס׳איז דא אויף דעם די צינג מיט די באקן, און ס׳איז **א דאורייתא,** (וגוי אינו נאמן להתיר איסור תורה (ב״ק קיד:) ועי׳ סי׳ צ״ח ס״א). נו, זיך צו פארלאזן אויף א גוי וויל ער איז מירתת, זיך **צו פארלאזן אויפן יוצא ונכנם פון א איד** (דמהני משום מירתת, עי׳ סי׳ ס״ט סעי׳ י׳), דאם איז א שוואכער היתר פאר א דאורייתא, האמיר איינגעפירט ביי אונז, אז ס׳שטייט דארט א איד און ער מאכט דאם. כהנה וכהנה נאך אזעלכע זאכן.

דאם אלעם מיינט נאר געלט, עם קאסט נאך געלט, אז מ׳דארף האבן א איד איז עם טייערער ווי א גוי, אבער מ׳האט איינגעפירט אז ס׳שטייט א איד. און דאם זעלבע אז מ׳דארף מאכן א בדיקת יבש, דארף מען האבן אן עקסטערער מענטש וואם זאל מאכן א בדיקת יבש,[6] איז מיינט עם נאך געלט.

רב דקהילתינו לאנדאן: מ׳מיינט וועלן מ׳קויפט ביליגער פלייש אז ס׳איז א מציאה.

---

4 א׳ מהחמשה דברים שנאמרו למשה מסיני בהלכות שחיטה, היא פסול ׳דרסה׳, היינו שיש לשחוט את הסימנים בהולכה והבאה, ולא לדחוק את הסכין על צוואר הבהמה, ולכן פסק הש״ך (סי׳ ו׳ סק״ח) שלכתחילה צריכים לשחוט מלמעלה למטה, פי׳ שהסכין יהיה למעלה וצוואר הבהמה למטה, ורק בדיעבד כשרה אם שחט בסכין השחיטה למטה וצוואר הבהמה למעלה, והפר״ח חולק על הש״ך, וכתב בתו״ד ׳כד ניים ושכב כתבינהו להני מילי׳, אמנם התבואות שור ס״ל כדעת הש״ך וכתב על דברי הפר״ח ׳לענ״ד שמעתתא דיממא הוא׳.

ואפי׳ באופן שראש הבהמה קשורה היטב, שבזה כתב התבואות שור וכן עוד הרבה אחרונים שאז אפשר לשחוט מלמטה למעלה, מ״מ כבר כתב המנחת חובה, שאף אז כשרה רק בשעת הדחק, וכתב טעמו בזה, דמיד כשמתחילין לשחוט, נופל על הבהמה אימה ופחד וחולשה, ורוצה להפיל את עצמה על הארץ, ולכן היא מכבידה על הסכין, ונפסלה ע״י דרסה, וכדבריו מובא בספר מנחת יוסף, בית דוד, הובאו דבריהם בזבחי צדק, כף החיים, ובדרכי תשובה.

5 דכתב בשו״ת אבני נזר (יו״ד סי׳ ו׳) דאם הבהמה מסייע להשחיטה, דומה לכשר ופסול ששחטו יחד, דפסק הרשב״א ובשו״ע (סוף סי׳ ב׳) דפסול, ואף שהש״ך הביא דעת הגהות אשר״י להכשיר, מ״מ האחרונים העלו להחמיר בשל תורה.

6 הנה יש ב׳ אופנים האיך לבדוק הסכין, בידים רטובים או בידים נגובים, וז״ל הפת״ש (סי׳ י״ח סק״ה) בשם ס׳ מכתב מאליהו, ״שלא יבדוק הסכין בשעה שהיד קר ומצונן או חם מאוד או שהיה היד טופח הן מחמת משקה או זיעה אפילו טופח שלא ע״מ להטפיח כי בדוק ומנוסה אשר בכל אלה לא ירגיש״, ע״כ. וכ״כ הקיצושו״ע (בספרו תורת זבח סי׳ ב סי״ג), מנחת יוסף (סי׳ י״ח סי״ב), מטה אשר (סקכ״ח, ל״ב), בית דוד (יסוה״ב סעי׳ ה׳ סק״א), זבחי צדק (סקל״ג).

ולמעשה נוהגין בתחילת השחיטה לבדוק ביבש דוקא, ובמשך השחיטה כ״ז שי״ל חזקת בדוק בודקין אף בלח, וכשנגע במפרקת או באבן יש נוהגין בלח ויש נוהגין ביבש.

והסברא נותנת שהיות שבנגיעת החלף באבן המשחזת או במפרקת אבד חזקתו הראשונה (וכמבואר בשו״ע ס״ב, שמלה חדשה סי״ד, בית חד (יסוה״ב סעי׳ ה׳ אות ב׳), ועוד), לכן טוב להדר לעשות אז בדיקה יבישה כמו בתחילת השחיטה.

וכן סיפר א׳ מוותיקי השובי״ם בשם מרן רבינו בעל ברך משה ז״ל שאמר שנגיעה באבן מוציא הסכין מחזקתו, וצריך בדיקה עוה״פ אתלת רוחתא. והוא בעצמו מעולם לא בדק רק ביבש (אף בלא נגיעה באבן).

וכן העיד הרה״ח ר׳ שלמה גפן שו״ב ע״ה שמרן רבינו בעל דברי יואל ז״ל אמר שכשישחטו עבורו יבדקו לעולם רק ביבש.

כ׳בין געווען טאקע אינדרויסן ביי די שחיטה ביי אונז אין לאנדאן פאר צוויי־דריי וואכן צוריק, פאר כדתיא. אונז האמיר דאך שוחטים און בודקים פון אונזער קהילה.

רבינו: יא, כ׳בין געווען אין לאנדאן ביי די שחיטה דארט.

רב דקהילתינו לאנדאן: דער רבי איז געווען ביי די עופות, דער רבי איז נתפעל געווארן פון די לעקטער. די עופות גייט צו דארט זייער שיין און רוהיג.

רבינו: יא, ס׳איז זייער א שיינע שחיטה דארט.

רב דקהילתינו לאנדאן: ס׳איז א גרויסע זאך, קודם אז דער שוחט האט נישט קיין שום קשר מיטן גוי, ס׳איז זייער א וויכטיגע זאך, ווייל געווענליך מ׳ווערט נאנט און מ׳רעדט, דארט האט מען נישט קיין שום קשר נישט.

רבינו: איך גיי צו די שחיטה, ממש וועכנטליך.

רב דקהילתינו לאנדאן: צי די עופות.

רבינו: יא, צו די גסות גיי איך אויך עפי״ר איין מאל א יאר, ס׳איז דאך נישט אזוי נאנט, אבער איך פראיר צו גיין, און מ׳קען אלץ בעסער מאכן, אויב מ׳טרעפט וואס, ס׳איז נישט קיין בושה צו טרעפן א שיינעם הידור.

רב דקהילתינו לאנדאן: יא, איך בין שוין אויך געווען מיטן רבין, כבין מיט געפארן דארט קיין אייאווע, דאס איז הערליך שיין, ממש אין בדומה לו.

רבינו: אונז האמיר שוין געהאט אפילו א קלער צו פארן ביז אוריגוויי... דארט איז דא א גרויסער פלענט מ׳קען שחטן דארט גאר אסאך, ס׳איז סך גרעסער ווי אייאווע, מ׳האט מיך אפגערעדט אז ס׳איז א שווערע נסיעה.

דומ״ץ גאלאנטא: מ׳וויל טוישן פון אייאווע אויף אוריגוויי?

רבינו: ניין, פאר אן הוספה, דאס פארלאנג ווערט גרעסער, אלעס וואקסט דאך, און מ׳קומט נישט נאך, האט מען פארגעשלאגן מ׳זאל שחטן דארט, ס׳איז זייער א גרויס פלאץ זאגט מען, איך מוז עס אבער אליינס גיין זעהן, אהן דעם וואלט איך נישט געטומען פון דארט.

רב דקהילתינו לאנדאן: כ׳געדענק ווען איך בין אהיימגעקומען פון אייאווע, בין איך געווען זייער מרוגש, אז מ׳האט געקענט איינשטעלן אזא שחיטה, ממש מיט אלע הידורים און מ׳זאגט אז ס׳איז גוט אויך, איך רעד אין די געשעפטן.

רבינו: ווען כ׳האב דאס ערשטע מאל געזעהן דעם מונחת באקם ארבייטן, ווי די בהמה גייט אריין אין דער באקם דרייט זיך איבער, בין איך אויך געווען זייער איבערגענומען, כהאב אזוי צי מיר געטראכט, א שאד א שאד איך קען דאס נישט ווייזן פאר מיין טאטן, ער האט דאך אזויפיל געטוהן אין די נושא די אלע יארן, א שאד ער האט דאס נישט דערלעבט צו זעהן.

דומ״ץ גאלאנטא: ס׳דארף צו זיין א גרויסע טירחא דאס פארן, מילא די עופות איז דאך אין קרית יואל, אבער פארן ביז אהין, אפילו ביז אייאווע, דאס קאסט אסאך כח.

רבינו: ס׳קאסט טאקע כח, אבער דאס געבט כח!

*

רב דקהילתינו לאנדאן: כ׳האב דא נאך צוויי שאלות וואס כהאב געוואלט פרעגן וועגן כתובות, איין כתובה איז ׳אלטר׳, די שאלה איז צי מ׳שרייבט מיט א ט׳ אדער ׳אלתר׳ מיט א ת׳.

רבינו: ס׳איז אזוי, אלע האבן געשריבן מיט א ט׳. די ארץ ישראל׳דיגע זיי האבן געשריבן מיט א ת׳. יענער איז אן ארץ ישראל׳דיגער?

רב דקהילתינו לאנדאן: ניין, ער קומט אריין קיין לאנדאן חתונה האבן, מ׳דארף מאכן די אנדערע וואך די כתובה.

רבינו: איז פארוואס פאלט אים איין צו שרייבן ׳אלתר׳ מיט א ת׳?

רב דקהילתינו לאנדאן: כ׳האב אים געפרעגט, זאגט ער, אז ער הייסט נאך זיין זיידע, און דער זיידע האט זיך אזוי געשריבן.

רבינו: פארוואס האט זיך דער זיידע געשריבן מיט א ת׳?

רב דקהילתינו לאנדאן: ער ווייסט נישט.

א׳ הנוכחים: ס׳איז דא וואס האבן זיך געשריבן אזוי אלץ ל׳א ת׳אונה א׳ליך ר׳ע, וואס איז ראשי תיבות אלת״ר מיט א ת׳.[7]

---

7 דבדרך כלל שם ׳אלטר׳ נותנין כשם לאריכות ימים, ולכן כותבין אותו עם טי״ת, אבל יש שנקראים ׳אלתר׳ ע״ש ר״ת היוצא מן הכתוב ל׳א ת׳אונה א׳ליך ר׳עה, הם נקראים ׳אלתר׳ עם תי״ו.

ופע״א תחת אחד השיחים סיפר הגר״א טוסיג שליט״א מב״ב למרן שליט״א כדלהלן: אין ווייזשניין איז געווען א עלטערער איד, ר׳ אלטער משה יונגער, פלעגט ער דערציילן, אז ווען ער איז געווען א קינד פון אכט חדשים – פאר קיין איד נישט געזאגט – איז געווען זיין מצב זייער מסוכן, זיי האבן געוואוינט אין סיגוט, האט אים זיין מאמע אנגעכאפט און אינמיטן א טיש פונעם עצי חיים איז זי געקומען, און זי האט אנגעהויבן שטארק צו ווייזשניין, האט דער עצי חיים אנגעוואונטן אז ער זאל זיין געזונט, האט זי געזאגט ׳דער רבי זאל צוזאגן...׳, האט דער עצי חיים געהייסן צוגעבן דעם נאמען ׳אלטער׳, האט זי געזאגט ׳פארוואס נישט זיידע?׳, האט דער עצי חיים געזאגט, אלתר איז ראשי תיבות ל׳א ת׳אונה א׳ליך ר׳עה, דער איד ר׳ אלתר משה האט מיר פארציילט אז ביי די

רבינו: יא כ׳וויים, טאמער איז עם אלין די קפידא, וועגן ל׳א ת׳אונה א׳ליך ר׳ע, דעמאלטם איז עפעם אנדערש.[8]

רב דקהילתינו לאנדאן: ווייל דעמאלטם האט עם א טעם. דער טיב גיטין גייט דאך מיט דעם מהלך, טאמער האט עם א טעם איז דער נאמען אזוי, און אויב נישט נישט, ער שרייבט אפילו אויב מ׳האט אזוי ג׳התמ׳ט איז עם בטעות.[9]

רבינו: מיר איז נעכטן אויסגעקומען צו רעדן פאר די מיידלעך, עם זענען געקומען די שטאטישע מיידלעך (תלמידות בית רחל של מוסדותינו הק׳ בוויליאמסבורג יצ״ו), זיי זענען אדורך געפארן קרית יואל האבן זיי זיך אפגעשטעלט דא, כ׳האב גערעדט צו די מיידלעך אביסל הדרכה, נאכדעם האט מען איבער געגעבן וואם די מיידלעך האבן זיך אונטער געשריבן קבלות טובות, האב איך געזעהן די נעמען, כ׳האב געקוקט אויף די נעמען און ס׳איז געשריבן גרייזיג.

ביי אונז איז קרית יואל אין די ערשטע קלאס לערנט מען אוים די מיידלעך צו שרייבן ריכטיג זייער נאמען.

אין די ערשטע קלאס לערנט מען אוים מ׳זאל וויסן ווי אזוי זייער נאמען איז, ווי אזוי זיי זאלן זיך אונטער התמ׳ענען זייער נאמען. אבער דא איז געווען גרייזיג, האב איך געזאגט מ׳דארף אויסלערנען צו שרייבן דעם נאמען ווי עם דארף צו זיין.

דומ״ץ גאלאנטא: ער ברענגט דאם אסאך מאל אין טיב גיטין (ש״א סקכ״ה) אז די התימה פון די מיידלעך מיינט גארנישט.[10]

רב דקהילתינו לאנדאן: אבער די מעשה דא איז מיט א מאנס פערזאן, מיט ׳אלתר׳, אז ער שרייבט אזוי ווייל זיין זיידע האט אזוי געשריבן. איז די שאלה וואם מ׳טוט דא? ער מאכט דאם אינגאנצן אוועק דער טיב גיטין, ער זאגט (ס״ק ב׳) ביי ׳טודרום׳ איז אויך די שאלה צי מ׳שרייבט מיט א ט׳ אדער מיט א ת׳. זאגט ער אז ס׳איז א התימה בטעות.

רבינו: דער טורי זהב זאגט (סי׳ קכ״ט) אז מ׳גייט לויט די התימה.

רב דקהילתינו לאנדאן: אבער כ׳זעה דא איבעראל אלע ברענגען אז מ׳שרייבט מיט א ט׳.

רבינו: יא, אויסער אויב איז ער מדייק וועגן ל׳א ת׳אונה א׳ליך ר׳ע.

רב דקהילתינו לאנדאן: ער איז גארנישט מדייק, מ׳האט אים אזוי א נאמען געגעבן, זיין זיידן האט מען אזוי גערופן.

רבינו: מן הסתם איז עם א טעות.

רב דקהילתינו לאנדאן: ס׳איז שווער צו זאגן פאר א מענטש אזא זאך....

כ׳האב טאקע אויך אזוי געזעהן ברענגען פונעם ירושלימ׳ער רב (כ״ק הגאב״ד רמ״א פריינד זצ״ל), אז טאמער שרייבט ער אזוי מיט א ת׳ וועגן דעם פסוק ל׳א ת׳אונה א׳ליך ר׳ע דעמאלטם איז עם מיט א ת׳.[11]

אבער אז א מענטש האט זיך געשריבן אזוי אלעמאל, זאל איך אים זאגן אז ער דארף צו טוישן דעם נאמען.

רבינו: טאמער ער וויסט אז ער הייסט ׳אלתר׳ מיט א ת׳ איז דער פשט אז ער איז מדייק דווקא אזוי.

רב דקהילתינו לאנדאן: ניין, ער הייסט ׳אלתר׳ ווייל זיין זיידע האט אזוי געהייסן.

רבינו: און איך זאג אייך אז דער זיידע האט אויך נישט געווואוסט...

רב דקהילתינו לאנדאן: נאכדעם האב איך דא נאך א שאלה, אבער כ׳האב דאם געזעהן אויף די צעטלעך וואם מ׳האט ארויס געגומען די נעמען פון די מיידלעך, איז דא א מיידל מיטן נאמען ׳פנינה׳, זי שרייבט זיך פנינה מיט א יו״ד, האב איך געקוקט אין פסוק אין שמואל (ש״א א), דארט שטייט

וועלט׳ס מלחמה איז שוין געווען ממש כפסע בינו לבין... נאר ער האט געפילט או די וועלט׳ער ׳לא תאונה אליך רעה׳ האט אים באגלייט.

8 אגב, עיי׳ בשו״ת שבט הלוי (ח״ט סי׳ רפ״א) בא׳ שכתב בכתובה ׳אלתר׳ במקום ׳אלטר׳ שהוא כשר, עיי״ש

9 כן כתב הטיב גיטין (ש״א ט׳ סק״ב) בשם העזרת נשים שבמיעוט מקומות כתב תודרוס בתיו, והעיקר לכתוב בטי״ת, וגם דבכל מקום שיש לכתוב תיו או טית כותבין טית

והוסיף הטיב גיטין על זה, וכתב, ונראה שאפילו חותם בתיו אין לכתוב כן, רק בטית, כיון שהגילי עלמא בט׳, וזה אינו יודע מפני מה התימתו בת׳ טועה הוא בהתימתו, אם לא שאומר שמקובל בידו להתום בת׳, עכ״ל.

10 וז״ל: ...ולענ״ד אין להקפיד כ״כ בשמות הלעז והתימת האשה, שידוע דנשי לאו דינא גמירי וכו׳ שהרי אין שינוי במבטא כלל עכ״ל.

11 עיי׳ בס׳ עטרת יהושע (ענייני אות כ״ה) שאלטר כותבין בלא אות ע׳ אחר הט׳, זולת אם השם שלו אלתר דוקא בתי״ו מפני מעשה שהיה, אז כותבין אלתר.

ועי׳ באהלי שם שצריך לכתוב אלטער בעי״ן, וכך הכריע המנחת יצחק ז״ל, אמנם הגה״ק הרמ״א פריינד ז״ל הכריע כדעת המשמרת שלום דכן מוכח בדברי חיים בכמה מקומות שכותבין בלי ע׳.

ויש שקראו אלתר ע״ש ר״ת הפסוק לא תאונה אליך רעה, א״כ דייקו לקראו עם תי״ו, בזה כותבים אלתר בתי״ו, עיי״ש.

אהן א יו"ד, אבער אין די גמרא אין בבא בתרא (דף טז.) וואו די גמרא ברענגט דארט 'פנינה לשם שמים נתכוונה', דארט שטייט פנינה מיט א יו"ד.

רבינו: אין פסוק שטייט חסר, אהן א יו"ד.

ס'איז א חידוש ביי פינחס איז פארקערט, אין פסוק שטייט 'פינחס' מיט א יו"ד.[12] אין נ"ך שטייט איינמאל ביי חפני און פנחס אהן א יו"ד (בשמואל–א א' ג', כתיב ושם שני בני עלי חפני ופנחס כהנים לה'). און אין די גמרא שטייט אלעמאל פנחס אהן א יו"ד, די גמרא רופט אהן פנחס פון פסוק אהן א יו"ד.

רב דקהילתינו לאנדאן: איך האב געטראכטט אז ס'קען זיין אז אין פסוק שטייט טאקע אהן א יו"ד, אבער אין די גמרא איז שוין געשטאנען ווי אזוי מ'רופט.

אויף די צעטל וואס מ'האט געגעבן פונעם רבי'ן די נעמען, דארט שטייט נישט דער נאמען 'פנינה'.[13]

רבינו: ניין, וויל אונז האמיר נישט געהאט אזא נאמען. דאם איז אן ארץ ישראל'דיגע זאך, דארטן, די וואס הייסן 'פערל' איז געווארן פון דעם 'פנינה'.[14]

דומ"ץ גאלאנטא: פון די גמרא קען מען מדייק זיין א מלא און א חסר? מ'זעהט אמאל אין די גמרא די זעלבע ווארט אמאל שטייט עם מלא און אמאל שטייט עם חסר.

רב דקהילתינו לאנדאן: יא, ווען ביידע שטייט אין די גמרא קען מען אפשר נישט.

אבער דא ווערט אין די גמרא צוויי מאל אראפ געברענגט דעם נאמען און ביידע שטייט מיט א יו"ד.

רבינו: אין די פוסקים ברענגט קיינער נישט דער נאמען 'פנינה'?

רב דקהילתינו לאנדאן: דא האב איך מיך פארשאפט איינער האט מיר ארויס געדרוקט א קאפי פון א ספרד'ישן ספר, ביידע זאכן, ער האט אן אריכות מיט דעם.

והראה לרבינו העתק מתוך ספר 'ויחי יוסף' בענין זה

רבינו: ווער איז דער 'ויחי יוסף'?

רב דקהילתינו לאנדאן: א ספרד'ישער גדול געווען. ער האט א גאנצער בירור אויף דעם.

און דאם איז א קאפי פון עפעם א קובץ.

ועיין רבינו בזה

רבינו: ער זאגט אז מ'האט געגעבן צוויי גיטין ווען דעם?

רב דקהילתינו לאנדאן: יא, נאכדעם גייט ער אריין אין דעם ענין, ווען געבן צוויי גיטין...

רבינו: דער דברי חיים האט יא געשריבן אפט צוויי גיטין.

איך זעה ער שרייבט אויך ווען דעם נאמען 'משולם' ווי אזוי מ'שרייבט דאס.

ביי 'משולם' איז א שווערע מערכה, וויל אין פסוק שטייט 'משלם' חסר אהן א וא"ו.

ס'איז דא א תשובה פונעם רמ"א וואס ער שרייבט צום מהרש"ל, און ער ענדיגט די תשובה 'א פריסת שלום פון גיסי משולם' – דער רמ"א האט געהאט א שוואגער משולם – און דער רמ"א שרייבט משולם מיט א ו', שפעטער איז צוריק געקומען די תשובה פונעם מהרש"ל (נדפס בשו"ת הרמ"א סי' ו) ווי ער שרייבט צוריק פארץ רמ"א, און צום סוף שרייבט ער אז דאם וואס דו האסט געשריבן משולם מיט א ו', ס'קומט נישט אזוי, נאר ס'קומט אהן א ו', ס'קומט חסר, און נאכדעם איז דא די תשובה (שם סי' ז) צוריק וואס דער רמ"א שרייבט צוריק און ער שרייבט שוין 'משלם' חסר, אזוי ווי ער האט איהם געזאגט.[15]

---

12 כ"כ בבית שמואל (שמות אנשים אות פ) פינחס מלא יו"ד כי במסורת כולם מלאים חוץ א', וכתב מהרש"ל אם כתב חסר יו"ד כשר דרובא דרובא כותבים חסר, ומסורת א' מסייע להם וכו', עיי"ש מה שהביא בזה עוד כמה דעות.

ויש לציין ד' האגרא דכלה הנפלאים (ריש פר' פנחס) שרק פנחס בן אלעזר היה נקרא פינחס עם י', ושאר אנשים אינם נקראים עם י', עיי"ש בדבה"ק.

13 רשימה של שמות נשים שסידרו ע"י הנהלת המוסדות ללמוד עם התלמידות האיך לכתוב את שמם כראוי.

14 בס' זכר צדיק לברכה מביא שאחד מאנשי שלומינו נכנס פעם אל הקודש פנימה עם קוויטל ופדיו"נ, ובהקוויטל כתב "ישראל בן שושנה". ושאל אותו רבינו האם אמך באה מבית ספרדים, וענה ואמר שאמו נולדה בעסטרייך והוא דורי דורות מבית אשכנזים. וענה לו רבינו בתמיה: אם כן הרי שמה הוא "רויזא" ולא "שושנה" ולמה אתה כותב שם "שושנה", ורבינו ציוה אותו שיכתוב עוה"פ הקוויטל בשם "רויזא".

סיפור דומה סיפר הרב החסיד המפו' רבי חנני' יו"ט ליפא שווארץ ז"ל את אשר אירע בשנת תשי"ט בעת אשר הגיע רבינו הק' לארה"ק, ואחד מתלמידי הישיבה אשר הגיע יחד עם רבינו לארץ ישראל נתארס כאן באר"י ורבינו נתכבד לקרוא התנאים. רבינו התחיל לקרוא התנאים וכשהגיע לשם הכלה ראה שנכתב בשם "זהבה" במקום "גאלדא", ונעמד אז רבינו במלוא קומתו וענה ואמר: "זי הייסט גאלדא און נישט זהבה" כי אני בעצמי הכרתי עוד את זקנה אשר אחריה נקרא נכדתה הכלה באשר היתה מגיע אלי עם קוויטלעך, וקראו אותה "גאלדא" ולא "זהבה". ורבינו שאל אז בתמיה את כותב התנאים היתכן שהוא כותב את השם בלשונם הטמא, וציוה אז לחזור ולכתוב עוה"פ את כל התנאים ויכתבו שמה "גאלדא".

15 הנה בשו"ת הרמ"א (סי' ו) נדפס תשובת המהרש"ל אל הרמ"א, ובו כתב וז"ל: וכתבו תשובות קדמונות כשתסתפק בשם מן השמות איך לכתוב

איך זעה, ער שרייבט דא וועגן 'רוחמה' מיט 'רחמה' דאם איז צוויי אנדערע נעמען. מיט א וא"ו איז 'רוחמה'.

ער ברענגט דא דעם טורי זהב אז מ'גייט אהר התימה. אן אז זי התמ"ט זיך 'רוחמה' דארף מען געבן צוויי גיטין.

ער שרייבט דא 'מורי ורבי'.

רב דקהילתינו לאנדאן: ער זאגט נישט וועד זיין רבי איז געווען.

רבינו: און וואם פירט ער אוים?

רב דקהילתינו לאנדאן: ער פירט אוים אז לכאורה קומט עם 'פנינה' מיט א יו"ד.

רבינו: נישט משנה צו זיין פון די התימה.

רב דקהילתינו לאנדאן: וואם טוהט מען למעשה?

רבינו: ביי די זאכן איז בדיעבד כשר ווי אזוי ס'זאל נאר נישט זיין. ווייל ס'איז נישט משנה די מבטא הלשון.

רב דקהילתינו לאנדאן: איז זאל מען טוהן ווי די התימה?

רבינו: יא, מ'זאל שרייבן מיט א יו"ד. אויף דעם איז דער טורי זהב זייער שטארק אז מ'גייט לויט די התימה.

רב דקהילתינו לאנדאן: דער טורי זהב ברענגט עם אראפ ביי א פרוי גיי איך נאך די התימה.

און ביי 'אלטר' וואם טוט מען? ער שרייבט זיך 'אלתר' מיט א ת', ער האט געדרוקט די הזמנות, איבעראל האט ער געשריבן מיט א ת'.

רבינו: אויב ער האט נישט קיין כוונה פארוואם ער זאל היסן אזוי, דעמאלטם איז עס א טעות, און מ'דארף שרייבן מיט א ט'. אזוי ווי כ'האב געזאגט, זיין זיידע האט אויך נישט געווואוסט...

ס'איז געווען עם הארצ'ים אינדערהיים אויך.....

דומ"ץ גאלאנטא: דאם האט נישט מיט אידיש און לשון קודש?

רבינו: ניין, דאם איז נאר ביי א ה"א מיט אן אל"ף.

רב דקהילתינו לאנדאן: כ'האב שוין געהערט מיטן רביץ אמאל וועגן 'בלומה' מיט א ה"א, ביי א מיידל וואם הייסט נאך א באבע און זי האט זיך געשריבן 'בלומה' מיט א ה"א, אז ס'איז זיכער א טעות.

במילא קען מען ביי א י' מיט א ו' אויך נישט זאגן.

רבינו: ס'איז אינטערסאנט, עס איז דא א משפחה וואם די עלטער באבע איז געבוירן געווארן פרשת בראשית, האט מען איר א נאמען געגעבן 'בלימה' וועגן תולה ארץ על בלימה (איוב כו, ז), אן אנדערע בלימה, אזוי זאגן זיי, לכבוד דעם שרייבן זיי אלע מיט א יו"ד און מיט א ה"א.[16]

סתם אזוי איז דאך א מחלוקה וועגן בלומא צי מ'שרייבט מיט א יו"ד צי מיט א וא"ו, דער דברי חיים האלט אז מ'שרייבט מיט א וא"ו, אבער דער תשורת ש"י קריגט אויפן דברי חיים, און זאגט מיט א יו"ד.[17]

ונפרד רבינו ממנו בברכה: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל אהיים פארן געזונטערהייט, מ'זאל הערן בשורות טובות און הצלחה רבה.

ובירך רבינו לדומ"ץ גאלאנטא: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל קענען זיצן על התורה ועל העבודה מיט הרחבת הדעת און מהבר זיין גוטע חיבורים.

רב דקהילתינו לאנדאן: דער רבי זאל געבן א ברכה פאר די ישיבה.

רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן שתרבה גבולינו בתלמידים, מיט ברכה והצלחה און מיט סיעתא דשמיא אויף טריט און שריט.

בגט מלא או חסר או בסופו אל"ף או הא' תוכל לסמוך על כתבים ראשונים של חכמים אפילו באגרת שלומים ומוקמינן אחזקתייהו שדקדקו אחרי האמת, ומהאי טוא גופא אעסוק בחבילתי שמר כתב משולם הוי"ן, והוא חסר בתורה, וראיה ממסכת מגילה (דף פג.) למה נקרא משלם לפי ששלם במעשיו, וכן כתוב בטופסי גיטין, ועל רוב חיבה כתבתי, עיי"ש.

ושם בסי' ז' נדפס תשובת הרמ"א בחזרה אליו, ובסוף התשובה כתב וז"ל: ואלף שלומים יקבל מר מאביו הזקן ש"ן [שיחיה נצח] ומגיסי משלם חסר כתיב, עכ"ל.

---

16 עיין בשו"ת האלף לך שלמה (אבה"ע סימן קס"ב) שדן בההוא אמינא שלו שצירכה ב' גיטין, א' באל"ף וא' בה"א, אבל למעשה הוא מכירע שם להדיא דדי בגט א', וצריכים לראות אם היא חותמת או נקראת באות וא"ו [מלשון פיהה] וצריכה אל"ף בסופה, ואם באות יו"ד צריכה ה"א בסופה [כמו שכותבים כל שמות נשים של לשון הקודש באות ה"א בסופה].

ואגב, עי' בלשונו שם שהשם בלימה באות ה"א בסופה, היא עפ"י דברי הגמ' במס' נדה, וז"ל: "האם יש לכתוב 'בלומא' בה"א דהוא לשון הקודש, משום שנצמח מפסוק תולה ארץ על בלימה, והכוונה יוצא מדברי הש"ס במס' נדה (ל"א ע"ב) דקאמר שם דזכר הוי "זה כר", דכיון דבא זכר בא ככרו עמו, ונקבה "נקי' באה", ולכך על שם נקי' באה הוי שם "בלימה", דבלי מה נולדה רק נקי' באה, ואין דומה לזכר שבא ככרו עמו", עיי"ש.

וכעין זה בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סימן נ) בשם הגאון ר' יוסף שאול נאטאנזאהן ז"ל בעל שואל ומשיב שמביא ג"כ ענין זה.

17 עי' דברי חיים שמות נשים (אות ב' סק"ח) דאם כתב בגט בלימה פסול, ועיי"ש עוד (אות מ' סוסק"ז) שתמה על הטיב גיטין וכתב האיך מילא את לבו נגד כל המסור לנו מאבותי"ק גאוני עולם כולם כאחד עונים ואומרים דבלשון לע"ז כותבין אל"ף לבסוף ובלשון קודש בה"א (ועי' בתשו' תשורת ש"י מוס"ב בזה, עיי"ש).

ברכות בכפליים

מעומק הלב שגורה, קדם הני תרי צנתרא, ברכות בכפליים, טובים השניים
שיר וקול תודה נשירה, על עמדם לימינינו תדירא, ברוח מסורה בלב ונפש
מוכתרים בכל מידה ומעלה, שמם הטוב נודע לתהילה, תהילתם בפי ישרים
רון שיר ושבח נעלה ונביע, מזמור לתודה להם נריע, להודות להלל ולפאר

הן המה אשר זוכים לשרת בקודש אצל כ"ק מרן רבינו שליט"א ברוח נאמנה
יום וליל לא ישבותו למענינו, להנות אותנו ממקור חיינו, לשאת את השולח"ן
ותהי ידיהם אמונה, בדעת ובתבונה, בהקלטת השיחות קודש באור פני מלך
צמאון אנשי שלומינו זוכים להרוות בהן, שנוכל לסדרם ולהעלותם עלי גליון
אין גומרין עליהם את ההלל, שבחם הטוב מי ימלל, נודעים לתפארת ולנס

ה"ה הבחור החתן

הבה"ח חנני' יו"ט ליפא דייטש הי"ו

משמר היוצא מביתו נאוה קודש
של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

אשר זכה לשרת בקודש בתור "הויז בחור" במסירות ובנאמנות

והברכה אחת היא למשמר הנכנס ה"ה

הבה"ח שניאור זלמן עקשטיין הי"ו

אשר נבחר לשרת בקודש
אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

וזאת הברכה, מאלקי המערכה, יוסף ה' עליכם אלף פעמים ככה, שתזכו להמשיך בעבודת הקודש מתוך רב הצלחה, תענוג ונחת והרווחה, עד ביאת מלכא משיחא

החותמים למען שמם באהבה ובהודאה

הנהלת הקהילה

מערכת "קול התמימות"
באנ"ק

מערכת "קול התמימות"
באנ"ב

סימן טוב ומזל טוב

עוד יִשָּׁמַע

בְּעָרֵי יְהוּדָ"ה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלָיִם

קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה

באותות יקר ורבותא, כוס של ברכה נקריב בהדרתא, מלא חפני טיבותא, לרום האי מעלתא, איש המורם מעם ברב פעלתא, מגדולי תומכי אורייתא, תורה וגדולה משולבות אצלו, מה טוב חלקו וחבלו, אוצר כל כלי חמדה וסגולה, נודע לשבח ולתהלה, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עומד לימינינו בכל עת ועונה, בדעת ובתבונה, שמו משבחים בשפתי רננה.

ה"ה הרבני הנגיד כש"ת בנש"ק

מוה"ד יודא וויס הי"ו

מטובי ונכבדי קהלתינו הק' בקרית מלך רב

מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

יום שמחת לבו בנישואי בתו למז"ט

עב"ג החתן הנעלה, פאר המדות והמעלה,
יושב והוגה בתורה, שמו נודע לתפארה,

כמר **יונתן גאלד** נ"ו

בן הרה"ח ר' **יואל ישראל דוב גאלד** הי"ו

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוו מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בברכת ציון וירושלים

וועד קרן הבנין

פעיה"ק **ירושלים** תובב"א